STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ na lata 2014 - 2020

Lokalna Grupa Działania Zielone Światło

GRUDZIEŃ 2015

SPIS TREŚCI

Rozdział I. Charakterystyka LGD.....3
1.1 Forma prawna i nazwa stowarzyszenia.....3
1.2 Obszar LGD.....3
1.3 Potencjał LGD.....4
1.3.1 Opis sposobu powstawania i doświadczenie LGD.....4
1.3.2 Reprezentatywność LGD.....7
1.3.3 Poziom decyzyjny – Rada.....7
1.3.4 Zasady funkcjonowania LGD.....9
1.3.5 Potencjał ludzki LGD a regulaminy Rady Lokalnej Grupy Działania, zarządu, biura LGD.....11
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR.....11
Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludności.....16
3.1 Spójność obszaru.....16
3.1.1 Spójność przestrzenna.....16
3.1.2 Spójność przyrodnicza.....17
3.1.3 Spójność historyczna i kulturowa.....17
3.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru.....18
3.2.1 Charakterystyka sytuacji społecznej.....18
3.2.2 Charakterystyka zatrudnienia i lokalny rynek pracy.....20
3.3. Potencjał turystyczny obszaru.....23
3.4 Kapitał społeczny.....25
Rozdział IV. Analiza SWOT.....27
4.1. Informacje ogólne.....27
4.2 Analiza SWOT.....27
Rozdział V. Cele i wskaźniki.....29
5.1 Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR.....29
5.2 Cele i wskaźniki LSR.....36
5.2.1. Cel ogólny I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR.....36
5.2.2. Cel ogólny II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR.....37
5.2.3 Cel ogólny III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR.....38
5.3 Opis sposobu realizacji przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych.....41
5.4. Szczegóły projektów współpracy.....48
5.5 Uzasadnienie wyboru grup docelowych.....49
5.6 Ogólne zasady realizacji działań i ich uzasadnienie.....50
5.7 Wskazanie zgodności celów z celami PROW 2014-2020.....50
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....51
6.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań.....51
6.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru.....52
6.3 Innowacyjność w kryteriach wyboru.....54
6.4 Realizacja projektów grantowych i operacji własnych.....54
Rozdział VII. Plan działania.....55
Rozdział VIII. Budżet.....55
Rozdział IX. Plan komunikacji.....58
Rozdział X. Zintegrowanie.....59
10.1. Opis zgodności i komplementarności i z innymi dokumentami planistycznymi.....59
10.2 Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów, branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.....63
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja.....64
Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....66
Załącznik nr 1 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Procedura aktualizacji LSR.....68
Załącznik nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu.....69
Załącznik nr 3 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan działania.....71
Załącznik nr 4 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Budżet LSR.....76
Załącznik nr 5 Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan komunikacji.....77

Rozdział I. Charakterystyka LGD

1.1 Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Zielone Światło" posiada status prawny stowarzyszenia „specjalnego" posiadającego osobowość prawną, które powstało w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2007 Nr 64, poz. 427, ze zm.).

Stowarzyszenie LGD Zielone Światło działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.).

LGD Zielone Światło posiada numer identyfikacyjny nadany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10 poz. 76), 062820281.

Nadzór nad LGD Zielone Światło sprawuje marszałek województwa.

Lokalna Grupa Działania jest partnerstwem trójsektorowym, oznacza to, że w jej skład wchodzą przedstawiciele sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Członkiem zwyczajnym LGD Zielone Światło są osoby fizyczne i osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw.

LGD Zielone Światło, oprócz walnego zebrania członków, zarządu i organu kontroli wewnętrznej, posiada Radę, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR oraz ustalenia kwoty wsparcia.

Nazwa partnerstwa brzmi: Lokalna Grupa Działania Zielone Światło (LGD Zielone Światło).

1.2 Obszar LGD

Lokalna Strategia Rozwoju obejmuje spójny obszar pięciu gmin powiatu krośnieńskiego tj. Gminę Krosno Odrzańskie – gmina miejsko-wiejska, Gminę Dąbie - gmina wiejska, Gminę Bobrowice - gmina wiejska, Gminę Maszewo - gmina wiejska, Gminę Bytnica - gmina wiejska o łącznej powierzchni 991 km² oraz łącznej liczbie ludności 32 266 osób. Tereny wiejskie zajmują obszar 983 km² tj. ponad 99% procent powierzchni LSR. Na terenach wiejskich mieszka 20 283 osób, tj. 62,9% ogółu ludności obszaru.

Tabela 1. Powierzchnia i liczba mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD

Gmina	Powierzchnia (km²)	Liczba mieszkańców
Krosno Odrzańskie w tym miasto	212 8	18 523 11 983
Dąbie	171	5 053
Bobrowice	185	3 174
Maszewo	214	2 928
Bytnica	209	2 588
Obszar LSR	**991**	**32 266**

Źródło danych: GUS. Dane stan na dzień 31.12.2013r.

Mapa obszaru LGD Zielone Światło oraz gmin znajdujących się na obszarze.

1.3 Potencjał LGD

1.3.1 Opis sposobu powstawania i doświadczenie LGD

LGD Zielone Światło powstało w 2008 roku z inicjatywy sektora publicznego tj. ówczesnych włodarzy Gmin: Krosno Odrzańskie, Maszewo i Bytnica, poprzez dostosowanie istniejącego od 2002 r. Stowarzyszenia Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Powiatu Krośnieńskiego do wymogów wynikających z ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W wyniku konsultacji i spotkań z mieszkańcami – przedstawicielami sektora społecznego i gospodarczego Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 29.08.2008r. pod nr 0000205495 i swoim zasięgiem objęło 3 gminy: Krosno Odrzańskie, Maszewo i Bytnica. W skład stowarzyszenia weszło 47 członków: 31 z sektora społecznego, 7 z sektora publicznego, 9 z partnerów sektora gospodarczego. Celem powstania LGD było wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, które realizowała w okresie programowania 2007-2013 na podstawie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR w ramach podejścia LEADER w zakresie:

I. Rozwój turystyczny, ekologiczny i kulturowy obszaru objętego LSR.
II. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców.
III. Rozwój gospodarczy regionu szansą na lepszą jakość życia mieszkańców z obszaru LGD Zielone Światło.

Obecnie Lokalną Grupę Działania tworzą podmioty, które uczestniczyły w realizacji LSR w okresie programowania 2007-2013 i posiadają doświadczenie w realizacji LSR, co ma kluczowe znaczenie dla wdrażania planowanej LSR. Członkowie LGD Zielone Światło zrealizowali w ramach LSR takie operacje jak:

Gmina Krosno Odrzańskie:

1. Małe projekty:
- Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Czarnowie – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Album ”Krosno Odrzańskie w obiektywie” – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Chyże – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Wydanie albumu z grafikami przedwojennego Krosna Odrzańskiego – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Gostchorze – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Cudze chwalicie swojego nie znacie – realizator Andrzej Lipka
- Moje sołectwo w internecie – realizator Rafał Gwiazdowski
- Jesienny rajd – realizator Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych
- Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności gospodarczej – realizator Władysław Miodowski
- Marsz po historię, czyli spacer po Krośnie Odrzańskim – realizator CAK Zamek

2. Odnowa wsi:
- „Budowa ciągu rowerowo-pieszego Osiecznica-Jezioro Moczydło oraz leśnego parkingu rowerowego.” – realizator Gmina Krosno Odrzańskie
- Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Szklarka Radnicka – Gmina Krosno Odrzańskie – realizator Gmina Krosno Odrzańskie

3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:
- „Poprawienie standardu części agroturystycznej budynku mieszkalnego poprzez modernizację świetlicy oraz strychu na pomieszczenie fitness oraz zakup wyposażenia do pokoi i świetlicy (jadalni)” – realizator Andrzej Lipka
- „Wzrost dochodu poprzez utworzenie działalności pozarolniczej w gospodarstwie rolnym z zakresu wytwarzania energii elektrycznej” – realizator Mariola Sawko
- „Pozyskanie dodatkowego źródła dochodu z działalności pozarolniczej poprzez wykorzystanie posiadanego sprzętu w gospodarstwie.” – realizator Ewelina Bogucka
- „Pozyskanie dodatkowego źródła dochodu z działalności pozarolniczej poprzez zakup nowego ciągnika i kosiarki.” – realizator Mirosław Szwed

Gmina Maszewo:

1. Małe projekty:
- Budowa obiektu rekreacyjnowypoczynkowego we wsi Rybaki – realizator Gmina Maszewo
- Budowa obiektu rekreacyjnowypoczynkowego we wsi Połęcko - realizator Gmina Maszewo
- Wyposażenie zaplecza kuchennego świetlicy wiejskiej w Skórzynie - realizator Gmina Maszewo
- Nasz kościół-nasze dziedzictwo – realizator Parafia Rzymsko-Katolicka PW Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Maszewie
- Nasz kościół-nasza historia – realizator Parafia Rzymsko-Katolicka PW Św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Maszewie

2. Odnowa wsi:
- Budowa ogólnodostępnego placu zabaw na terenie Szkoły Podstawowej w Rybakach – realizator Gmina Maszewo
- Remont elewacji kościoła Matki Bożej Częstochowskiej w Lubogoszczy – realizator Parafia Maszewo
- Remont elewacji i wieży w kościele pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rybakach – realizator Parafia Maszewo

3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:
- „Pozyskanie dodatkowego źródła dochodu spoza gospodarstwa rolnego, przy częściowym wykorzystaniu posiadanego potencjału w gospodarstwie" – realizator Janusz Górski

Gmina Bytnica

1. Małe projekty:
- Organizacja XVI Festynu Święta Pieczonego Ziemniaka oraz IV Samorządowych Mistrzostw Powiatu Krośnieńskiego w Grzybobraniu – realizator Gmina Bytnica
- Organizacja Budachowskiego Festynu Ruskich Pierogów wraz z adaptacją placu przy placu głównym na teren turystyczno-rekreacyjny – realizator Gmina Bytnica
- Budowa obiektu rekreacyjno-wypoczynkowego w miejscowości Drzewica, Bytnica, Budachów, Gryżyna, Struga – realizator Gmina Bytnica
- Wyposażenie zaplecza kuchennego w świetlicy wiejskiej w Dobrosłowie – realizator Gmina Bytnica
- Wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Drzewica – realizator Gmina Bytnica
- Organizacja X i XII Budachowskiego Festynu Ruskich Pierogów – realizator stowarzyszenie Miłośnicy Budachowa
- Dostosowanie gospodarstwa agroturystycznego do uatrakcyjnienia pobytu gości – realizator Wiesław Zielazny
- Rozwijanie rekreacji i turystyki w miejscowości Gryżyna poprzez rewitalizację i zagospodarowanie działki o nr 94/6 – realizator Gmina Bytnica
- Budowa wiaty biesiadnej w miejscowości Struga – realizator Gmina Bytnica
- Organizacja XII Budachowskiego Festynu Ruskich Pierogów – realizator Gmina Bytnica

2. Odnowa wsi:
- Modernizacja świetlicy wiejskiej w Dobrosołowie (II etap) wraz z zagospodarowaniem placu – realizator Gmina Bytnica
- Modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Bytnica – realizator Gmina Bytnica
- Modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Drzewica – realizator Gmina Bytnica
- Modernizacja boiska sportowego w miejscowości Budachów – realizator Gmina Bytnica

3. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:
- Podniesienie atrakcyjności gosp.agrotur. poprzez budowę krytej ujeżdżalni (klienci mogą korzystać z jazdy konnej bez względu na warunki atmosferyczne), oraz wprowadzenie nowej dziedziny-zaprzęgi konne z wykorzystaniem istniejącego stada Koników Polskich (wykorzystanie dwóch hal namiotowych na rozprężalnię i powozownię pozwoli uruchomić tą dziedzinę) – realizator Henryk Kasowski

Zrealizowane działania obejmowały wszystkie cele założone w LSR, które były podejmowane i realizowane z inicjatywy lokalnych społeczności. Poprzez działania polegające na remoncie i wyposażeniu świetlic wiejskich, budowie i wyposażeniu obiektów rekreacyjnych oraz organizacji wydarzeń z udziałem społeczności lokalnej udało się zaktywizować grupy mieszkańców do działania i podejmowania wspólnych inicjatyw. Działania przyczyniły się do powstania licznych stowarzyszeń, grup zrzeszających lokalnych liderów, grup nieformalnych, które są zainteresowane dalszym działaniem na rzecz społeczności lokalnej i rozwoju własnych miejscowości w nowej perspektywie finansowej 2014-2020. Ważnym czynnikiem umożliwiającym funkcjonowanie tych grup jest baza lokalowa w postaci świetlic wiejskich, wiat, które zostały wyremontowane bądź zbudowane oraz wyposażone w ramach LSR. Po zrealizowaniu działań w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej, należy w kolejnym kroku zintensyfikować swoje działania w obszarze dalszego wzmacniania kapitału społecznego ze szczególnym uwzględnieniem realizacji przedsięwzięć polegających na realizacji działań w kierunku dalszej aktywizacji i integracji społeczności lokalnej. Zakres zrealizowanych przedsięwzięć obejmował również obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe, które przyczyniły się do ożywienia niektórych obszarów jako miejsc rekreacji i wypoczynku. Z uwagi na pozytywne oddziaływanie tych operacji oraz duże potrzeby obszaru w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej ze strony społeczności lokalnej oczekuje się dalszych działań w tym zakresie. W ramach celu III tj. rozwoju gospodarczego zrealizowano 6 operacji, które przyczyniły się do wzrostu potencjału gospodarczego oraz wzrostu zatrudnienia w realizujących je podmiotach. Z uwagi na małą alokację środków w ramach programu niewspółmierną do lokalnych potrzeb należy uznać, iż założony cel został osiągnięty jednak nie w stopniu jakim obszar tego wymaga, stąd należy podejmować dalsze działania w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia. Efektywne wykorzystanie środków w ramach LSR przyczyniło się do rozwoju obszaru, jak i pobudzenia lokalnej społeczności. Szczególnie istotny był fakt, iż to sami mieszkańcy mieli wpływ na poprawę rzeczywistości, w której funkcjonują. Sami diagnozowali problemy, które chcą rozwiązać oraz zainicjowali działania w obszarach, które wymagały interwencji.

LGD Zielone Światło zachowało ciągłość działalności i jest kontynuacją LGD która realizowała LSR w okresie programowania 2007-2013 na podstawie umowy o warunkach i sposobie realizacji LSR oraz zamierza kontynuować swoją politykę w okresie programowania 2014-2020. Głównymi priorytetami będzie podejmowanie dalszych działań w kierunku rozwoju turystycznego i gospodarczego obszaru oraz aktywizacji i integracji społecznej.

W 2015 roku LGD poszerzyło swój obszar o gminy: Bobrowice i Dąbie, które wcześniej wchodziły w skład LGD „Między Odrą a Bobrem" i posiadają doświadczenie w zakresie realizacji operacji w ramach LSR w szczególności w zakresie celów ogólnych LSR „Między Odrą a Bobrem" takich jak pobudzanie aktywności mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby. Zakres operacji zrealizowanych w gminach Bobrowice i Dąbie w ramach LGD „Między Odrą a Bobrem" jest zbieżny z zakresem operacji realizowanych w ramach LGD „Zielone Światło", co ma duże znaczenie dla procesu wdrażania planowanej LSR, przede wszystkim pokazuje zbieżność celów oraz umożliwia kontynuację polityki na obszarze całej, powiększonej LGD.

Na obszarach tych gmin zrealizowano następujące działania w ramach LSR:
Gmina Dąbie – Małe projekty:

1. Zakup wyposażenia do świetlic wiejskich w miejscowości Brzeźnica, Połupin i Trzebule
2. Wyposażenie placów zabaw w miejscowościach: Trzebule, Łagów, Lubiatów, Nowy Zagór, Brzeźnica, Dąbie, Gronów, Pław, Lubiatów i Stary Zagór
3. Budowa wiaty biesiadnej w Łagowie

Gmina Dąbie - Odnowa wsi:

1. Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Brzeźnica
2. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Ciemnice oraz II etap przebudowy świetlicy wiejskiej w miejscowości Dąbie w Gminie Dąbie
3. Remont świetlicy wiejskiej w Trzebulach

Gmina Bobrowice – Małe projekty

1. Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bronkowie
2. Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Dachowie

Gmina Bobrowice - Odnowa wsi:

1. Budowa świetlicy wiejskiej w Chojnowie
2. Budowa szatni na boisku w Dychowie – Etap II wykonanie konstrukcji dachu i odbudowa pomieszczeń WC
3. Wykonanie sufitu podwieszanego i wymiana okien oraz drzwi w świetlicy wiejskiej w Janiszowicach

Doświadczenie personelu niezbędne do zarządzania LGD
Kadra LGD posiada doświadczenie niezbędne do zarządzania LGD i realizacji LSR. Kadrę zarządzającą reprezentują osoby które brały udział w zarządzaniu LGD oraz które realizowały operacje w ramach LSR w poprzednim okresie programowania 2007-2013. Przynajmniej 50% pracowników zatrudnionych w biurze LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym. W celu dalszego podnoszenia ich wiedzy i kompetencji opracowano dokument - Plan szkoleń przewidujący organizację cyklicznych szkoleń z zakresu podnoszenia kompetencji w zakresie zarządzania LGD i realizacji LSR.

Doświadczenie i kwalifikacje osób które będą zaangażowane w Biurze do zarządzania LGD i realizacji LSR:
- Kierownik biura – osoba posiadająca doświadczenie w zakresie realizacji LSR nabyte na stanowisku kierownika biura LGD w okresie programowania 2007-2013
- Specjalista ds. przygotowania naborów i doradztwa– wykształcenie wyższe w tym specjalizacja w kierunku: Pozyskiwanie i rozliczanie funduszy unijnych. Osoba posiadająca doświadczenie i niezbędną wiedzę uzyskaną poprzez przygotowanie wniosków o dofinansowanie, realizację oraz przygotowanie wniosków o płatność w ramach 18 projektów **w** okresie programowania 2007-2013 w ramach LSR „Zielonego Światła" oraz poprzez przygotowanie wniosków o dofinansowanie, realizację oraz przygotowanie wniosków o płatność w ramach 3 projektów w ramach PO RYBY 2007-2013 oraz posiadający doświadczenie w zakresie realizacji LSR nabyte na stanowisku członka Rady decyzyjnej LGD „Zielone Światło" w okresie programowania 2007-2013. Ponadto posiada doświadczenie w realizacji projektów w ramach aktywizacji i integracji społecznej nabyte w latach 2008-2014 gdzie koordynował 10 projektów w ramach działania 7.1.1 finansowanych z EFS tj. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Ośrodki Pomocy Społecznej, projektów skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Szczegóły w zakresie podziału obowiązków, zakresu odpowiedzialności oraz wymaganych kompetencji pracowników Biura LGD precyzuje dokument - Opis stanowisk

1.3.2 Reprezentatywność LGD

Charakterystyka partnerów/członków:

LGD „Zielone Światło" jest partnerstwem trójsektorowym. W skład LGD wchodzą przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców.

Obecnie w skład LGD wchodzi 59 członków reprezentujących:
- Sektor społeczny – 10 podmiotów
- Sektor gospodarczy – 10 osób
- Sektor publiczny – 10 osób
- oraz mieszkańcy – 29 osób

Przewiduje się przyjmowanie nowych członków oraz stopniowe włączanie nowych grup interesów, środowisk społecznych i zawodowych oraz poszerzanie reprezentacji partnerstwa o przedstawicieli tych grup i środowisk w wyniku czego LSR będzie modyfikowana w celu dostosowania się do potrzeb zgłaszanych przez przyszłych i obecnych członków. Nowi członkowie są przyjmowani do Stowarzyszenia uchwałą Zarządu po spełnieniu przez nich warunków opisanych w statucie z chwilą jej podjęcia.

Szczególną rolę w strukturze członków LGD stanowią reprezentanci sektora gospodarczego z uwagi na fakt, iż tworzenie nowych miejsc pracy jest priorytetem i jednym z najważniejszych celów LSR.

Struktura LGD odzwierciedla kierunki w jakim strategia będzie realizowana tj. na rzecz rozwoju turystycznego i rekreacyjnego obszaru z myślą o zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej oraz na rzecz sektora gospodarczego i społecznego w kierunku rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia oraz aktywizacji i integracji społecznej.

Wzmocnienie udziału grup defaworyzowanych

Podejmując działania w ramach LSR należy mieć na uwadze znajdujące się na obszarze LGD grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy które reprezentują na obszarze LGD: kobiety, osoby powyżej 50 roku życia oraz osoby młode do 25 roku życia. Przede wszystkim zostaną podjęte działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy oraz aktywizację i integrację tych grup na terenach miejskich i wiejskich. Poprzez LSR chcemy te działania realizować poprzez:
- skierowanie działań bezpośrednio do tych grup poprzez premiowanie ich udziału w ramach ogłaszanych naborów. Będzie to realizowane poprzez dobór kryteriów wyboru operacji umożliwiający tym grupom uzyskanie dodatkowych punktów.
- wsparcie w postaci premiowania wniosków beneficjentów którzy zakresem swoich działań obejmą grupy defaworyzowane i skierują do nich działania. Będzie to realizowane poprzez dobór kryteriów wyboru operacji umożliwiający tym beneficjentom uzyskanie dodatkowych punktów.
- w ramach celów LSR w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia podejmowane będą działania polegające na premiowaniu operacji przedsiębiorców zamierzających zatrudnić osoby reprezentujące grupy defaworyzowane. Będzie to realizowane poprzez dobór kryteriów wyboru operacji umożliwiający tym beneficjentom uzyskanie dodatkowych punktów.

Udział finansowy projektów skierowanych do grup defaworyzowanych będzie wynosił nie mniej niż 30% środków w ramach projektów grantowych i konkursów skierowanych na pobudzenie aktywności i integracji społecznej oraz rozwój przedsiębiorczości.

W celu realizacji działań nakierunkowanych na osoby reprezentujące grupy defaworyzowane oraz zwiększenia udziału tych osób w strukturze członków LGD zostaną podjęte kroki w celu skuteczniejszej informacji i komunikacji. Oprócz standardowych sposobów komunikacji (wynikających z planów komunikacji), skuteczniejsze dotarcie do osób reprezentujących grupy defaworyzowane zapewni czytelna i jasna informacja i promocja z wyartykułowanym nakierunkowaniem i preferencjami udziału tych osób w realizacji LSR. W celu włączenia jak największej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zostanie podjęta współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej funkcjonującymi na obszarze, które z uwagi na zadania, które pełnią posiadają najlepszą wiedzę oraz możliwości dotarcia do osób wykluczonych społecznie.

1.3.3 Poziom decyzyjny – Rada Decyzyjna

Rada Decyzyjna (Rada) jest organem decyzyjnym Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło odpowiedzialnym za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnienie, że wybrane operacje są zgodne z Lokalną Strategią Rozwoju. Członkowie Rady wybierani są przez Walne Zebranie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Zielone Światło. Członkami Rady są przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego.

Rada LGD składa się z 9 członków, przedstawicieli każdej z gmin wchodzących w skład LGD, w tym:
- 1 przedstawicieli sektora społecznego,
- 4 przedstawicieli sektora gospodarczego,

- 1 przedstawicieli sektora publicznego.
- oraz 3 przedstawicieli mieszkańców

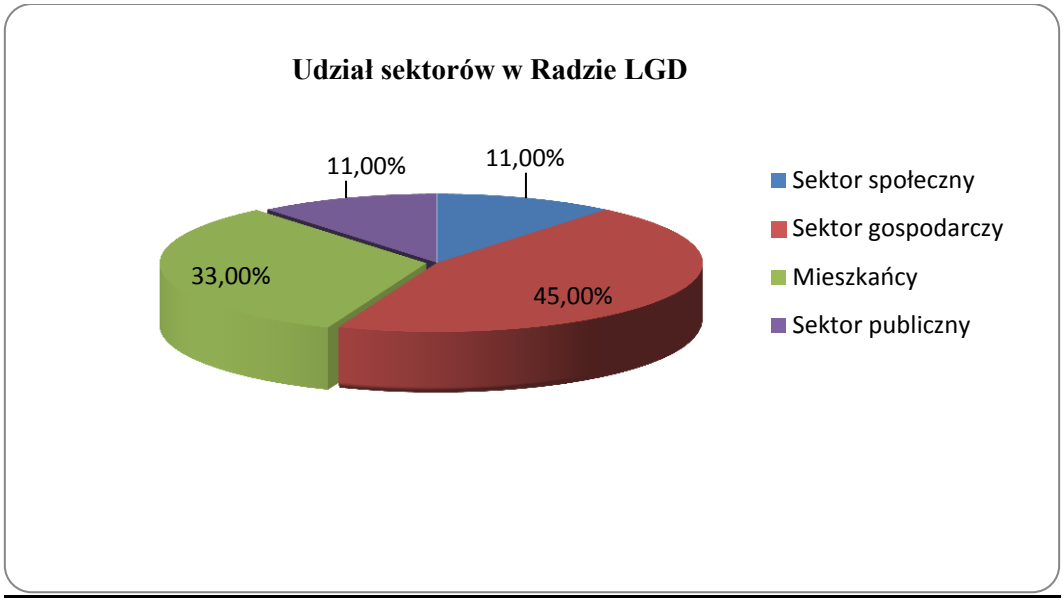
Tabela 2. Skład członków Rady LGD

L.p.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor	Płeć	Doświadczenie	
				Ocena i wybór wniosków w ramach LSR 2007-2013	Realizacja operacji w ramach LSR 2007-2013
1.	Anna Susłowicz	mieszkańcy	kobieta	TAK	NIE
2.	Lipka Aleksandra	społeczny	kobieta	NIE	TAK
3.	Grzegorz Smolarski	gospodarczy	mężczyzna	TAK	TAK
4.	Radosław Ratajczak	gospodarczy	mężczyzna	TAK	NIE
5.	Anna Januszkiewicz	mieszkańcy	kobieta	NIE	TAK
6.	Mariola Szajek	gospodarczy	kobieta	NIE	NIE
7.	Kamila Misa	mieszkańcy	kobieta	NIE	TAK
8.	Małgorzata Nowicka	publiczny	kobieta	TAK	TAK
9.	Beata Zaraza	gospodarczy	kobieta	NIE	NIE

Źródło: Opracowanie własne

Członkowie Rady – organu decyzyjnego posiadają doświadczenie i kwalifikacje niezbędne do przeprowadzania oceny i wyboru wniosków w ramach LSR. 4 osoby posiadają doświadczenie w ocenie i wyborze wniosków realizowanych w ramach LSR 2007-2013. 5 osób posiada doświadczenie w realizacji projektów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach okresu programowania 2007-2013.

Wykres 1. Udział sektorów w Radzie LGD

Źródło: Opracowanie własne

Ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny. Zapewnienie braku dominacji pojedynczej grupy interesu oraz unikania konfliktu interesów było analizowane w kontekście LSR, jej celów, przedsięwzięć i grup docelowych oraz uwzględniało powiązania branżowe. W celu bieżącej analizy i weryfikacji tych danych LGD prowadzi rejestr interesów członków organu decyzyjnego.
LGD zapewnia również ograniczenie reprezentowania sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym poprzez zakaz członkostwa/reprezentacji członka z sektora społeczno-gospodarczego przez osoby powiązane służbowo z członkami z sektora publicznego.

Ponadto podczas głosowania nad wyborem poszczególnych operacji musi być zachowana zasada reprezentatywności poszczególnych sektorów (społecznego, publicznego i gospodarczego) tak, aby reprezentanci poszczególnych sektorów nie stanowili więcej niż 49% głosów.

Funkcje członków organu decyzyjnego będą pełnione osobiście, tj. w przypadku osób fizycznych wybranych do organu decyzyjnego – przez te osoby, zaś w przypadku osób prawnych – przez osoby, które na podstawie dokumentów statutowych lub uchwał właściwych organów są uprawnione do reprezentowania tych osób prawnych.

LGD zapewnia działania dyscyplinujące wobec członków/reprezentantów członków, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach organu decyzyjnego lub też podczas dokonywania oceny wniosków nie stosują zatwierdzonych kryteriów tj. dokonują oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny. Do takich działań należeć będzie zapewnienie mechanizmu zmian w składzie organu decyzyjnego, kiedy ocena niezgodna z kryteriami ma charakter powtarzalny lub w jej wyniku istnieje konieczność dokonywania powtórnej oceny wniosków.

LGD opracowała program cyklicznych szkoleń, dla członków organu decyzyjnego w zakresie oceny wniosków w celu podniesienia ich wiedzy i kompetencji oraz ustali zasady weryfikowania w formie testu/egzaminu wiedzy członków organu decyzyjnego w zakresie zapisów LSR. Szczegóły ws. szkoleń dla członków organu decyzyjnego określa dokument - Plan szkoleń

LGD ustanowiło osobę, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej.

Szczegółowe zasady w zakresie funkcjonowania Rady tj. wyboru członków, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji, zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego określa Regulamin Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania oraz Statut LGD.

Dokumentem regulującym sposób wyboru i oceny operacji przez Radę regulują przyjęte Procedury wyboru i oceny operacji które określają:

- opis sposobu udostępniania procedur do wiadomości publicznej,
- podział zadań i zakres odpowiedzialności poszczególnych organów LGD w procesie oceny z uwzględnieniem przepisów prawa
- opis organizacji naborów wniosków przy uwzględnieniu minimalnych wymogów określonych przepisami prawa
- zapewnienie parytetu w głosowaniach organu decyzyjnego,
- opis systemu głosowania
- opis sposobu oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji do finansowania
- regulacje zapewniające stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru;
- zasady ustalania kwoty wsparcia dla danej operacji
- opis sposobu informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu i zasady rozpatrywania protestu;
- wzory dokumentów karta oceny, w tym zgodności z Programem oraz oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru, Deklaracja bezstronności.

1.3.4 Zasady funkcjonowania LGD

Podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło jest Statut.
Statutowymi organami Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło są:
- Walne Zebranie Członków,
- Rada Decyzyjna,
- Zarząd,
- Komisja Rewizyjna.

Statut Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło stanowi, że:
Walne Zebranie Członków jest najwyższą władzą Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło.
Rada Decyzyjna jest organem decyzyjnym Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło odpowiedzialnym za wybór operacji na poziomie lokalnym i zapewnienie że wybrane operacje są zgodne z Lokalną Strategią Rozwoju.
Zarząd jest organem wykonawczym Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło.
Komisja Rewizyjna jest organem stałego nadzoru i kontroli działalności Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło.

Lokalna Grupa Działania Zielone Światło funkcjonuje na podstawie następujących dokumentów wewnętrznych regulujących działania LGD:

1. Statut LGD
   oraz
2. Regulamin Rady Lokalnej Grupy Działania
3. Regulamin biura LGD
4. Regulamin WZC LGD
5. Regulamin Komisji Rewizyjnej
6. Regulamin Zarządu LGD

Zakres dokumentów wewnętrznych:

1. Statut LGD

zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym.

- organ nadzoru
- wprowadzenie dodatkowego organu stowarzyszenia – odpowiedzialnego za wybór operacji oraz szczegółowe określenie jego kompetencji i zasad reprezentatywności,
- określenie organu LGD kompetentnego w zakresie uchwalenia LSR i jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji,
- uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji
- zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach.

2. Regulamin Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego
- szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji
- zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego,
- zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.

3. Regulamin biura LGD

- zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników,
- uprawnienia kierownika biura,
- godziny pracy biura,
- zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych,
- opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa.

4. Regulamin WZC LGD

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC
- szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD
- zasady protokołowania posiedzeń WZC.

5. Regulamin Komisji Rewizyjnej

- szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji,
- zasady prowadzenia działań kontrolnych,
- zasady protokołowania posiedzeń.

6. Regulamin Zarządu LGD

- podział zadań pomiędzy członków Zarządu,

Sposób uchwalania dokumentów wewnętrznych:

1. Statut LGD – uchwała Walnego Zgromadzenia Członków
2. Regulamin Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania – uchwała Walnego Zgromadzenia Członków
3. Regulamin biura LGD – uchwała Zarządu LGD
4. Regulamin WZC LGD – uchwała Zarządu LGD
5. Regulamin Komisji Rewizyjnej – uchwała Zarządu LGD
6. Regulamin zarządu LGD – uchwała Zarządu LGD

W przypadku sprzeczności zapisów Statutu z dokumentami niższego rzędu do czasu uregulowania tych kwestii pierwszeństwo mają zapisy Statutu. W przypadku wystąpienia wspomnianych sprzeczności niezwłocznie po ich wykryciu zostaną dokonane

korekty i nastąpi ujednolicenie zapisów. Dokumenty będą zmieniane za pośrednictwem biura LGD poprzez przygotowanie i przedłożenie wniosku do organu, w którego kompetencjach leży uchwalanie dokumentu, niezwłocznie po uzyskaniu informacji o sprzeczności zapisów. Analogicznie w przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji dokumentów wewnętrznych dokumenty będą aktualizowane za pośrednictwem biura LGD poprzez przygotowanie i przedłożenie wniosku do organu, w którego kompetencjach leży uchwalanie dokumentu.

1.3.5 Potencjał ludzki LGD a regulaminy Rady Lokalnej Grupy Działania, zarządu, biura LGD

W celu zapewnienia, że wybrane operacje są zgodne ze strategią do organów LGD tj. Rady, Zarządu oraz biura LGD, które funkcjonują na podstawie Statutu oraz dokumentów wewnętrznych, zostały zaangażowane osoby posiadające odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Ponadto w składzie organu decyzyjnego, zarządu oraz biura LGD są zaangażowane osoby posiadające wiedzę i doświadczenie, które odpowiada zakresowi merytorycznemu LSR.
Wymagania dotyczące kompetencji tych osób oraz rozwiązania zastosowane przez LGD dla zapewnienia spełnienia tych wymagań zostały opisane w poszczególnych regulaminach tj. w:
- Regulaminie Rady Decyzyjnej Lokalnej Grupy Działania
- Regulaminie biura LGD oraz Opisie stanowisk

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

Partnerstwo lokalne łączy zaangażowanie władz samorządowych, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, instytucji publicznych, przedsiębiorców oraz mieszkańców, którzy chcą przyczynić się do lokalnego rozwoju. Celem zawiązywanych partnerstw jest przyczynianie się do efektywniejszego rozwiązywania lokalnych problemów i wykorzystywania lokalnego potencjału. Szeroko rozumiany rozwój lokalny wymaga zaangażowania wielu partnerów. Administracja nie jest w stanie aktualnie sama planować i realizować programów rozwoju, ponieważ z uwagi na swój złożony charakter wymagają one wielostronnej kooperacji. Wymagają łączenia wiedzy i doświadczeń, które znajdują się w różnych grupach społecznych i instytucjach. Partnerstwo stało się odpowiedzią na specyficzne wymagania stawiane przez charakter współczesnej gospodarki, a także zmiany zachodzące w „małych ojczyznach". Stało się ono narzędziem do budowania potencjału, który pozwala na sprawne działanie w zakresie podnoszenia jakości życia mieszkańców. Budowanie szerokiego partnerstwa owocuje powstaniem zaufania do siebie, które jest podstawą do współdziałania lokalnych podmiotów. Partnerstwa społeczne pozwalają zaktywizować organizacje, instytucje i osoby ważne dla społeczności lokalnej w celu wspólnego rozwiązywania istniejących już problemów oraz przyjmowania strategii działania rozwojowego.
Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru objętego działaniami Stowarzyszenia LGD Zielone Światło została wypracowana w oparciu o szerokie partnerstwo lokalne. Model ten określa się mianem partycypacyjnego – polegającego na angażowaniu w proces planowania strategicznego lokalnych liderów społeczno-gospodarczych, przy wykorzystaniu metod umożliwiających liczny udział, w procesie tworzenia strategii mieszkańców obszaru działania LGD Zielone Światło. Aktywne włączenie się mieszkańców stało się niezbędne w zakresie podejmowanych działań określających wspólne wartości, problemy, potrzeby i aspiracje mieszkańców.

Grupa robocza ds. Lokalnej Strategii Rozwoju
Bezpośrednią pracę przygotowania LSR wykonał zespół składający się z członków stowarzyszenia, członków Zarządu LGD oraz zespół roboczy ds. LSR, składający się z osób posiadających doświadczenie w tworzeniu i wdrażaniu LSR oraz realizacji działań w ramach LSR w okresie programowania 2007-2013. W skład grupy roboczej weszli przedstawiciele wszystkich sektorów oraz mieszkańców. Pierwszym krokiem w przygotowaniu LSR była analiza danych tzw. desk research, która pozwoliła uzyskać informację o strukturze lokalnej społeczności, problemach rynku pracy, rozwoju ekonomii społecznej czy potencjalnych grupach defaworyzowanych. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o dokumenty (własne badanie ewaluacyjne, dane GUS, PUP, OPS, publikacje) pozwoliła wstępnie zdefiniować problemy i potencjał obszaru objętego LSR, określić spójność obszaru, ale również poprawnie przygotować narzędzia do dalszych metod badawczych. W trakcie opracowywania diagnozy wstępnej przede wszystkim skupiono się na wskazaniu elementów wspólnych obszaru, jego mocnych stronach i szansach a także na problemach społeczności lokalnej, ich potrzebach i zainteresowaniach. Kolejny etap realizowany przez zespół roboczy miał na celu przeprowadzenie na podstawie uzyskanych ankiet analizy SWOT obszaru działania LGD Zielone Światło. Na podstawie analizy zdefiniowano cele w kontekście głównych problemów i grup docelowych oraz sformułowano wskaźniki i opracowano przedsięwzięcia oraz operacje jakie miałyby zostać zapisane w Lokalnej Strategii Rozwoju. Następnie opracowane cele i przedsięwzięcia przekazano do konsultacji społecznych. W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz pracy grupy roboczej przygotowano ostateczną listę celów oraz wskaźników które wpisano do LSR. W kolejnym kroku zespół roboczy na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych z uwzględnieniem informacji uzyskanych w sondażu ankietowym w tym przede wszystkim z uwzględnieniem wniosków od grup defaworyzowanych opracowano lokalne kryteria wyboru operacji, które skierowano do konsultacji społecznych. Następnie przystąpiono do budowy strategii zgodnie z wytycznymi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013

z dnia 17 grudnia 2013r. oraz przepisów krajowych. W końcowym etapie po opracowaniu całości LSR, wystosowano zaproszenie do składania opinii, które zostało opublikowane na stronach internetowych LGD. W celu łatwiejszej dostępności i zrozumienia opracowane zostało również streszczenie LSR.
Grupa robocza pracowała na każdym etapie przygotowania LSR w zakresie:
- Przygotowanie diagnozy i analizy SWOT w oparciu o analizę danych, badanie ankietowe, FGI, spotkania konsultacyjne
- Opracowanie matrycy logicznej, celów, wskaźników, planu działania
- Opracowanie we współpracy z Radą zasad wyboru operacji: Regulaminu Rady, procedury wyboru i ustalania kryteriów wyboru
- Stworzenie zasad monitorowania i opracowanie zasad ewaluacji
- Opracowanie planu komunikacji z określeniem wskaźników, grup docelowych i narzędzi

Spotkania konsultacyjne i fokusowe
Pierwszym etapem spotkań było przeprowadzenie na obszarze LSR upowszechnienia informacji w zakresie możliwości realizacji działań w ramach „Wsparcia dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" oraz następnie przeprowadzenie szerokich konsultacji społecznych w celu identyfikacji problemów i oczekiwań społeczności lokalnej co do kierunków rozwoju obszarów wiejskich. Uczestnicy spotkań w tym lokalni liderzy zostali zaproszeni do wspólnego tworzenia i aktywnego konsultowania LSR. W spotkaniach brali udział przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. Spotkania konsultacyjne jako dobra forma upowszechniania informacji o LGD i podejściu Leader pozwoliła na wyłonienie osób chętnych do przystąpienia do LGD Zielone Światło – lokalnych liderów oraz zapoznania się bezpośrednio z opinią społeczną na temat rozwoju obszaru. Spotkania przeprowadzone były w sposób dwukierunkowy, tzn. najpierw reprezentant gminy prowadził spotkanie, a następnie odbywała się dyskusja, zgłaszano pytania, problemy oraz poznano oczekiwania mieszkańców. Uczestnicy zostali poproszeni o wskazanie ich największych problemów i potrzeb w sferze gospodarczej, zawodowej, społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i infrastrukturalnej, w szczególności infrastruktury drogowej. Uzyskano dzięki temu bardzo dużo informacji o potrzebach i oczekiwaniach lokalnej społeczności ale także o obszarze, jego potencjałach i możliwych kierunkach rozwoju. Podczas kolejnych spotkań formułowano cele LSR, przedsięwzięcia, następnie zasady i kryteria wyboru oraz sposoby komunikacji z mieszkańcami. Spotkania były przeprowadzone w każdej gminie znajdującej się na obszarze LSR. Spotkania konsultacyjne były przeprowadzane na każdym etapie przygotowania LSR w następującym zakresie:
Spotkania fokusowe:
- Identyfikacja problemów, potrzeb, potencjału, zasobów wg konspektów FGI poszczególnych sektorów
- Uwzględnienie opinii na temat turystyki, jakości życia, przedsiębiorczości, zamierzeń projektowych
- Ujęcie w kryteriach: innowacyjności, wielkości miejscowości, grup defaworyzowanych, warunków życia
Spotkania konsultacyjne:
- Zebranie opinii na temat problemów, potrzeb, potencjału, zasobów, opracowanie analizy SWOT
- Opracowanie matryc logicznych – logika interwencji (problemy, cele, wskaźniki, mierniki)
- Skonsultowanie propozycji tworzenia i zmiany kryteriów wyboru
- Omówienie doboru sposobów komunikacji z mieszkańcami

Tabela 3. Tabela spotkań konsultacyjnych w trakcie przygotowywania LSR

L.p.	Termin	Działanie/ metoda	Adresaci	Zakres tematyczny
1.	10.02.2015	Spotkanie	Przedstawiciele Urzędów Gmin: Krosno Odrzańskie, Bytnica, Bobrowice, Maszewo, Dąbie, Urzędu Marszałkowskiego, pracownicy biura.	Funkcjonowanie LGD w okresie realizacji PROW 2014-2020, zakres i obszar działania.
2.	07.05.2015-29.12.2015	Analiza deskl reseach	Grupa robocza ds. Lokalnej Strategii Rozwoju	Opracowywanie dokumentów przez grupę.
3.	23.09.2015 24.09.2015 28.09.2015 29.09.2015 30.09.2015	Otwarte spotkania konsultacyjne w gminach. Moderowane spotkania otwarte	Ogół społeczeństwa.	Przeprowadzenie analizy SWOT w oparciu o zebrane wcześniej dane, następnie utworzenie drzew problemów i przekształcenie ich w strukturę celów. Konsultacja procedury tworzenia i zmiany kryteriów wyboru operacji.
4.	03.10.2015	Spotkanie fokusowe - JST	Przedstawiciele 3 sektorów: Publiczny, gospodarczy, społeczny.	Identyfikacja problemów, potrzeb, potencjału, zasobów wg konspektów FGI poszczególnych sektorów. Uwzględnienie opinii na temat turystyki, jakości życia, przedsiębiorczości, zamierzeń projektowych. Ujęcie w kryteriach: innowacyjności, wielkości miejscowości, grup defaworyzowanych.
5.	06.10.2015	Spotkanie fokusowe - przedsiębiorcy		
6.	04.11.2015	Spotkanie fokusowe		

		sektor społeczny		Stworzenie banku projektów na podstawie karty projektu. Dopełnienie diagnozy.
7.	13.10.2015	Spotkanie z ekspertem	Przedstawiciele sektorów. Grupa robocza ds. Lokalnej Strategii Rozwoju	Budżet LSR, Wdrażanie LSR, Kryteria wyboru, Reprezentatywność członków rady. Wskaźniki realizacji LSR.
8.	17.10.2015	Otwarte spotkanie z mieszkańcami	Ogół mieszkańców	Konsultacja Założeń LSR. Cele, wskaźniki, kryteria wyboru. Tworzenie banku projektów na podstawie karty projektu.
9.	29.10.2015	Spotkania konsultacyjne	Przedstawiciele sektorów. Grupa robocza ds. Lokalnej Strategii Rozwoju	Konsultacja założeń LSR. Przedsięwzięcia LSR
10.	24.11.2015	Spotkanie konsultacyjne na rzecz przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020	Przedstawiciele sektorów. Grupa robocza ds. Lokalnej Strategii Rozwoju	Dyskusja na temat przygotowanych elementów LSR.
11.	październik-grudzień 2015r.	Spotkania reprezentantów grup	Przedstawiciele sektorów.	Dyskusja na temat przygotowanych elementów LSR.
12.	lipiec-październik 2015r.	Metoda ilościowa. Badania ankietowe. Ankieta on -line, ankieta pisemna.	Ogół mieszkańców	Zebranie opinii na temat problemów, potrzeb, potencjału, zasobów
13.	grudzień 2015	Wezwanie do zgłaszania opinii.	Ogół mieszkańców	Dyskusja nad opracowana LSR, uwzględnienie ostatecznych uwag.

Źródło: własne dane

Sondaże społeczne

Na podstawie diagnozy wstępnej oraz informacji uzyskanych podczas spotkań konsultacyjnych opracowano ankiety do zdiagnozowania w kontekście całego obszaru wielkości problemów i potrzeb oraz potencjałów i głównych kierunków zmian. Dużą uwagę przyłożono przede wszystkim do wniosków pochodzących od grup defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy. Ankiety zostały sporządzone w formie wypunktowanego spisu problemów i propozycji ich rozwiązania z których respondent ma wybrać te, które jego zdaniem są najważniejsze. Zakres tematyczny ankiet to m.in: w jakiej dziedzinie życia zauważa się największe problemy, co jest największą mocna stroną regionu LGD, które aspekty stanowią w znaczącej mierze o spójności obszaru objętego lokalną strategią rozwoju, czy zamierza się ubiegać się o dofinasowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, który zakres projektu jest przedmiotem zainteresowania, czy zamierza skorzystać z pomocy w ramach którego sektora, czy ma utrudniony dostęp do rynku pracy. Ankiety były rozdawane podczas spotkań konsultacyjnych oraz dostarczone do wszystkich urzędów gmin znajdujących się na obszarze wraz z urnami do których można je wrzucać, oraz została przekazana wszystkim sołtysom, działaczom lokalnym, przedsiębiorcom, organizacjom społecznym. Ankieta została również upubliczniona na stronach urzędów gmin oraz stronie LGD Zielone Światło w wersji elektronicznej do wypełnienia w trybie online. W badaniu sondażowym na podstawie ankiet wzięło udział 279 osób. Główne problemy na które zwrócili uwagę mieszkańcy w ankietach to:

Migracje zarobkowe, niskie zarobki, słabe lub brak wsparcia dla inicjatyw lokalnych, mała oferta wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych, słaba infrastruktura turystyczna, niewystarczająca oferta noclegowo-gastronomiczna, słaba promocja turystyczna. Mocne strony według mieszkańców to: to przygraniczne położenie obszaru, zadbane centra miejscowości, znaczne zalesienie obszaru. Spójność obszaru mieszkańcy wyrazili poprzez: Wielokulturowość wynikająca z napływu ludności na tym obszarze, geologiczne ukształtowanie terenu wynikiem którego są liczne rzeki i jeziora, bogata różnorodność przyrodnicza, liczne formy ochrony przyrody**,** wysoka lesistość, zabytki, walory turystyczne. Uzyskano również informacje o projektach, które mieszkańcy chcą realizować: Podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze wiejskim objętym lokalną strategią rozwoju, rozwijanie działalności gospodarczej, rozwój przedsiębiorczości na obszarze wiejskim objętym lokalną strategią rozwoju, zachowanie dziedzictwa kulturowego, budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej, wzmocnienie kapitału społecznego, promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych. Przeprowadzone badania sondażowe pozwoliły na zdiagnozowanie problemów i potrzeb obszaru niezbędnych do analizy SWOT, co dalej pomogło w określaniu celów i wskaźników zawartych LSR oraz planie działania. Zdiagnozowane problemy i potrzeby oraz spójności obszaru wpłynęły na opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru.

Dyskusje reprezentantów grup

Prowadzone dyskusje miały na celu otrzymania rekomendacji dotyczących diagnozy i analizy SWOT przygotowanych przez grupę roboczą, celów, wskaźników i planu działania przygotowanych przez grupę roboczą, procedury wyboru, Regulaminu Rady, kryteriów wyboru przygotowanych przez grupę roboczą, zasad monitorowania i ewaluacji przygotowanych przez grupę roboczą, planu komunikacyjnego przygotowanego przez grupę roboczą. Na tej podstawie dokonywano niezbędnych korekt. Dostarczone rekomendacje polegały głównie na uściśleniu, usystematyzowaniu, dookreśleniu zakresu celów, wskaźników oraz zaproponowanych przedsięwzięć oraz na modyfikacji kryteriów wyboru w zakresie przedziału liczbowego zaproponowanych kryteriów oraz zmian dotyczących zakresu monitoringu i ewaluacji. Modyfikacji uległ również plan komunikacji, co miało przede wszystkim na celu zwiększenie jego skuteczności.

Tabela 4 . Sposób wykorzystania metod partycypacyjnych konsultacji do opracowania LSR

Nazwa zastosowanej metody / Element LSR	Badanie ankietowe	Focus group interview (zintegrowany wywiad grupowy)	Moderowane spotkania otwarte (spotkania konsultacyjne)	Grupa robocza	Dyskusje reprezentantów grup	Publiczne wezwanie do zgłaszania opinii- Otwarta przestrzeń
Diagnoza i analiza SWOT	Problemy i potrzeby, zasoby i potencjał, elementy spójności obszaru	Identyfikacja problemów, potrzeb, potencjału, zasobów wg konspektów FGI poszczególnych sektorów	Zebranie opinii na temat problemów, potrzeb, potencjału, zasobów, opracowanie analizy SWOT	Przygotowanie diagnozy i analizy SWOT w oparciu o analizę danych, badanie ankietowe, FGI, spotkania konsultacyjne	Rekomendacje dot. diagnozy i analizy SWOT przygotowanych przez grupę roboczą	Wezwanie do zgłaszania opinii
Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania	Problemy i potrzeby, kierunki rozwoju obszaru, zasoby i potencjał	Uwzględnienie opinii na temat turystyki, jakości życia, przedsiębiorczości zamierzeń projektowych	Opracowanie matryc logicznych – logika interwencji (problemy, cele, wskaźniki, mierniki)	Opracowanie matrycy logicznej, celów, wskaźników, planu działania	Rekomendacje dot. celów, wskaźników i planu działania przygotowanych przez grupę roboczą	Wezwanie do zgłaszania opinii
Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	Problemy i potrzeby, elementy spójności obszaru	Ujęcie w kryteriach: innowacyjności, wielkości miejscowości, grup defaworyzowanych, warunków życia	Skonsultowanie propozycji tworzenia i zmiany kryteriów wyboru	Opracowanie we współpracy z Radą zasad wyboru operacji: Regulaminu Rady, procedury wyboru i ustalania kryteriów wyboru	Rekomendacje dot. procedury wyboru, Regulaminu Rady, kryteriów wyboru przygotowanych przez grupę roboczą	Wezwanie do zgłaszania opinii
Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	Uwzględnion o wyniki badania ankietowego dotyczącego źródła wiedzy o LGD			Stworzenie zasad monitorowania i opracowanie zasad ewaluacji	Rekomendacje dot. zasad monitorowania i ewaluacji przygotowanych przez grupę roboczą	Wezwanie do zgłaszania opinii
Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	Uwzględnion o wyniki badania ankietowego dotyczącego źródła wiedzy o LGD		Omówienie doboru sposobów komunikacji z mieszkańcami	Opracowanie planu komunikacji z określeniem wskaźników, grup docelowych i narzędzi	Rekomendacje dot. planu komunikacyjnego przygotowanego przez grupę roboczą	Wezwanie do zgłaszania opinii

Źródło: dane własne

Punk informacyjno- konsultacyjny

W całym okresie przygotowywania Lokalnej Strategii Rozwoju funkcjonował Punkt informacyjno-konsultacyjny prowadzony przez pracowników LGD Zielone Światło. Punkt informacyjno-konsultacyjny zlokalizowany został w Starostwie Powiatowym w Krośnie Odrzańskim tj. w siedzibie LGD. Punkt pozostawał otwarty dla osób zgłaszających swoje uwagi do celów LSR na każdym etapie ich konstruowania oraz zainteresowanych rozwojem obszarów wiejskich, zgłaszających pomysły na przedsięwzięcia i operacje planowane w ramach LSR. W ramach punktu udzielano informacji dla beneficjentów w sprawie warunków i możliwości otrzymania dofinansowania w kolejnym okresie wdrażania inicjatywy LEADER. Metoda ta zapewniła udział lokalnej społeczności na każdym etapie przygotowywania strategii oraz pozwoliła nie tylko na wnoszenie uwag i pomysłów, ale także możliwości uzyskania szczegółowych informacji i wyjaśnień.

LGD Zielone Światło dokonało analizy przeprowadzonych badań i wniosków sformułowanych podczas różnych firm konsultacji społecznych. Odrzucono wnioski marginalne lub partykularne, których rozwiązanie dla całego obszaru przerasta możliwości finansowe LSR – zrezygnowano ze wsparcia na rzecz rozwoju dróg. Uwzględnione wnioski miały wpływ na kształt celów, przedsięwzięć i wskaźników opisanych podrozdziale 5.3.

Angażowanie społeczności lokalnej w proces realizacji LSR

Informowanie:

Stowarzyszenie LGD Zielone Światło będzie zarządzało procesem realizacji LSR, a wszystkie podejmowane przez nie działania będą miały charakter jawny. LGD będzie prowadziła szereg działań informacyjno-promocyjnych, które zapewnią szerokie upowszechnienie informacji na temat LSR oraz operacji poczynionych przez LGD. Wszelkie informacje na temat LGD będą aktualne, udostępniane będą w sposób systematyczny i na bieżąco. Działania promocyjno- informacyjne realizowane przez LGD będą spełniały funkcję aktywizacyjną i motywacyjną mieszkańców obszaru LSR, do udziału w procesie wdrażania LSR. Sposoby komunikacji zostały tak dobrane aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców, w tym przede wszystkim do osób z grup defaworyzowanych.

Działania informacyjne będą prowadzone przede wszystkim w zakresie:

- monitoringu i aktualizacji LSR
- informacji o konsultacjach społecznych dotyczących LSR
- informacji o zrealizowanych operacjach w ramach LSR
- ogłoszenia o naborach wniosków w ramach LSR
- ogłoszenia o wynikach naborów

Działania informacyjne będą prowadzone poprzez:

- tablice ogłoszeń Urzędów Gmin wchodzących w skład LGD Zielone Światło;
- wywieszenie w widocznym miejscu w biurze LGD Zielone Światło;
- umieszczanie na stronie internetowej LGD Zielone Światło,
- umieszczenie informacji na profilu Facebook LGD Zielone Światło
- strony internetowe gmin wchodzących w skład LGD Zielone Światło;
- publikację w prasie występującej na obszarze LGD;
- tablice ogłoszeń w Ośrodkach Pomocy Społecznej.

Szczegóły dotyczące działań informacyjno-komunikacyjnych są zawarte w Załączniku nr 5 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan komunikacji

Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana przy dużym zaangażowaniu społeczności lokalnej na podstawie zgłaszanych przez nią problemów oraz potrzeb. Naturalnym i oczekiwanym staje się że lokalna społeczność zaangażowana w tworzenie celów LSR będzie brała czynny udział w jej realizacji, gdyż cele i wskaźniki które zostały wspólnie opracowane mają służyć likwidacji ich problemów i realizacji ich oczekiwań. Wdrażanie LSR odbywać się będzie z jak najszerszym udziałem członków LGD Zielone Światło, partnerów lokalnych i wszystkich mieszańców obszaru LSR. Dodatkowe działania zostaną podjęte w celu aktywizacji i wspierania osób reprezentujących grupy defaworyzowane oraz słabszych członków społeczności.

Monitorowanie i ocena realizacji oraz aktualizacja LSR:

Monitorowanie i ocena realizacji LSR oraz aktualizacja w tym zmiany w lokalnych kryteriach wyboru odbywać się będą przy jak największym udziale społeczności lokalnej. Proces realizacji i aktualizacji strategii zapewniał będzie społeczności lokalnej powszechny dostęp do informacji i systematyczny udział w konsultacjach. Biuro LGD będzie otwarte dla wszystkich mieszkańców, a pracownicy będą udzielać informacji o działaniach LGD, udzielać możliwego wsparcia w zgłaszanych problemach oraz udostępniać wszystkie możliwe materiały i dokumenty. Wnioski i opinie wyrażane przez mieszkańców będą przyjmowane przez pracowników i będą uwzględniane przy aktualizacji LSR oraz zmian lokalnych kryteriów wyboru. Istotne opinie będą natychmiast przekazywane Zarządowi LGD, a w razie ich słuszności podejmowane będą decyzje uwzględniające je w dalszym procesie wdrażania LSR. Biuro LGD, Rada LGD jako organ decyzyjny oraz Zarząd LGD będą monitorowały również proces przeprowadzania naboru wniosków o przyznanie pomocy, przede wszystkim w zakresie lokalnych kryteriów wyboru. W razie wystąpienia niejasności dotyczących procedur i kryteriów bądź uwag mieszkańców dotyczących ich zakresu, po analizie i konsultacjach społecznych będzie dokonywana ich zmiana bądź aktualizacja. Wszystkie zmiany aktualizacyjne LSR poddane będą pod konsultacje i uchwalane przez zarząd LGD.

Proces aktualizacji LSR oraz zmian lokalnych kryteriów wyboru zbudowany będzie z etapów podobnych do etapów tworzenia strategii, w szczególności będzie obejmował etap:

- identyfikacji i sformułowania problemu/zgłoszenie problemu przez mieszkańców;
- zbadania jakiej części obszaru objętego LSR problem dotyczy – konsultacje społeczne, ankiety, spotkania;
- utworzenie rozwiązania problemu i skierowanie do konsultacji społecznych
- utworzenie ostatecznej wersji zmian
- wprowadzenie zmian aktualizacyjnych do strategii, lokalnych kryteriów wyboru - Zarząd

Na przełomie 2018-2019 roku wdrażania LSR mieszkańcy obszaru poproszeni zostaną o wypełnienie ankiety monitorującej realizację LSR. Ankiety te posłużą zweryfikowaniu aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców, co do dalszych kierunków rozwoju obszarów wiejskich. Analizy ankiet dokonają pracownicy Biura LGD a wyniki tej analizy przedstawione zostaną do publicznej wiadomości na stronie internetowej Stowarzyszenia. W sytuacji stwierdzenia znacznych różnic w oczekiwaniach mieszkańców LSR w stosunku do zapisów strategii podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii. Aktualizacja zapisów strategii dotyczyła będzie m.in. operacji, przedsięwzięć, celów szczegółowych, budżetu wdrażania LSR, harmonogramu naboru wniosków, kryteriów wyboru. Aktualizacja nie będzie obejmowała zmian w zapisach celów ogólnych strategii. Propozycje zapisów aktualizacyjnych przygotowane zostaną przez zespół roboczy ds. LSR, powołany na etapie przygotowywania strategii, przy współpracy z pracownikami Biura Stowarzyszenia oraz zespołem powołanym w celu prowadzenia ewaluacji własnej i umieszczone na stronie internetowej Stowarzyszenia. Pracownicy Biura przyjmowali będą pisemne uwagi mieszkańców, co do ostatecznego kształtu aktualizacji strategii. Zatwierdzenia propozycji zmian wynikających z procesu aktualizacji dokona Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia.

Szczegóły dotyczące sposobu dokonywania monitoringu i aktualizacji LSR zostały zawarte w Rozdział XI Monitoring i ewaluacja oraz Załączniku nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Wzmocnienie zaangażowania i kompetencji:

W celu animacji społeczności lokalnej i dotarcia do grup wykluczonych oraz aktywizacji i motywacji mieszkańców obszaru do zaangażowania się w rozwój lokalny na terenie obszaru LSR będą organizowane spotkania z mieszkańcami obszaru objętego LSR. Podczas spotkań będą podejmowane działania w celu stymulowania potencjalnych beneficjentów oraz pomoc lokalnym koordynatorom w realizacji ich działań. Przekazywane będą również informacje o możliwościach otrzymania wsparcia na realizację celów w ramach LSR. Spotkania będą miały na celu przede wszystkim wspieranie słabszych członków społeczności w procesie rozwoju lokalnego w tym osób reprezentujących grupy defaworyzowane.

Ponadto biuro LGD będzie prowadziło doradztwo indywidualne, gdzie będzie udzielać bezpłatnych porad wszystkim zainteresowanym w zakresie możliwości uzyskania wsparcia na realizację oraz przygotowywania wniosków i załączników do wniosku o przyznanie pomocy w ramach naborów LSR. Działania w zakresie wzmocnienie kompetencji i zaangażowania mieszkańców, organizacji, grup defaworyzowanych są odpowiedzią na problemy jakie pojawiały się w poprzednim okresie funkcjonowania LGD w ramach środków 2007-2013. Zdiagnozowano, iż potencjalni beneficjenci nie zawsze potrafią poradzić sobie z wypełnieniem wniosku o przyznanie wsparcia oraz niezbędnych załączników. Problemy zauważone zostały również w definiowaniu potrzeb, ich uzasadnieniu, zrozumieniu wskaźników i kryteriów oceny w składanych wnioskach. Rezultatem tego był niski poziom niektórych wniosków, które w konsekwencji otrzymywały mała liczbę punktów podczas oceny i były odrzucane. Ponadto z uwagi na powyższe problemy niektórzy potencjalni beneficjenci rezygnowali ze złożenia wniosku, co uniemożliwiło im realizację ich potrzeb.

Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludności

3.1 Spójność obszaru

3.1.1 Spójność przestrzenna

Lokalna Grupa Działania obejmuje swym zasięgiem pięć gmin, w tym 4 gminy wiejskie tj. Maszewo, Bytnica, Bobrowice, Dąbie oraz gminę miejsko-wiejską Krosno Odrzańskie, w tym miasto Krosno Odrzańskie. Obszar LSR jest spójny ze względu na kryterium geograficzne. Gminy objęte niniejszą strategią tworzą zwarty geograficznie obszar oraz znajdują się w obrębie jednej jednostki podziału terytorialnego kraju – powiatu krośnieńskiego, znajdującego się w zachodniej części województwa lubuskiego. Spójność obszaru ze względu na przynależność do jednej jednostki podziału administracyjnego stwarza silne więzi pomiędzy mieszkańcami obszaru.

Gminy tworzące LGD stanowią zwarty obszar, graniczący:

- od zachodu z gminą Gubin w powiecie krośnieńskim (woj. lubuskim), z gminą Cybinka w powiecie słubickim (woj. lubuskim),
- od północy z gminą Torzym w powiecie słubickim (woj. lubuskie), oraz gminą Łagów w powiecie świebodzińskim (woj. lubuskie),

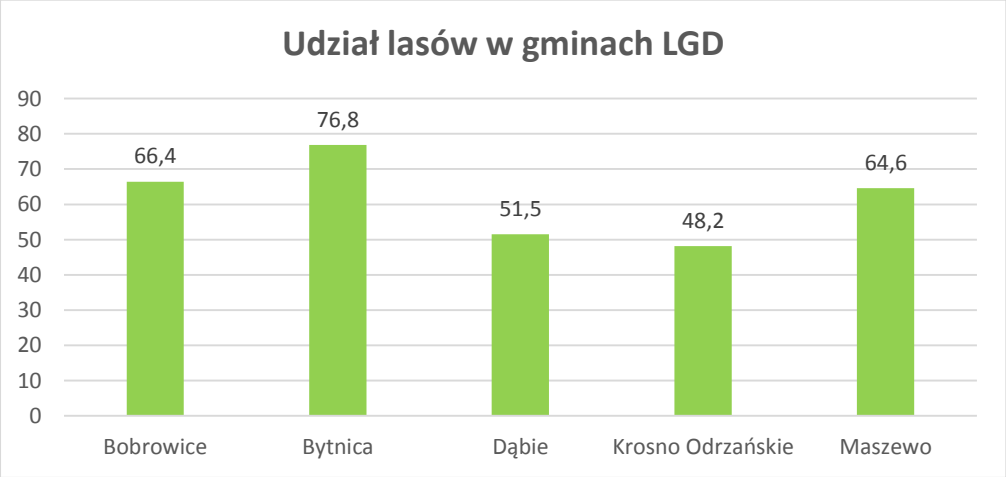
- od wschodu z gminami Skąpe w powiecie świebodzińskim (woj. lubuskie) i gminami Czerwieńsk, Świdnica, Nowogród Bobrzański w powiecie zielonogórskim (woj. lubuskie).
- od południa z gminą Nowogród Bobrzański w powiecie zielonogórskim (woj. lubuskie) oraz gminą Lubsko w powiecie żarskim (woj. lubuskie)

Obszar LSR zajmuje powierzchnię 991 km^2 w tym 983 km^2 zajmują tereny wiejskie. Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju stanowi 59 miejscowości, w tym: 1 miasto, 4 wsie gminne, 73 sołectwa oraz przysiółki i osady o podobnych walorach i uwarunkowaniach, spójnych pod względem geograficznym i przyrodniczym, społeczno-gospodarczym, historycznym i kulturowym.

3.1.2 Spójność przyrodnicza

Spójność obszaru określają wyjątkowe i wspólne cechy przyrodnicze takie jak lesistość, ukształtowanie terenu, klimat, rzeki, jeziora, ekosystemy i obszary ochronne. Obszar cechuje duża lesistość, znacznie przewyższająca średnią dla Polski wynoszącą 29,4%. Lasy zajmujące ponad 60% (63 107 ha) powierzchni obszaru stanowią wyjątkowo duże i zwarte ekosystemy leśne. Największy udział lesistości 76,8% występuje w gminie Bytnica, który jest jednym z najwyższych w Polsce. Najmniejsza lesistość występuje w gminie Krosno Odrzańskie – 48,2 %, która i tak znacznie przekracza średnią dla Polski. Występują tu w przeważającej większości bory sosnowe cechujące się wspaniałymi walorami inhalacyjnymi. Bogate runo leśne na całym obszarze obfituje w jadalne grzyby wykorzystywane każdego roku przez ludność miejscową jak i turystów.

Wykres 2. Udział lasów w gminach LGD

Źródło: GUS, dane 2013r.

Charakterystyczny dla krajobrazu obszaru jest układ naprzemianległych obniżeń pradolin i pasów wysoczyznowych, które stawiają obszar wśród najciekawszych i najatrakcyjniejszych obszarów województwa lubuskiego. Wpływa na to urozmaicony krajobraz z dużą ilością jezior i rzek oraz duża różnorodnością fauny i flory. Wspólnym punktem odniesienia jest położenie w dolinie Odry oraz Bobru, Pliszki i Gryżynki, które to rzeki łączą wszystkie gminy obszaru LSR. Piękne i czyste jeziora, liczne stawy i strumienie znajdujące się we wszystkich gminach LGD, stanowią wizytówkę tego obszaru oraz warunkują jego turystyczne wykorzystywanie. Cały obszar LSR charakteryzuje się bogatą przyrodniczą różnorodnością, wynikającą z istnienia ekosystemów łąkowych, leśnych i wodno-bagiennych, które również znalazły swoje odzwierciedlenie w czynnej ochronie przyrody. LGD może poszczycić się istnieniem na swoim obszarze dwóch parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, wielu użytków ekologicznych i pomników przyrody. Spójność przyrodniczą obszaru determinuje również spójna polityka wykorzystania posiadanego bogactwa przyrodniczego, która w każdej gminie kieruje się w stronę rozwoju turystyki i rekreacji.

3.1.3 Spójność historyczna i kulturowa

Cały obszar LSR cechuje wspólna historia, którą od początku kreował fakt, że jest on terenem granicznym pomiędzy narodami polskimi i niemieckimi. Gród krośnieński istniał już co najmniej od połowy VIII wieku. Zamieszkujące te ziemie słowiańskie plemię Dziadoszan znalazło się w X wieku pod panowaniem Mieszka I i weszło w skład ukształtowanego organizmu państwowego – Polski piastowskiej. Okoliczne tereny były wtedy pokryte „nieprzebytą puszczą". Przez wieki gród z przyległymi osadami był celem ataków zbrojnych kończących się zmianą władcy. Teren LGD jest obszarem kulturowy o wyjątkowo dużym zróżnicowaniu genetyczno-kulturowym. Szczególnym faktem dla obszaru jest wielokrotna przymusowa migracja ludności na przestrzeni wieków. Ostatnia miała miejsce w 1945 roku, kiedy

to ludność niemiecka z przyczyn historycznych zmieniała swoje miejsce zamieszkania i została „wymieniona" na polską przymusowo wysiedloną zza Buga. Mieszanka ludnościowa stała się powodem powstania na obszarze bogatych i różnorodnych tradycji i kultur. Na ich podstawie przez 70 lat wyodrębniała się wspólna kultura oraz następowało tworzenie wspólnej, nowej tradycji zawierającej różne elementy kultur napływających społeczności, które mocno zakorzeniły się w obecnej kulturze obszaru, dzięki czemu mieszkańców łączą wspólne potrzeby i oczekiwania. Obecnie obszar LGD charakteryzuje się kultywowaniem podobnych tradycji, zwyczajów i obrzędów. Wspólna historia i kultura obszaru LGD są bardzo istotnymi elementami, które oprócz wykorzystania w ofercie turystycznej są niezbędne do kształtowania tożsamości mieszkańców, jak również do ich zaktywizowania. Jednym z najważniejszych wyróżników krajobrazu kulturowego są obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie każdej gminy, uwidaczniające swoją architekturą wspólną historię i kulturę tych terenów:
- Krosno Odrzańskie - m.in. barokowy kościół parafialny, ruiny krośnieńskiego zamku z czasów Henryka Brodatego, neogotycki kościół z 1887 roku.
- Czetowice - późnogotycki kościół z XV wieku.
- Bytnica – Pałac w Bytnicy oraz XIX wieczny zespół zabudowy mieszkalnej starej części wsi.
- Pałac w Gryżynie
- Maszewo kościół neogotycki w Maszewie
- Gęstowice - barokowy kościół z końca XVII w.
- XVIII wieczny kościół w Rzeczycy
- Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Bobrowicach
- Kościół filialny w Janiszowicach - gotycki, XIV w. rozbudowany w 2 poł. XVII w.
- Kościół filialny w Tarnawie Krośnieńskiej wzniesiony jako zbór ewangelicki w 1713 r.
- Dąbie - kościół gotycki z polnego kamienia wzniesiony w XIII-XIV wieku oraz XIX wieczny dwór.
- Brzeźnica - pałac eklektyczny z początku wieku XX

3.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru

3.2.1 Charakterystyka sytuacji społecznej

Obszar LSR zamieszkuje 32 266 mieszkańców (w tym 16 299 kobiet) przy czym najwięcej osób zamieszkuje gminę Krosno Odrzańskie – 18 523, następnie gminę Dąbie - 5053, gminę Bobrowice – 3 174, gminę Maszewo – 2 928 a najmniej gminę Bytnica – 2 588 osób. Na terenach wiejskich mieszka 20 283 osób, tj. 62,9% ogółu ludności obszaru. Analiza rozwoju potencjału demograficznego obszaru wskazuje, iż potencjał ten ulega niekorzystnym zmianom. Na przestrzeni ostatnich kilku lat zmniejszyła się ludność wszystkich gmin obszaru LSR. Przede wszystkim zauważalny jest duży spadek ilości mieszkańców w okresie ostatnich czterech lat. Porównując z rokiem 2010 na koniec 2013 roku liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się o 326 osób. Opierając się na prognozie demograficznej można stwierdzić, iż liczba ludności będzie nadal systematycznie spadać.

Tabel 5. Zmiana liczby mieszkańców gmin obszaru LSR w latach 2008-2013

Gmina	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bobrowice	3163	3169	3243	3235	3215	3174
Bytnica	2625	2613	2621	2622	2618	2588
Dąbie	5087	5102	5077	5069	5067	5053
Krosno Odrzańskie	18387	18376	18683	18604	18536	18523
Maszewo	2947	2951	2968	2948	2922	2928
Obszar LSR	**32 209**	**32 211**	**32 592**	**32 478**	**32 358**	**32 266**

Źródło: GUS

Biorąc pod uwagę ostatnie lata ujemny przyrost naturalny odnotowuje się niemal we wszystkich gminach na terenie obszaru LSR. Ujemny przyrost naturalny staje się niepokojącą prawidłowością i nie pozostaje bez wpływu na obecną ilość mieszkańców obszaru szczególnie w wieku przedprodukcyjnym.

Tabel 6. Przyrost naturalny mieszkańców gmin obszaru LSR w latach 2008-2013

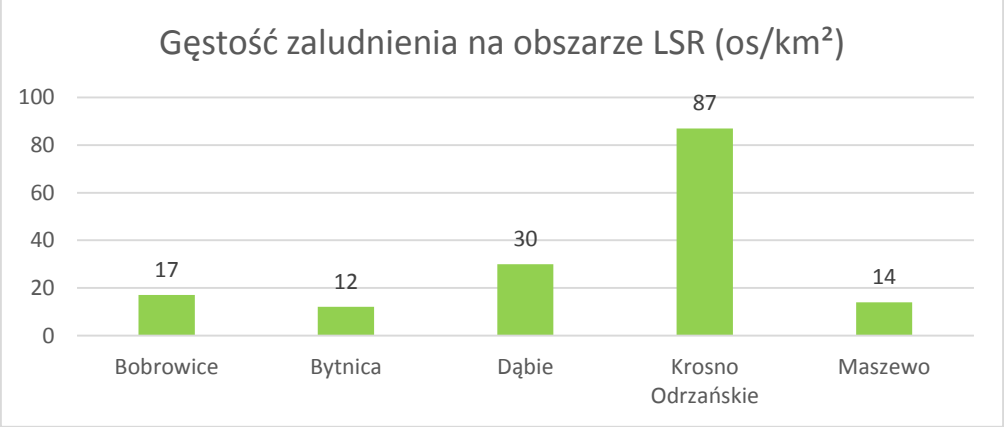
Gmina	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bobrowice	12	8	3	5	-5	-20
Bytnica	-1	9	3	19	-6	-4
Dąbie	-2	27	8	8	6	bd
Krosno Odrzańskie	35	bd	43	-3	9	-8
Maszewo	-4	2	-5	-6	-5	-9

Źródło: GUS

Analizując powyższe tabele należy stwierdzić, iż spadek przyrostu naturalnego nie odzwierciedla skali spadku liczby mieszkańców poszczególnych gmin i całego obszaru LSR co wskazuje, że jedną z przyczyn malejącej liczby mieszkańców obszaru LSR jest emigracja. Jest to bardzo alarmujące, ponieważ świadczy o tym, iż wiele osób opuszcza obszar a mało się do niego wprowadza. Głównym czynnikiem powodującym odpływ mieszkańców z obszaru jest emigracja zarobkowa. Mieszkańcy zmuszeni są do szukania szans w innych regionach Polski lub zagranicą. Saldo migracji dla całego powiatu krośnieńskiego w 2013r. było ujemne i wyniosło – 219 osób, w tym zagranicznych - 87 osób.

Obszar LSR charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia, która wynosi średnio 32 osoby/km². Najniższą gęstość zaludnienia ma gmina Bytnica (12 osoby/km²), natomiast najwyższą ma gmina Krosno Odrzańskie (87 osoby/km²) przy średniej dla województwa lubuskiego 73 osoby/km². Gęstość zaludnienia jest jedną z najniższych w województwie, co wynika z charakterystyki obszaru, dużego stopnia zalesienia i małej ilości dużych miast. Jednym ze skutków małej gęstości zaludnienia jest dezintegracja społeczna. Ponadto niska gęstość zaludnienia jest ważnym problemem, który nie pozwala na dynamiczny rozwój obszaru, stanowiąca o ogromnych kosztach budowy, modernizacji i utrzymania infrastruktury technicznej (kanalizacja, wodociągi, drogi). Koszty tych inwestycji zdecydowanie przewyższają możliwości budżetowe poszczególnych JST obszaru, a jednocześnie wpływają na obniżenie atrakcyjności gospodarczej i jakości życia mieszkańców.

Wykres 3. Gęstość zaludnienia na obszarze LSR

Źródło: GUS, dane 31.12.2013

Struktura wieku ludności charakteryzuje się niskim udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym i jest to spowodowane przede wszystkim niskim przyrostem naturalnym. Najwyższy odsetek tej grupy ludności występuje w gminie Dąbie (19,8%), a najniższy w gminie Krosno Odrzańskie (17,8%). Ogólnie dla obszaru odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosi 18,4%. (poziom wojewódzki 18,4%).

Tabel 7. Aktywność ekonomiczna mieszkańców stan na 31.12.2013

Gmina	Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (%)	Mieszkańcy w wieku produkcyjnym (%)	Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym (%)
Bobrowice	18,5	64,6	16,9
Bytnica	18,9	65,6	15,5
Dąbie	19,8	66,7	13,5
Krosno Odrzańskie	17,8	65,1	17,1
Maszewo	19,1	64,7	16,2
Obszar	**18,4**	**65,3**	**16,3**
Woj. lubuskie	**18,4**	**64,4**	**17,2**

Źródło: GUS

Analizując liczbę mieszkańców obszaru z uwzględnieniem wieku, możemy zauważyć standardowy układ, charakterystyczny dla większości terenów Polski. Liczba ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2013 roku na obszarze wyniosła 21 076 osób, czyli 65,3% ogólnej liczby mieszkańców, co świadczy o korzystnym i rozwojowym potencjale obszaru. Najwyższy udział w tej grupy występuje w gminie Dąbie 66,7%, a najniższy w gminie Maszewo 64,7% (województwo 64,4%). Ludność w wieku poprodukcyjnym na obszarze wynosi 16,3% (17,2% województwo) i kształtuje się w przedziale od 13,5% (gmina Dąbie) do 17,1% (gmina Krosno Odrzańskie).

Głównym miernikiem poziomu ubóstwa w społeczeństwie jest liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. Liczba gospodarstw domowych na obszarze LSR korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2013 roku – 1230, w których liczba osób objętych pomocą społeczną wyniosła 3250, co stanowi ponad 10% wszystkich mieszkańców obszaru LSR. Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej w obszarze integracji społecznej potwierdza że jedną z najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest brak pracy. Bezrobocie prowadzi do stagnacji życiowej i w konsekwencji do uzależnienia się od pomocy społecznej. Ponadto bezrobocie na terenie obszaru to nie tylko problem członka rodziny ale problem który bezpośrednio wpływa na funkcjonowanie całej rodziny poprzez dysfunkcyjność społeczną, ekonomiczną oraz powielanie złych wzorców. W konsekwencji może to prowadzić do zagrożenia wykluczenia społecznego otoczenia tych osób w przyszłości. Działania muszą być podjęte przede wszystkim w obszarze aktywizacji i integracji tej grupy mieszkańców, gdzie osoby te muszą wyjść z domu, zacząć żyć w społeczeństwie, poczuć tożsamość i integrację społeczną oraz aktywnie włączyć się w życie społeczne, co w konsekwencji ma doprowadzić do poprawy jakości życia w sferze zawodowej, materialnej i rodzinnej.

Tabela 8. Dochód podatkowy gmin na 1 mieszkańca na obszarze LSR wg danych za 2013r.

Gmina	Dochód podatkowy gmin na 1 mieszkańca
Bobrowice	3191,86
Bytnica	1452,24
Dąbie	1189,76
Krosno Odrzańskie	1436,88
Maszewo	1174,11
Średnia dla obszaru	**1688,97**
Średnia dla województwa	**1343,08**

Źródło: Ministerstwo Finansów

3.2.2 Charakterystyka zatrudnienia i lokalny rynek pracy

Ogólna liczba osób bezrobotnych na terenie obszaru LSR wyniosła na koniec 2013 roku 1801 osób. Bezrobocie na obszarze jest znacznie sfeminizowane. W strukturze osób bezrobotnych z punktu widzenia płci przeważają kobiety, które stanowią 59% ogółu osób bezrobotnych (53% województwo lubuskie)

Tabela 9. Liczba osób bezrobotnych na obszarze LGD

Gmina	Liczba bezrobotnych	w tym kobiety
Bobrowice	166	92 (55%)
Bytnica	150	94 (63%)
Dąbie	335	186 (55%)
Krosno Odrzańskie	916	554 (60%)
Maszewo	234	130 (56%)
Obszar	**1 801**	**1 056 (59%)**
Woj. lubuskie	**59 805**	**31 580 (53%)**

Źródło: GUS, dane 31.12.2013r.

Wskaźnikiem, który lepiej określa rzeczywisty obraz bezrobocia na danym obszarze, jest udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który wyniósł na obszarze w 2013r. 8,5%. Natomiast udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym wyniósł 10,8%.

Tabela 10. Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym

Gmina	Liczba bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%)
Bobrowice	166	2 051	8,1
Bytnica	150	1 699	8,8
Dąbie	335	3 372	9,9
Krosno Odrzańskie	916	12 060	7,6

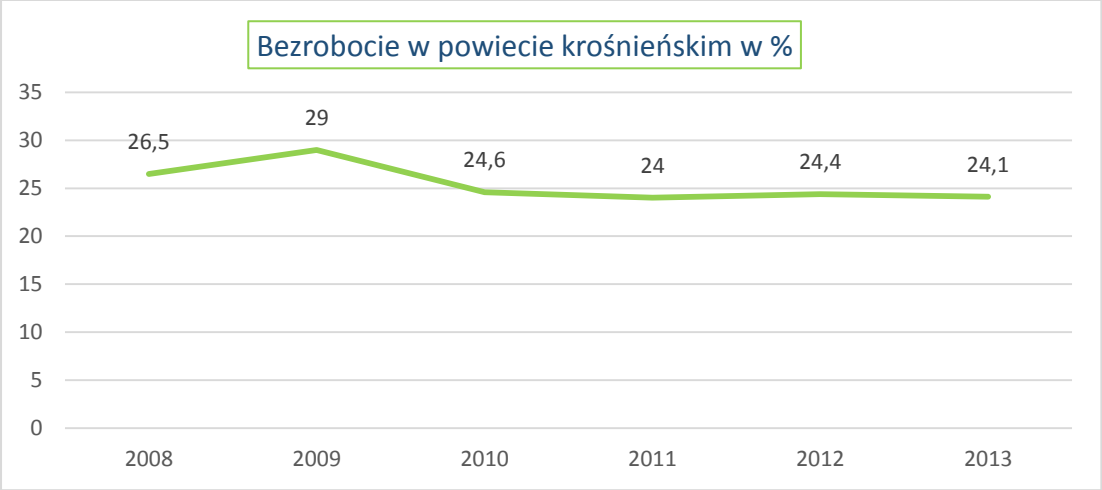
Maszewo	234	1 894	12,4
Obszar	**1 801**	**21 076**	**8,5**
Woj. lubuskie	**59 805**	**657 450**	**9,1**

Źródło: GUS, dane 31.12.2013r.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stanowi dużą grupę osób która posiada duży potencjał do skierowania na nią działań w celu pobudzenia ich aktywności zawodowej. Wysoki potencjał do zatrudnienia posiadają również kobiety, dla których wskaźnik jest jeszcze bardziej niekorzystny.

Powiat krośnieński na którego obszarze dominuje LGD cechuje się jednym z najwyższych wskaźników bezrobocia w województwie lubuskim. Na przełomie lat 2008-2013 w całym powiecie krośnieńskim bezrobocie spadało z 26,5% w roku 2008 do 24,1% w roku 2013. Należy jednak uznać, iż w porównaniu z poziomem bezrobocia w województwie lubuskim 15,7% czy w kraju 13,4% (w 2013r.), skala bezrobocia w powiecie krośnieńskim jest nadal poważna.

Wykres 4. Bezrobocie w powiecie krośnieńskim

Źródło: GUS

Dokonując analizy danych statystycznych dostępnych w PUP dotyczących struktury osób bezrobotnych trzeba zauważyć, że na obszarze obecne są grupy osób ponadprzeciętnie narażonych na bezrobocie. Bardzo duży odsetek osób bezrobotnych należy do grupy osób defaworyzowanych – pozostających w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Bezrobocie dotyka najczęściej osób w wieku do 25 lat dopiero wchodzących na rynek pracy, osób powyżej 50 lat w tym kobiety. Obie te grupy stanowią niemal połowę ogółu bezrobotnych.

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych na obszarze LGD do 25 lat i powyżej 50 lat

Gmina	osoby do 25 lat	procent ogółu	osoby powyżej 50 lat	procent ogółu
Bobrowice	39	23,5%	35	21,1%
Bytnica	33	22,0%	31	20,1%
Dąbie	58	17,3%	97	28,9%
Krosno Odrzańskie	144	15,7%	260	28,4%
Maszewo	50	21,4%	66	28,2%
Obszar	**324**	**18,0%**	**489**	**27,2%**

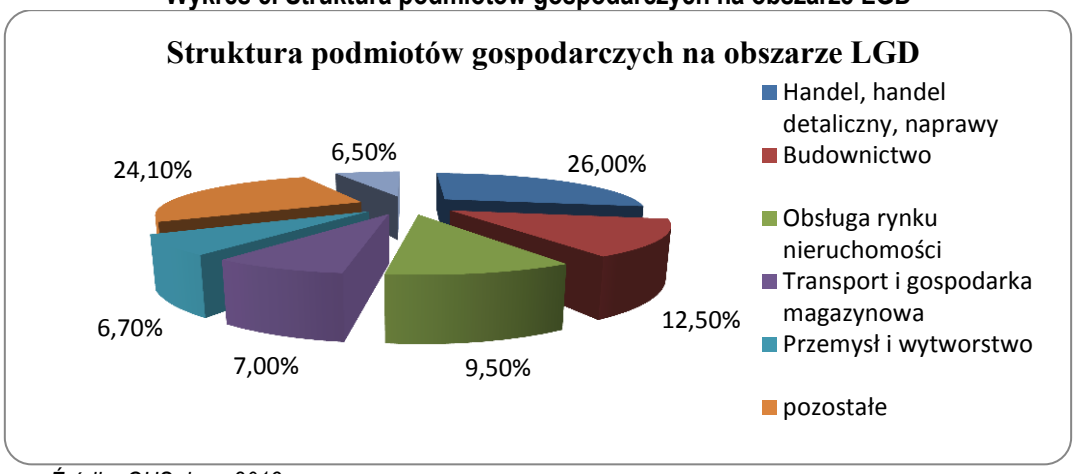
Źródło: PUP w Krośnie Odrzańskim, dane 31.12.2013r.

Do grupy osób będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy należą osoby bezrobotne w wieku do 25 lat. Liczba zarejestrowanych w PUP do 25 roku życia wyniosła na obszarze LSR w 2013r. 324 osoby co stanowi 18% ogólnej liczby bezrobotnych na obszarze. Młodzież jest szczególną grupą na rynku pracy z uwagi na to, że to właśnie młodzi ludzie są z jednej strony grupą najbardziej poszukiwaną, a z drugiej strony spotykają się z największymi problemami z wejściem na rynek pracy. Ludzie poniżej 25 roku życia są grupą specyficzną, bo wkraczają dopiero na rynek pracy. To właśnie ta grupa w dużej mierze staje się bezrobotną, co jest problemem nie tylko dla obszaru ale dla Polski i wszystkich krajów UE. Młodzież opuszczająca szkoły jest wyposażona w pewien zasób wiedzy teoretycznej, która jednak w zetknięciu z rynkiem pracy bardzo często okazuje się niewystarczająca do znalezienia zatrudnienia. Problem na rynku pracy w sposób szczególny dotyczy również osób w wieku powyżej 50 tego roku życia. Liczba zarejestrowanych w PUP w wieku powyżej 50 lat wyniosła na obszarze LSR w 2013r. 489 osób co stanowi ponad 27% liczby bezrobotnych na obszarze. Osoby w wieku 50 lat i więcej napotykają bariery utrudniające aktywność zawodową. Dotyczą one zarówno kwestii potencjału zawodowego oraz aspektów

mentalnych związanych z funkcjonowaniem wśród pracodawców stereotypów na temat np. niskiej elastyczności działania i trudności w opanowywaniu nowych kompetencji.
Dane statystyczne odnoszące się do liczby osób bezrobotnych na obszarze pokazują duży udział w tej grupie bezrobotnych kobiet kształtujący się na poziomie 59% ogólnej liczby bezrobotnych. Sytuację zawodową kobiet warunkuje wiele barier i stereotypów utrudniających równy dostęp do pracy i awansu zawodowego. Pracodawcy są przekonani, że kobiety nie są równie wartościowymi pracownikami jak mężczyźni. Ich zdaniem kłopotem jest również to, że trudno jest łączyć pracę zawodową z życiem osobistym, dlatego kobiety nie mogą się równie mocno skoncentrować na karierze zawodowej. System społeczny, system kulturowy nie wspiera karier i aspiracji zawodowych kobiet. Kobiety muszą o swoje miejsce na rynku pracy walczyć mocniej niż mężczyźni.

W 2013r. na obszarze LGD funkcjonowało 2869 (1393 miasto Krosno Odrzańskie) podmiotów gospodarczych, z czego 2750 podmiotów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, a 97 stanowiły małe przedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 50 osób. Taka struktura przedsiębiorczości na obszarze stanowi duży potencjał dla powstawania mikro i małych przedsiębiorstw, tym samym skierowania działań na pobudzenie i rozwijanie takiej przedsiębiorczości. Wśród ogólnej liczby podmiotów gospodarczych 231 stanowił sektor publiczny. Z danych GUS na rok 2013 możemy zauważyć, iż z 2869 podmiotów gospodarczych największy odsetek na obszarze stanowią firmy działające w branży: handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych – 759 podmiotów, budownictwo – 361, obsługa rynku nieruchomości – 275, transport i gospodarka magazynowa – 197, przemysł – 194, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – 188, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 157, zakwaterowanie i gastronomia – 65.

Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarczych na obszarze LGD

Źródło: GUS dane 2013r.

Według danych statystycznych na obszarze LSR w 2013 roku zatrudnionych było ogółem 4508 osób z czego 2232 stanowiły kobiety (49%). Przeważająca liczba zatrudnionych pracuje w mieście Krosno Odrzańskie co stanowi 63% ogółu zatrudnionych na obszarze. Oprócz małej liczby miejsc pracy na terenach wiejskich występuje również duża nierównowaga w zatrudnieniu kobiet, które stanowią jedynie 44% ogólnie zatrudnionych na wsi.

Tabel 12. Liczba osób zatrudnionych na obszarze LGD na dzień 31.12.2013r.

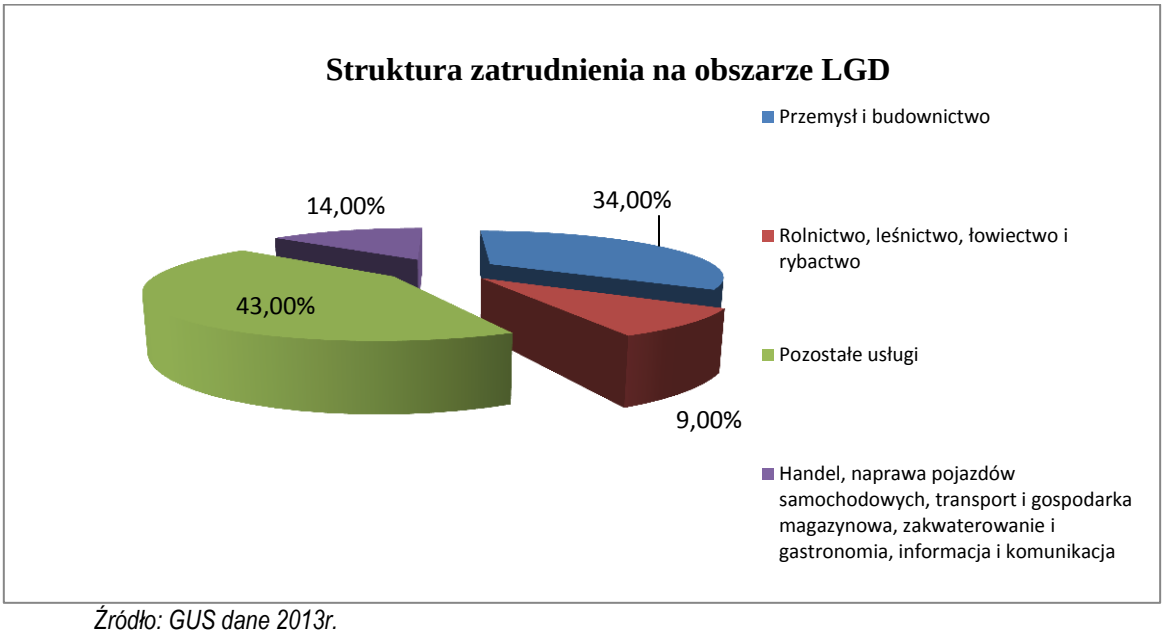
Gmina	zatrudnieni	w tym kobiety
Bobrowice	463	188 (41%)
Bytnica	254	128 (50%)
Dąbie	385	232 (60%)
Krosno Odrzańskie	3285	1608 (49%)
Maszewo	121	76 (63%)
Obszar LGD	**4508**	**2232 (49%)**
Miasto Krosno Odrz.	**2766**	**1469 (53%)**
Teren wiejski	**1742**	**763 (44%)**

Źródło: GUS

Ze względu na sektory gospodarki najwięcej osób pracuje w sektorze: przemysłowym i budownictwie – 1504; Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja –

635; rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 370, pozostałe usługi – 1892. Niemal połowa pracujących na obszarze LSR jest zatrudniona w sektorze publicznym.

Wykres 6. Struktura zatrudnienia na obszarze LGD

Źródło: GUS dane 2013r.

Do najważniejszych sektorów działalności na obszarze należy: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo, przemysł i budownictwo, a także pozostała działalność usługowa. Zdecydowana większość pracujących mieszkańców obszaru jest zatrudniona właśnie w tych sektorach gospodarki. Większość zatrudnionych mieszka w mieście w Krośnie Odrzańskim. Wynika to z faktu, iż jest to największy ośrodek, o najbardziej rozwiniętej gospodarce i największej ilości miejsc pracy. Z tych powodów znalezienie pracy w mieście jest łatwiejsze. Znaczna ilość osób bezrobotnych zamieszkuje tereny wiejskie, gdzie ilość podmiotów gospodarczych jest stosunkowo mała lub oferują małą liczbę miejsc pracy. Dla mieszkańców pozostaje znalezienie pracy poza obszarem lub konieczność codziennego dojeżdżania do miasta. Popyt na pracę na obszarze jest kreowany przez niewielką liczbę zakładów pracy, z czego zdecydowaną większość stanowią małe zakłady produkcyjne i jednoosobowe firmy zajmujące się usługami, drobnym rzemiosłem i handlem, często nie zatrudniające pracowników. Na obszarze brakuje inicjatyw oraz podmiotów, które wspierałyby przedsiębiorców w ich działaniach. W obrębie obszaru nie ma zbyt wiele dużych podmiotów gospodarczych mogących w zasadniczy sposób oddziaływać na lokalny rynek pracy. Popyt na pracę generowany przez podmioty zlokalizowane na obszarze nie jest w stanie zaspokoić podaży. Niestety, niekorzystnym aspektem z punktu widzenia generowania popytu na pracę jest także duży udział sektora publicznego oraz wysoki odsetek osób pracujących w sferze budżetowej, który jest porównywalny z zatrudnieniem w sektorze prywatnym. Wysokie bezrobocie i niewystarczająca ilość zakładów i miejsc pracy sprawia, iż młode osoby posiadające wysokie kwalifikacje zawodowe oraz osoby z wyższym wykształceniem migrują z obszaru i szukają pracy w innych regionach, a przede wszystkim za granicą. Wysokie bezrobocie może grozić stagnacją regionu i świadczyć o niskim poziomie rozwoju ekonomicznego w obszarze. Działania w obszarze gospodarczo-zatrudnieniowym wpłyną m.in. na zwiększenie dostępnych lokalnie miejsc pracy, na zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców całego obszaru, na podniesienie zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez pracy, poprawę zdolności do samozatrudnienia osób pozostających bez pracy, zwiększenie dostosowania przedsiębiorstw i osób pracujących do zmian zachodzących w gospodarce.

3.3 Potencjał turystyczny obszaru

Na obszarze działania LGD mamy do czynienia z ogromnym potencjałem turystycznym, który oparty jest zarówno na walorach przyrodniczych, jak i aspektach pozaprzyrodniczych oraz bogatej przeszłości kulturowej. Walory przyrodnicze i kulturowe obszaru nie są wykorzystywane w wystarczającym stopniu do rozwoju sektora turystycznego, który może być jedną z form wzmocnienia lokalnej gospodarki. Istniejący potencjał pozwala na stworzenie regionalnych produktów turystycznych opartych o formy aktywności turystycznej związane z turystyką zrównoważoną, czyli formą aktywności turystycznej, która odbywa się z poszanowaniem środowiska, zapewnia długotrwałe zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych oraz jest sprawiedliwa i możliwa do zaakceptowania pod względem ekonomicznym i socjalnym.

Średnia lesistość tego obszaru wynosi ponad 60 % co w porównaniu ze średnią krajową (ok. 27 %) jest bardzo wysokim współczynnikiem. Wszystkie gminy skupione są na terenie Środkowego Nadodrza. Główne rzeki przepływające przez obszar LGD to Bóbr, Odra, Pliszka i Gryżynka, razem łączą obszar LSR. Każda z rzek znajdujących się na obszarze przepływa

przynajmniej przez dwie gminy należące do obszaru. Przepływająca przez gminy Bobrowice, Dąbie i Krosno Odrzańskie rzeka Bóbr, to ciekawe miejsce wędrówek rowerowych i pieszych. Liczne zakola, wąwozy, także rozległe doliny z łąkami, progi wodne, bogactwo ryb, ptaków, roślin dziko rosnących i zachwycającego krajobrazu, umożliwiają bliski kontakt z pięknem natury. Na terenie gminy Bytnica i Maszewo znajduje się obszar przyrodniczy o ponadregionalnej wartości, obejmujący dolinę niewielkiej, czystej rzeki Pliszki. Rzeka ta należy do jednych z najczystszych w Polsce, a jej malownicze wąskie koryto z wyraźnie zaznaczonymi krawędziami skarp i urokliwymi meandrami pozwalają zaliczyć Pliszkę do rzek nizinnych o skali trudności rzek górskich, co determinuje jej potencjał do uprawiania kajakarstwa. Przez teren gminy Dąbie, Krosno Odrzańskie i Maszewo przepływa rzeka Odra, która jest jednym z głównych ciągów żeglugi śródlądowej w Polsce. Wciąż rozwijająca się infrastruktura dotycząca tej majestatycznej rzeki powoduje, że cieszy się ona coraz większym zainteresowaniem wśród turystów. Jej turystyczny potencjał potęgują ostatnio przeprowadzane inwestycje tj. budowa portu w Krośnie Odrzańskim oraz liczne przystanie, w tym w Gostchorzu (gmina Krosno Odrzańskie. Przepływająca przez Gminę Bytnica i Krosno Odrzańskie rzeka Gryżynka należy do najbardziej urokliwie położonych cieków Środkowego Nadodrza. Jest bezpośrednim, krótkim, prawobrzeżnym dopływem Odry. Zlewnia Gryżynki jest niewielka w przeważającej części położona jest w obrębie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Obecność bogatych siedlisk rzadkich gatunków ważek, motyli, chrząszczy, pluskwiaków, płazów, gadów, ptaków, ssaków dodatkowo uatrakcyjnia ten bardzo wartościowy pod względem turystyczno–przyrodniczym fragment Środkowego Nadodrza.

Na obszarze LGD znajdują się Parki Krajobrazowe tj. Grażyński Park Krajobrazowy który leży na terenie Gminy Bytnica oraz Krosno Odrzańskie. Podziw wzbudza ukształtowanie terenu Parku z dużymi nachyleniami zboczy rynny polodowcowej, jeziorami, stawami, 17 torfowiskami, "pstrągowej" rzeki Gryżyny i 94 źródłami zboczowymi. W północnej części rozciąga się 7,5 km ścieżka przyrodnicza z 10 stanowiskami tematycznymi i 17 poglądowymi tablicami.
Krzesiński Park Krajobrazowy znajduje się częściowo na terenie gminy Maszewo, a jego powierzchnia wynosi 8 546 ha. Charakterystyczną cechą Parku jest duży udział często zalewanych łąk i pastwisk położonych w dolinie Odry. Na terenie Parku stwierdzono występowanie 155 gatunków ptaków**,** w tym wiele rzadkich i narażonych na wyginięcie. We wsi Kłopot**,** w północnej części Parku, znajduje się około 37 gniazd bociana białego, z tego względu funkcjonuje tam Muzeum Bociana Białego**.**

Bogactwem obszaru LSR są jeziora, które zajmują obszar 540 ha. Nie należą one do największych, ale ich atrakcyjne położenie, wyższe temperatury powietrza niż w innych regionach kraju, a tym samym i dłuższy sezon kąpielowy, większe nasłonecznienie, mniejsze i rzadziej występujące opady atmosferyczne oraz słabe wiatry, podnoszą ich atrakcyjność dla celów turystycznych. Liczne jeziora determinują rozwój turystyki ale również częściowo zagospodarowane stanowią istniejącą bazę turystyczną. Na terenie gminy Bobrowice znajdują się jeziora: Piaszno (bezodpływowe jezioro we wsi Bronków), Jezioro Wełmickie, Jezioro Jańsko (płytkie o bagnistych brzegach) i Błeszno, z którego wypływa rzeka Jeziornica. Nad Jeziorem Jańsko występują stanowiska skupiające kilka gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi. W gminie Dąbie Turystyczną atrakcyjność podkreślają cztery jeziora otoczone sosnowym drzewostanem. Zwłaszcza godne uwagi jest Jezioro Wielkie o powierzchni lustra wody 31ha i długości linii brzegowej 3020m. Jeziora na terenie gminy są otoczone lasami sosnowymi, woda w Jeziorze Wielkim jest zaliczana do I klasy czystości. Wody stojące zajmują ponad 300 ha powierzchni gminy Maszewo. Na powierzchnię tą składają się zarówno jeziora jak i stawy sztuczne, położone głównie w rynnach polodowcowych i w większości wykorzystywane jako akweny hodowli ryb. Największe zbiorniki wodne to: Trzebisz, Graniczne, Klepacz, Żabnik, Długi Staw, Diabelski Staw oraz starorzecza Odry. W gminie Bytnica znajdują się liczne jeziora, z których najurokliwsze to jezioro Głębokie z wyspą, jezioro Kuchenne oraz Środkowe otaczające miejscowość Bytnica oraz Jezioro Gryżyńskie, które należy do najczystszych i najpiękniej położonych akwenów Środkowego Nadodrza. Znajduje się ono w północnej części malowniczego Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Akwen nie ma żadnego powierzchniowego dopływu, kontaktuje się jednak w dużym stopniu z wodami podziemnymi. Miejscowości typowo wypoczynkowe nad jeziorami w gminie Krosno Odrzańskie to: Łochowice, Osiecznica i Szklarka Radnicka. Pobliskie jeziora w Łochowicach i Osiecznicy zachęcają do letniego relaksu na odnowionych plażach, na które można bezpiecznie dotrzeć ścieżkami rowerowymi.
Na terenie obszaru działania LGR znajdują się szlaki piesze, rowerowe i kajakowe.
Trasy piesze:
Krosno Odrz. - Osiecznica - Łochowice - Krosno Odrz. (18 km)
Krosno Odrz. - Gostchorze - Krosno Odrz. (14 km)
Krosno Odrz. - Dąbie - Dychów - Krosno Odrz. (35 km)
Trasy rowerowe:
Krosno Odrz. - Bytnica - Gryżyna - Grabin - Radnica - Krosno Odrz. (65 km)
Krosno Odrz. - Bytnica - Pliszka - Trzebiechów - Osiecznica - Krosno Odrz. (70 km)
Krosno Odrz. - Łagów - Trzebule - Lubiatów - Kosierz - Tarnawa - Bobrowice - Krosno Odrz. (80 km)
Bytnica - Gryżyna - Grabin - Bytnica (25 km)
Bytnica - Smolary Bytnickie - Dobrosułów - Pliszka (20 km)

Na obszarze LSR znajdują się również obszary NATURA 2000 m.in. Dolina Pliszki obejmująca swym zasięgiem gminę Bytnica oraz Dolina Środkowej Odry znajdująca się m.in. na terenie gminy Krosno Odrzańskie, Maszewo i Dąbie. Całość walorów uzupełniają piękne krajobrazy, pomniki przyrody i liczne zabytki kultury materialnej, w większości architektoniczne. Na terenie obszaru znajdują się ośrodki wypoczynkowe, stadniny koni, łowiska wędkarskie, gospodarstwa agroturystyczne. Cały obszar z zalesieniem przekraczającym 60%, z urozmaiconą konfiguracją terenu, rzekami, stawami i jeziorami, stanowi obszar typowo rekreacyjny bez większych "skażeń cywilizacyjnych".

Obszar LGD jest to jeden z najatrakcyjniejszych turystycznie obszarów Ziemi Lubuskiej. Niewątpliwie największe jego bogactwo to liczne jeziora i lasy. Dzięki nim obszar LGD jest miejscem poszukiwanym przez turystów, którzy z jednej strony szukają możliwości uprawiania czynnego wypoczynku, z drugiej natomiast spokoju, ciszy, czystego powietrza i obcowania z przyrodą. Ze względu na wyjątkowe walory przyrodniczo-historyczne oraz położenie przygraniczne obszaru turystyka ma szansę stać się głównym motorem jego rozwoju. W szczególności warto wskazać na następujące rodzaje turystyki do których jest predestynowany obszar ze względu na posiadane potencjały przyrodnicze i kulturowe:
- turystyka rodzinna, oparta na zróżnicowanej ofercie oraz bezpieczeństwie i spokoju,
- turystyka weekendowa, rozwijająca się dzięki bardzo dogodnemu położeniu komunikacyjnemu względem obszarów aglomeracyjnych,
- bardzo szeroko rozumiana turystyka przyrodnicza, oparta na kontrolowanym eksploatowaniu zasobów środowiska naturalnego, w tym wędkarstwo, zbieranie runa leśnego, łowiectwo itp.,
- turystyka edukacyjna, z takimi rodzajami turystyki jak: turystyka krajoznawcza, edukacja przyrodnicza,
- turystyka kulturowa, której rozwój może obejmować zwiedzanie materialnego dziedzictwa obszaru (pałace, parki, kościoły, zabytki kultury przemysłowej i rolnej itp.), udział w lokalnych imprezach, zwłaszcza takich, które wyrastają z lokalnych obrzędów, tradycji i historii, bezpośrednie poznawanie kultury obszaru poprzez spotkania z interesującymi mieszkańcami.

Przeprowadzona diagnoza wskazuje na zły stan infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Infrastruktura turystyczna jest mocno zdegradowana na całym obszarze LSR. Obiekty turystyczne i rekreacyjne wymagają w większości gruntownego remontu lub budowy od nowa. Szlaki turystyczne wymagają oznakowania na nowo i postawienia informacji o atrakcjach znajdujących się w ich pobliżu. Również mała infrastruktura turystyczna wymaga uzupełnienia tak, by szlaki rowerowe i piesze były bardziej przyjazne dla turystów. Obecne szlaki nie spełniają funkcji turystycznych gdyż często zanikają w terenie i trudno jest nimi podążać. Obszar ma duży potencjał do wytyczenia nowych szlaków gdyż ilość obecnych jest niewystarczająca i nieobejmująca większości atrakcji obszaru. Niewielka ilość obiektów turystycznych i rekreacyjnych sprawia, iż atrakcyjność obszaru nie jest do końca wykorzystana, co znacząco wpływa na niski poziom aktywności turystycznej i rekreacyjnej mieszkańców. Ponadto brak jednolitej i profesjonalnej promocji istniejącej infrastruktury turystycznej sprawia, że istniejące walory obszaru nie są do dobrze wyeksponowane i pozostają dla wielu osób nieznane. Na bazie zasobów przyrodniczych oraz zabytków obszaru może zostać stworzony produkt turystyczny skierowany do mieszkańców, którzy wolne dni przeznaczają na rodzinny aktywny odpoczynek. Inwestycje związane ze wzmocnieniem potencjału turystycznego w znacznym stopniu przyczynią się do pobudzenia rozwoju branży turystycznej na obszarze. Większa ilość turystów i większy popyt na usługi i produkty turystyczne są też dużą szansą na pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców, którzy mogliby tworzyć miejsca pracy.
Działania realizowane w ramach LSR powinny przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców obszaru i poprawy atrakcyjności obszaru, jednak jest to możliwe tylko dzięki kompleksowej kampanii promującej walory regionu oraz dofinansowaniu inicjatyw gospodarczych. W związku z tym preferowane będą operacje, w wyniku których tworzone będą nowe miejsca pracy, a ponadto przyczynią się do podniesienia jakości świadczonych usług, zwiększenia wydajności i efektywności pracy. Region atrakcyjny turystycznie, to region w którym nie tylko dba się o infrastrukturę i atrakcje turystyczne, ale również o życie społeczne i kulturalne. Funkcjonujące na wsiach koła gospodyń wiejskich, zespoły folklorystyczne, grupy taneczne wzmacniać mogą działania promocyjne. Dla zwiększenia zaangażowania mieszkańców w sprawy własnej gminy, sołectwa, należy zadbać o podniesienie ich aktywności społecznej. Aktywni mieszkańcy są wartością, której nie zastąpią pieniądze. Przez swe zaangażowanie mogą wpływać na rozwój gospodarczy regionu, czy też na podniesienie atrakcyjności turystycznej swoich miejscowości poprzez promocję lokalnych produktów.

3.4 Kapitał społeczny

Znaczna większość mieszkańców z obszaru objętego LGD to ludność napływowa, cechuje ją różnorodność kulturowa spowodowana powojenną migracją. Historia i kultura, która łączy mieszkańców wyodrębniła się po 1945 roku. Widoczny jest trend budowania własnej, wspólnej tradycji. Przejawia się to w kultywowaniu podobnych tradycji, zwyczajów oraz obrzędów podczas organizowanych imprez kulturalnych i ludowych, takich jak dożynki i festyny oraz promowaniu lokalnych potraw przywiezionych z różnych części Polski, Ukrainy, Białorusi, Rosji, Niemiec itp. Brak rdzennej spójności kulturowej przechodzi zatem w spójność opartą na wspólnie podejmowanych inicjatywach mających na celu rozwijanie i promowanie stosunkowo młodej tradycji lokalnej. Kultywowanie dziedzictwa kulturowego stanowi o odrębności i wyjątkowości, wyróżnia mieszkańców tych obszarów spośród innych społeczności i czyni ich niepowtarzalnymi. Różnorodność kulturowa mieszkańców jest ważnym

atutem, który stanowi o ich atrakcyjności, wpływa na rozwój obszarów wiejskich, powodując ożywienie gospodarcze tych terenów.
W ostatnich latach stwierdza się zwiększenie aktywności mieszkańców obszaru. Przejawia się to tworzeniem coraz większej ilości organizacji pozarządowych. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na koniec 2013 roku wynosiła – 99. Duży wpływ na tworzenie się nowych organizacji pozarządowych skupiających mieszkańców miało działanie LEADER 2007-2013, gdzie mieszkańcy którzy chcieli działać na rzecz własnych miejscowości oraz integracji społecznej, w celu uzyskania na te działania środków zrzeszali się i tworzyli stowarzyszenia. Stale zwiększa się też liczba liderów lokalnych, choć jest ona nadal niewystarczająca. Główny cel jaki motywuje ich funkcjonowanie jest poprawa wizerunku oraz rozwoju własnych wsi. Działania podejmowane przez organizacje są jednak incydentalne i raczej są to inicjatywy skierowane dośrodkowo (niewiele jest działań podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności).
Poprzez lata wspólnej pracy na obszarze LSR powstało kilka wydarzeń specyficznych, promujących lokalne produkty wywodzące się z kultury, dziedzictwa i tradycji, które mocno zakorzeniły się w kulturze obszaru i które mają bezpośredni wpływ na cały obszar LSR. Mieszkańcy, którzy je organizują posiadają duże doświadczenie i profesjonalizm organizacyjny, które spowodowały, że stały się wydarzeniami o zasięgu ponadlokalnym, a nawet ponadregionalnym. Pozytywnym czynnikiem ich organizacji jest również znaczny wzrost integracji społecznej mieszkańców obszaru. Negatywnym aspektem jest niski poziom ich finansowania, niewielkimi środkami własnymi wsi co sprawia, iż nie stanowią one działań skutecznych i profesjonalnych w takim stopniu w jakim oczekiwaliby tego mieszkańcy. Poziom aktywności społecznej i integracji nie jest jednak jednakowy na całym obszarze LSR. Są miejscowości gdzie aktywność i zaangażowanie społeczne mieszkańców jest na bardzo niskim poziomie. Nie podejmuje się tam żadnych większych inicjatyw społecznych, za wyjątkiem działań realizowanych w ramach funkcjonujących w każdym sołectwie funduszy sołeckich.
Główne problemy jakie wykazują organizacje to niski potencjał finansowy w organizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących mieszkańców. Brak środków finansowych na organizację lub ich niewielki poziom powoduje, iż nie są w stanie ostatecznie osiągnąć założonych celów. Poprzez LSR chcemy rozwijać oraz wpływać na większą aktywizację i integrację sektora społecznego poprzez umożliwienie otrzymania wsparcia na rozwój działalność społecznej oraz inicjatywy bezpośrednie wynikające z ich zaangażowania i potrzeb społeczności lokalnej. Głównym zadaniem będzie wspieranie finansowe lokalnych społeczności w funkcjonowaniu oraz organizacji nowych wydarzeń oraz wydarzeń specyficznych dla obszaru. Ponadto chcemy wspierać organizacje społeczne w podejmowanych przez nich działaniach w zakresie integracji i aktywizacji społecznej. Przede wszystkim będą wspierane działania mogące zintegrować mieszkańców w obszarze kultywowania dziedzictwa kulturowego, obyczajów, tożsamości i inne działania bezpośrednio wzmacniające kapitał społeczny oraz aktywizujące grupy defaworyzowane.
Opis wydarzeń specyficznych organizowanych przez lokalne społeczności, które promują lokalne produkty i na trwałe wpisały się w lokalną kulturę:
Budachowski Festyn Ruskich Pierogów (3 sobota czerwca) - odbywający się od 15 lat każdego roku w trzecią sobotę czerwca to jedno z największych wydarzeń promujących produkt lokalny w regionie. Znane w całym województwie i nie tylko "Budachowskie pierogi", przygotowane według własnej receptury przez tutejsze koło gospodyń rozchodzą się co roku w ilości ponad 30 tys. sztuk. Ruskie Pierogi to nasz produkt regionalny- mówią mieszkańcy Budachowa. Pierogi robione są według receptury gospodyń z Budachowa i cieszą podniebienia wielu smakoszów nie tylko podczas festynu w Budachowie ale również podczas imprez odbywających się w całej Polsce i za granicą.
Święto Pieczonego Ziemniaka w Dobrosułowie (3 sobota września) – wydarzenie odbywa się od 20 lat w trzecią sobotę września w miejscowości Dobrosułów. Święto Pieczonego Ziemniaka, jest organizowane przez mieszkańców wsi Dobrosułów i wynika bezpośrednio z ich tożsamości kulturowej. Głównym motywem wydarzenia jest ziemniak i promocja lokalnych produktów ziemniaczanych przygotowanych przez społeczność Doborusowia. Na licznych stoiskach gastronomicznych serwowane są najlepsze wiejskie potrawy oraz specjalnie przygotowane liczne przysmaki z ziemniaka. Imprezą towarzyszącą są zawody w grzybobraniu, z uwagi na to iż lasy Doborsułowskie wykazują ponadprzeciętną obfitość w grzyby. Ponadto przeprowadzane są liczne konkursy związane z ziemniakiem m.in. konkurs na oryginalną i smaczną potrawę z ziemniaka, obieranie ziemniaków na czas czy konkurs na największą wagę ziemniaka oraz konkursy rekreacyjno-sportowe z konkurencjami związanymi z ziemniakami, jak obieranie ziemniaków na czas, rzut ziemniakiem do celu oraz slalom z workiem ziemniaków.
Święto Karpia - odbywające się w sierpniu w podkrośnieńskiej Osiecznicy to wyjątkowe wydarzenie, które podkreśla rybacki charakter obszaru i które mocno zakorzeniło się w kulturze obszaru. Lokalna społeczność w całości i samodzielnie zajmuje się organizacją wydarzenia i przygotowuje różnorodne polskie potrawy z tej szlachetnej ryby, promując jednocześnie ten gatunek. Wśród przygotowanych potraw można znaleźć i skosztować: karpia grillowanego, wędzonego, pieczonego oraz zjeść zupę z karpia.

Rozdział IV. Analiza SWOT

4.1. Informacje ogólne

Sformułowanie kierunków rozwoju oraz celów Lokalnej Strategii Rozwoju poprzedza etap diagnozy, którą podsumowuje najczęściej stosowana metoda analizy strategicznej - analiza SWOT. Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym obszaru tj. ocenie wewnętrznych zasobów i atutów oraz o dostrzeganych barierach i problemach, a także relacji między tymi elementami. Jednocześnie zwraca uwagę na pojawiające się z zewnętrz szanse i zagrożenia.

Analiza SWOT określa cztery kategorie czynników:

Silne strony: Zjawiska pozytywne niezależne od wpływu mieszkańców oraz zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju obszaru, na które bezpośredni wpływ ma LGD oraz mieszkańcy, instytucje, władze samorządowe,

Słabe strony: Zjawiska ograniczające możliwości rozwoju, na które bezpośredni wpływ mają mieszkańcy, organizacje i instytucje na obszarze działania LGD,

Zagrożenia: Zjawiska negatywne mogące stanowić zagrożenie dla rozwoju obszaru, występowanie których jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu Lokalnej Grupy Działania,

Szanse: Zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju obszaru, występowanie których jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływania na nie przez wspólnotę i jej reprezentacje, takie jak LGD.

Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR została opracowana w toku konsultacji społecznych, przeprowadzonych na całym obszarze i z udziałem przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców. Analiza SWOT została przeprowadzona w następujących obszarach problemowych:

1. Turystyka i rekreacja
2. Gospodarka i zatrudnienie
3. Kapitał społeczny

4.2 Analiza SWOT

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru LGD

Mocne strony	Słabe strony
Turystyka i rekreacja	
Wysokie walory obszaru dla rozwoju turystyki i rekreacji	Zły stan bazy i infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej nie zachęca społeczności lokalnej do turystyki i rekreacji
Lesistość przekraczająca 60% obszaru	Słabo rozwinięta sieć szlaków turystycznych
Liczne rzeki i jeziora– atrakcyjne krajobrazowo, o walorach rekreacyjnych	Niski poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie turystyki i rekreacji
Atrakcyjność środowiska naturalnego (Parki Krajobrazowe, obszary NATURA 2000)	Zbyt mała liczba ogólnodostępnych miejsc rekreacji i wypoczynku
Niski poziom zanieczyszczeń powietrza i gleby	Słaba promocja walorów przyrodniczych i atrakcji turystycznych
Dobre położenie regionu przy ważnych szlakach komunikacyjnych i granicy	Brak kompleksowej i spójnej informacji turystycznej
Liczne zabytki znajdujące się na całym obszarze	Niska świadomość mieszkańców dotycząca atrakcyjności turystycznej obszaru i usług turystycznych na obszarze
Spójność przestrzenna i historyczna obszaru	
Gospodarka i zatrudnienie	
Duży potencjał dla powstawania mikro i małych przedsiębiorstw	Wysokie bezrobocie na obszarze
Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze bezrobotnych	Mała dostępność miejsc pracy w szczególności na terenach wiejskich
Zróżnicowany charakter przedsiębiorczości	Niski poziom wsparcia rozwoju przedsiębiorczości
Malejące bezrobocie	Niska konkurencyjność gospodarcza obszaru
Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych	Niski stopień inwestycji w przedsiębiorstwach gwarantujący powstanie miejsc pracy
	Spowolniony rozwój gospodarczy obszaru
	Wysoki udział kobiet w strukturze bezrobocia
	Wysoki udział osób do 25 lat i powyżej 50 lat w strukturze bezrobocia
	Małe wykorzystanie i rozpoznawalność produktów

	lokalnych
Kapitał społeczny	
Wielokulturowość ludności napływowej – zachowane tradycje i obyczaje, znane święta i festiwale lokalne, kultura	Niski poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców
Wspólne potrzeby i oczekiwania mieszkańców	Mała liczba mieszkańców zaangażowanych społecznie
Duża aktywność istniejących organizacji społecznych	Brak wsparcia dla inicjatyw lokalnych
Potencjał tkwiący w lokalnej społeczności	Mała liczba działań integracyjnych i aktywizacyjnych wzmacniających kapitał społeczny
Rozwój stowarzyszeń i organizacji nieformalnych	Niewystarczająco rozwinięty system animacji lokalnej
Wydarzenie specyficzne promujące lokalne produkty i tradycje: Święto Karpia, Budachowski Festyn ruskich Pierogów, Święto Pieczonego Ziemniaka	Duży odsetek ludności wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym wynikającym głównie z bezrobocia w tym istnienia grup defaworyzowanych
	Mała oferta wydarzeń kulturalnych - brak kultywowania dziedzictwa kulturowego, obyczajów itp.
Szanse	**Zagrożenia**
Turystyka i rekreacja	
Dalszy rozwój i upowszechnienie agroturystyki	Zmniejszenie wydatkowania środków przez gminy na rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
Wypromowanie produktów lokalnych	Spowolnienie gospodarcze i ubożenie społeczeństwa
Rosnąca aktywność fizyczna mieszkańców	Niewystarczająca promocja oferty turystycznej
Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej	Pogorszenie stanu środowiska naturalnego
Rozwój szlaków turystycznych i miejsc rekreacji	Konkurencja ze strony innych obszarów
Podniesienie świadomość mieszkańców w zakresie lokalnych walorów turystycznych i rekreacyjnych	
Wzrost popytu na usługi turystyczne	
Rozwój turystyki weekendowej, agroturystyki a także turystyki specjalistycznej: przyrodniczej, ekoturystyki	
Ciekawsza oferta spędzania wolnego czasu	
Wzrost zapotrzebowania na kontakt z przyrodą	
Rozwój turystyki zwiększy potencjał gospodarczy i liczbę nowych miejsc pracy w szczególności na wsi	
Gospodarka i zatrudnienie	
Malejące bezrobocie	Dalsza koncentracja rynku gospodarczego w mieście
Rozwój małej przedsiębiorczości	Emigracja zarobkowa mieszkańców obszaru
Wzrost inwestycji w przedsiębiorstwach w tym tworzenie nowych miejsc pracy	Spowolnienie gospodarcze
Możliwość pozyskania środków finansowych na rozwój istniejących przedsiębiorstw	Niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorców (biurokracja, brak doradztwa, mała stabilność podatków lokalnych)
Wzrost samozatrudnienia	Trudności z zapewnieniem wkładu własnego do operacji
Możliwość pozyskania środków finansowych na podjęcie działalności gospodarczej	Brak wykwalifikowanej siły roboczej
Zainteresowanie mieszkańców wsi w rozwijaniu działalności agroturystycznej	Częste zmiany przepisów i wytycznych dotyczących wdrażania PROW
Powstanie miejsc pracy związanych z usługami turystycznymi	
Kapitał społeczny	
Rosnąca aktywność społeczna mieszkańców	Brak środków finansowych na podejmowanie dalszych inicjatyw przez organizacje i grupy społeczne
Rosnąca integracja społeczna	Malejąca liczba ludności i starzejące się społeczeństwo
Rosnąca liczba organizacji społecznych	Wzrost apatii społecznej i spadek angażowania się mieszkańców w życie społeczne
Wzrost świadomości społecznej (społeczeństwo obywatelskie, liczny udział w oddolnych inicjatywach społecznych)	Spadek motywacji do aktywnego działania na rzecz rozwoju lokalnego
Duże zainteresowanie mieszkańców nowymi działaniami aktywizacyjnymi i integracyjnymi	Częste zmiany przepisów i wytycznych dotyczących wdrażania PROW
Rosnąca liczba wydarzeń aktywizacyjnych i integracyjnych	
Podejmowanie inicjatyw w kierunku kultywowania tradycji, kultury i tożsamości kultury	
Umiejętność pozyskiwania i wspólnego wykorzystania	

środków pomocowych na rozwój obszaru i jego mieszkańców	

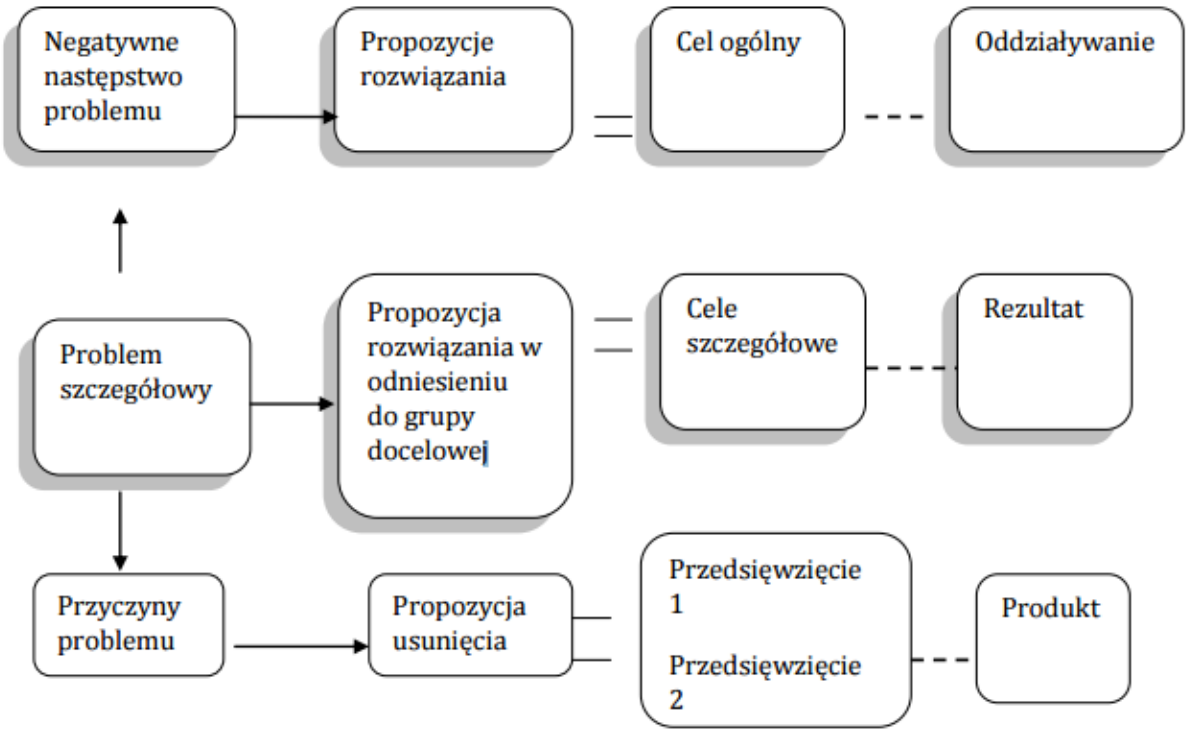
Przeprowadzona analiza SWOT jednoznacznie wskazuje jakie słabości występują w otoczeniu wewnętrznym obszaru LGD, co stanowi odniesienie do kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji i będzie przedmiotem dalszych rozważań. Wyżej wymienione cechy uwidaczniają konieczność realizacji w strategii zadań wykorzystujących mocne strony obszaru. Mocne strony będą atutem środowisk lokalnych, gwarantującym skuteczność podejmowanych działań. Z kolei słabe strony wskazują na potrzebę doinwestowania infrastruktury turystycznej, około turystycznej, większej dbałości o istniejące zasoby przyrodnicze i kulturowe, poprawę warunków zarobkowania i zamieszkania społeczności oraz umożliwienie wzrostu integracji społecznej. Rozwój obszaru LGD w przyjętych w LSR kierunkach zagrożony jest jednak występowaniem wielu czynników zewnętrznych. Analiza zagrożeń pozwoli uniknąć konsekwencji negatywnych i podjąć działania zapewniające uniknięcie skutków tych zagrożeń. Przewidziane w LSR długookresowe działania będą miały na celu ograniczenie, choć w części występujących zagrożeń poprzez uświadomienie i dostarczenie możliwości wykorzystania środków pomocowych w dziedzinach wymagających wsparcia, wskazanych w LSR. Analiza otoczenia zewnętrznego w zakresie szans stwarza duże możliwości rozwojowe obszaru LGD. W efekcie wykorzystanie istniejącego potencjału, przy jednoczesnym niwelowaniu czynników ograniczających rozwój obszaru umożliwi zrealizowanie pojawiających się szans rozwojowych zawartych w analizie SWOT.

Rozdział V. Cele i wskaźniki

5.1 Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR

W wyniki analizy SWOT oraz analizy diagnozy obszaru LSR wskazane zostały potencjalne kierunki interwencji w ramach lokalnej strategii rozwoju. Cele LSR zostały sformułowane z wykorzystaniem „metody problemowej". Formułowanie celów opiera się o analizę SWOT, gdzie pierwszym etapem jest identyfikacja problemów. Schemat konstrukcji celów zgodny z Wytycznymi do opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020 przedstawiony został poniżej:

Rysunek 1 Schemat konstrukcji celów LSR zgodny z wytycznymi dotyczącymi programowania LSR na lata 2014-2020

Źródło: Wytyczne do opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020, Podręcznik dla lokalnych grup działania, Warszawa 2014

Cel ogólny I w kontekście aktualnych uwarunkowań i potrzeb rozwojowych obszaru LGD Zielone Światło

Wyróżnikiem i mocną stroną obszaru jest duży potencjał przyrodniczy reprezentowany przez zróżnicowane i bogate środowiska leśne oraz wodne. Liczne rzeki, jeziora, Parki Krajobrazowe, obszary natura 2000, duże zalesienie świadczą o dużych możliwościach dla turystycznego rozwoju obszaru. Mocną stroną jest niewątpliwie dobry stan środowiska w tym brak uciążliwych zakładów i dobry mikroklimat związany z lasami. Te atrakcje to także kultura materialna w tym bardzo ciekawe zabytki sakralne i pałace. W przyszłości odpowiednie wykorzystanie tych zasobów i rozwijanie związanej z nimi oferty, stworzy szansę na zwiększenie ruchu turystycznego, wzrost zatrudnienia i dodatkowe dochody mieszkańców. Rozwój potencjału turystycznego jest niewątpliwą szansą i tą gałęzią lokalnej gospodarki, która może przynosić dochód mieszkańcom obszarów wiejskich. Obszar LSR pomimo swoich atutów w postaci korzystnego położenia komunikacyjnego, dużych zasobów leśnych, licznych obszarów wodnych obecnie nie wykorzystuje tego swoistego potencjału. Słabością tego terenu jest brak odpowiedniej bazy turystycznej i rekreacyjnej która umożliwiłaby rozwój turystyki i rekreacji. Obecna infrastruktura jest zniszczona lub zaniedbana i wymaga odnowienia lub budowy na nowo. Słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych jest powodem małej dostępności miejsc pracy na obszarach wiejskich. Malowniczy krajobraz i walory przyrodniczo – kulturowe determinują również wyznaczenie sieci szlaków turystycznych. Wygodna infrastruktura turystyczna, która mogłaby w przyszłości zachęcać mieszkańców do wypoczynku obecnie jest w formie szczątkowej i punktowej nie tworząc dobrze zorganizowanego systemu ścieżek i atrakcji z ofertą pod potrzeby mieszkańców. Przeważa turystyka jednodniowa, dlatego oferta turystyczna powinna zachęcać do dłuższego pobytu. Bodźcem do rozwoju turystyki jest przede wszystkim baza turystyczna i rekreacyjna. To na niej następnie potencjalni przedsiębiorcy i mieszkańcy oprą swoją działalność w zakresie ofert noclegowych czy gastronomicznych co jest szansą dla części rolników, gdzie rozbudowa oferty agroturystycznej może przekładać się na wzrost rentowności ich gospodarstw. Na terenie brakuje również dobrej i spójnej informacji turystycznej. Mieszkańcy nie mają świadomości o walorach przyrodniczych obszaru ani o miejscach gdzie aktywnie mogliby z tych walorów korzystać.

Cel ogólny I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR odnosi się do wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru objętego LSR oraz zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie turystyki i rekreacji.

Celem szczegółowym 1.1 jest Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR

W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

1.1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej

Celem szczegółowym 1.2 jest Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR

W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

1.2.1 Promocja obszaru LGD

Tabela 14. Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników dla I Celu ogólnego

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne		Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia		Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
W.1	Zbyt mała liczba ogólnodostępnych miejsc rekreacji i wypoczynku wpływa na niski poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie turystyki i rekreacji	CEL OGÓLNY I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR	CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1. Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR	1.1.1	Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej	Liczba powstałych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Liczba osób korzystających z nowej bazy turystycznej i rekreacyjnej	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru	1. Zmniejszenie wydatkowania środków przez gminy na rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, 2. Konkurencja ze strony innych obszarów, 3. Niewystarczająca promocja oferty turystycznej. 4. Spowolnienie gospodarcze i ubożenie społeczeństwa
W.2	Zły stan bazy i infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej nie zachęca społeczności lokalnej do turystyki i rekreacji wpływa na niski poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie turystyki i rekreacji					Liczba zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanej bazy turystycznej i rekreacyjnej		
W.1	Brak kompleksowej i spójnej informacji turystycznej wpływa na słabą promocję walorów przyrodniczych i atrakcji turystycznych oraz niską świadomość mieszkańców dotyczącą atrakcyjności turystycznej obszaru i usług turystycznych na obszarze		CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2. Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR	1.2.1	Promocja obszaru LGD	Liczba wydarzeń targowych i promocyjnych w których uczestniczy LGD	Liczba rozpowszechnionych publikacji promujących atrakcje turystyczne	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru	1. Zmniejszenie wydatkowania środków przez gminy na rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, 2. Konkurencja ze strony innych obszarów, 3. Niewystarczająca promocja oferty turystycznej. 4. Spowolnienie gospodarcze i ubożenie społeczeństwa
						Liczba publikacji promujących atrakcje turystyczne			
						Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby turystyczne		
						Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: turyści		

Cel ogólny II w kontekście aktualnych uwarunkowań i potrzeb rozwojowych obszaru LGD Zielone Światło

Słabością tego obszaru jest również niewielki rozwój przedsiębiorczości, choć należy zauważyć że liczba podmiotów gospodarczych wzrasta. Na obszarze dominują małe podmioty zatrudniające kilka osób a mieszkańcy obszaru pracują głównie w przedsiębiorstwach w Krośnie Odrzańskim. Słabe strony to mała liczba przedsiębiorstw na terenach wiejskich. Mieszkańcy wsi są zmuszeni dojeżdżać do pracy do miasta lub poza obszar LSR. Pozytywnym aspektem który może pobudzić przedsiębiorczość jest wysoki udział osób w wieku produkcyjnym wśród osób bezrobotnym. Może to świadczyć o dużym potencjale do zatrudnienia i samozatrudnienia poprzez podejmowanie działalności gospodarczej, tym bardziej że gospodarka ma charakter zróżnicowany, a więc rynek pracy jest dostępny dla osób z różnymi kwalifikacjami. W ostatnim czasie

zauważamy malejące bezrobocie co jest zgodne z trendami jakie panują w kraju. Jest to szansa na ożywienie gospodarcze regionu oraz wzrost dochodów mieszkańców oraz dochodów gmin co pośrednio przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców. Dużym problemem jest znaczny udział osób młodych do 25 lat oraz powyżej 50 lat oraz kobiet wśród osób bezrobotnych.. Poprzez skierowanie działań bezpośrednio do tych grup chcemy te wskaźniki możliwie zminimalizować. Dużą szansą na rozwój obszaru, przede wszystkim terenów wiejskich gdzie problem dochodów i zatrudnienia jest największy może być rozwój turystyki i agroturystyki. Mieszkańcy wsi zainteresowani są dodatkowymi dochodami i z pewnością umożliwią im to usługi agroturystyczne, turystyczne czy wytwarzanie produktów lokalnych. Zagrożeniem, które należy wziąć pod uwagę to przede wszystkim zmieniająca się sytuacja demograficzna na obszarze, spowodowana emigracją. Duże bezrobocie to również niskie nakłady na konsumpcję, a co za tym idzie również małe przychody lokalnych przedsiębiorców. Te zaś determinują brak inwestycji w przedsiębiorstwach oraz brak nowych miejsc pracy. W efekcie młode, przedsiębiorcze i uzdolnione osoby wyjeżdżają stąd za lepszą pracą, a z rynku znika wykwalifikowany kapitał społeczny. Realizacja strategii ma w założeniu choć częściowo rozwiązać ten problem poprzez zwiększenie miejsc pracy w rozwijających i perspektywicznych przedsiębiorstwach oraz poprawę warunków do samozatrudnienia.

Cel ogólny II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR odnosi się do wzrostu potencjału gospodarczego i zatrudnienia na obszarze LSR

Celem szczegółowym 2.1 jest Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru
W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

2.1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej

Celem szczegółowym 2.2. jest Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru
W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

2.2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy

Tabela 15. Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników dla II Celu ogólnego

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne		Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia		Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
W. 1	Wysokie bezrobocie na obszarze	CEL OGÓLNY II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR	CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1. Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru	2.1. 1	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują poprawę sytuacji materialnej	1. Niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorców (biurokracja, brak doradztwa, mała stabilność podatków lokalnych). 2.Spowolnienie gospodarcze, 3. Emigracja zarobkowa mieszkańców obszaru, 4. Dalsza koncentracja rynku gospodarczego w mieście
W. 2	Niski poziom wsparcia podejmowania działalnośći gospodarczej w szczególności dla kobiet, osób do 25 lat i powyżej 50 lat.						Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	

W. 1	Niska konkurencyjność gospodarcza obszaru/spowolniony rozwój gospodarczy obszaru/Niski stopień inwestycji w przedsiębiorstwach gwarantujący powstanie miejsc pracy		CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru	2.2.1	Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i zwiększeniu zatrudnienia	Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują poprawę sytuacji materialnej	1. Spowolnienie gospodarcze w Polsce, 2. Brak wykwalifikowanej siły roboczej, 3. Trudności z zapewnieniem wkładu własnego do operacji
W. 2	Niski stopień inwestycji w przedsiębiorstwach gwarantujący powstanie miejsc pracy w szczególności dla kobiet, osób do 25 lat i powyżej 50 lat.						Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	
W. 3	Niski poziom wsparcia rozwoju przedsiębiorczości					Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i utrzymaniu zatrudnienia	Liczba przedsiębiorstw w których utrzymano miejsca pracy	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują poprawę sytuacji materialnej	

Cel ogólny III w kontekście aktualnych uwarunkowań i potrzeb rozwojowych obszaru LGD Zielone Światło

W obszarze społecznym niewątpliwymi atutami jest wielokulturowość ludności napływowej, która w okresie powojennym zasiedlała te tereny. Kultywują oni swoje tradycje zachowując ciekawą specyfikę prezentowaną w czasie organizowanych świąt, festiwali, poprzez aktywne zespoły folklorystyczne i kulinaria. Mocną stroną jest rodząca się od kilku lat aktywność kliku organizacji pozarządowych, które są dobrym przykładem realizacji projektów budujących kapitał społeczny. Niewątpliwym atutem jest potencjał tkwiący w lokalnej społeczności i zdiagnozowane wspólne potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Jednak słabością jest niska aktywność wielu grup mieszkańców. Obszar ten charakteryzuje podobnie jak wiele innych terenów wiejskich niski poziom zaangażowania obywatelskiego i społecznego. Niskie zaangażowanie mieszkańców w sprawy swoich miejscowości to nie tylko słabość, ale również zagrożenie dla integracji mieszkańców obecnie i w przyszłości. Skutkuje to małą ilością inicjatyw w zakresie kultywowania dziedzictwa kulturowego, obyczajów i tradycji. Tylko zaangażowanie, tożsame z obszarem społeczności, z pomysłem na rozwój wspólnot lokalnych są szansą na integrowanie społeczności i włączanie większych grup do aktywności. Problemem w aktywności organizacji skupiających mieszkańców jest przede wszystkim ich niski potencjał organizacyjny co skutkuje małą ofertą wydarzeń kulturalnych oraz działań integracyjnych i aktywizacyjnych. Duży problem stanowią również osoby wykluczone społecznie których należy zaktywizować i zintegrować poprzez wzbogacenie oferty organizacji społecznych skierowanej bezpośrednio do nich. Szansą na pobudzenie aktywności społecznej na wsi będzie również kreowanie i promocja produktów lokalnych, które wywodzą się z lokalnego dziedzictwa kulturowego, obyczajów i tradycji.

Cel ogólny III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR odnosi się do wzmocnienia i rozwoju kapitału społecznego na obszarze LSR.

Celem szczegółowym 3.1 jest Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru
W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

3.1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru

Celem szczegółowym 3.2 jest Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych
W ramach tego celu zaplanowano realizację następujących przedsięwzięć:

3.2.1 Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja

Tabela 16. Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników dla III Celu ogólnego

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne		Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia		Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
W.1	Brak wsparcia dla inicjatyw lokalnych: Mała liczba działań integracyjnych i aktywizacyjnych wzmacniających kapitał społeczny wpływa na niski poziom integracji i aktywności społecznej mieszkańców	CEL OGÓLNY III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR	CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1. Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru	3.1.1	Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru	Liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących i integrujących	Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzmocnienie więzi społecznych	1. Wzrost apatii społecznej i spadek angażowania się mieszkańców w życie społeczne, 2. Malejąca liczba ludności i starzejące się społeczeństwo
W.2	Mała liczba mieszkańców zaangażowanych społecznie wśród osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikającym głównie z bezrobocia						Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących należących do grup defaworyzowanych	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	
						Liczba zorganizowanych wydarzeń specyficznych mających na celu promocję produktów i usług lokalnych	Liczba uczestników specyficznych wydarzeń promujących lokalne produkty i usługi	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzmocnienie więzi społecznych	
						Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby: kulturowe, historyczne, turystyczne		
						Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: młodzież, grupy defaworyzowane	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	
W.1	Częste zmiany przepisów i wytycznych dotyczących wdrażania PROW		CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2. Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych	3.2.1	Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja	Liczba miesięcy pracy biura LGD	Liczba osób które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR wskazujących na wzrost zaangażowania LGD w rozwój lokalny	1. Niedostosowanie kompetencji pracowników LGD do zmieniających się przepisów; 2. Spadek lub brak kompetencji organów LGD
						Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD			

						Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD			
W.2	Mała wiedza mieszkańców w zakresie pisania projektów i pozyskania środków na realizację LSR					Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego wsparcia doradczego			
W.3	Niewystarczająco rozwinięty system animacji lokalnej					Liczba spotkań informacyjno konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR wskazujących na wzrost zaangażowania LGD w rozwój lokalny	1. Motywacja do aktywnego działania na rzecz rozwoju lokalnego, 2. otwartość na współdziałanie, 3. zainteresowanie uczestników spotkań;
W.4	Duży odsetek ludności wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym						Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD		

5.2 Cele i wskaźniki LSR

5.2.1. Cel ogólny I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR

Tabela 17. wskaźników dla Celu ogólnego I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR

1.0	**CEL OGÓLNY I.**	**Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR**				
1.1		**Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR**				
1.2		**Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR**				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
W1.0	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru		ilość osób	0,00	200,00	Ankiety
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
w1.1	Liczba osób korzystających z nowej bazy turystycznej i rekreacyjnej		ilość osób	0,00	200,00	Sprawozdania z funkcjonowania obiektów
w1.1	Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanej bazy turystycznej i rekreacyjnej		ilość osób	0,00	100,00	Sprawozdania z funkcjonowania obiektów
w1.2	Liczba rozpowszechnionych publikacji promujących atrakcje turystyczne		szt.	0,00	1 000,00	Własne dane
w1.2	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby turystyczne		szt.	0,00	1,00	Własne dane
w1.2	Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: turyści		szt.	0,00	1,00	Własne dane

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość początkowa 2013 rok	wartość końcowa 2023 Rok	Źródło danych/sposób pomiaru
1.1.1	Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej	mieszkańcy, turyści	konkurs	Liczba powstałych obiektów turystycznych lub rekreacyjnych	szt.	0,00	14,00	Protokoły odbioru / dokumentacja zdjęciowa
				Liczba zmodernizowanych obiektów turystycznych lub rekreacyjnych	szt.	0,00	6,00	Protokoły odbioru / dokumentacja zdjęciowa

1.2.1	Promocja obszaru LGD	mieszkańcy, turyści	aktywizacja	Liczba wydarzeń targowych i promocyjnych w których uczestniczy LGD	szt.	0,00	17,00	Własne dane
		mieszkańcy, turyści	aktywizacja	Liczba publikacji promujących atrakcje turystyczne	szt.	0,00	2,00	Własne dane
		mieszkańcy, turyści	projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	szt.	0,00	1,00	Własne dane
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0,00	12,00	Własne dane
SUMA						0,00	52,00	

5.2.2. Cel ogólny II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR

Tabela 18. wskaźników dla Celu ogólnego II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR

2.0	**CEL OGÓLNY II.**	**Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR**				
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	**Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru**				
2.2		**Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru**				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
W2.0	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują poprawę sytuacji materialnej		ilość osób	0,00	12,00	Ankieta
W2.0	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym		ilość osób	0,00	5,00	Ankieta
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
w2.1	Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem		szt.	0,00	10,00	Sprawozdania z realizacji operacji i biznesplanu/Deklaracje ZUS
w2.1	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych		szt.	0,00	3,00	Sprawozdania z realizacji operacji i biznesplanu/Deklaracje ZUS
w2.2	Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem		szt.	0,00	6,00	Sprawozdania z realizacji operacji i biznesplanu/Deklaracje ZUS
w2.2	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych		szt.	0,00	2,00	Sprawozdania z realizacji operacji i biznesplanu/Deklaracje ZUS

w.2.2	Liczba przedsiębiorstw w których utrzymano miejsca pracy			szt.	0,00	2,00	Sprawozdania z realizacji operacji i biznesplanu/Deklaracje ZUS	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość początkowa 2013 rok	wartość końcowa 2023 Rok	Źródło danych/sposób pomiaru
2.1.1	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej	mieszkańcy, grupy defaworyzowane	konkurs	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0,00	10,00	Umowy o przyznanie wsparcia
2.2.1	Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy	przedsiębiorcy, mieszkańcy, grupy defaworyzowane	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i zwiększeniu zatrudnienia	szt.	0,00	6,00	Umowy o przyznanie wsparcia
				Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i utrzymaniu zatrudnienia	szt.	0,00	2,00	Umowy o przyznanie wsparcia
SUMA						0,00	18,00	

5.2.3 Cel ogólny III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR

Tabela 19. wskaźników dla Celu ogólnego III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR

3.0	**CEL OGÓLNY III.**	**Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR**				
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	**Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru**				
3.2		**Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych**				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
W3.0	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzmocnienie więzi społecznych		ilość osób	0,00	40,00	Ankiety
W3.0	Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym		ilość osób	0,00	10,00	Ankiety
W3.0	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w rozwój lokalny i działania prospołeczne		ilość osób	0,00	40,00	Ankiety
W3.0	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR wskazujących na wzrost zaangażowania LGD w rozwój lokalny		ilość osób	0,00	60,00	Ankiety

		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	*Jednostka miary*	stan początkowy 2013 Rok	plan 2023 rok	*Źródło danych/sposób pomiaru*
w3.1	Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących		ilość osób	0,00	160,00	Listy obecności/Raport o liczebności grup docelowych
w3.1	Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących należących do grup defaworyzowanych		ilość osób	0,00	60,00	Listy obecności/Raport o liczebności grup docelowych
w3.1	Liczba uczestników specyficznych wydarzeń promujących lokalne produkty i usługi		ilość osób	0,00	1 000,00	Listy obecności/Raport o liczbie uczestników wydarzenia na podstawie obserwacji bezpośredniej
w3.1	Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby: kulturowe, historyczne, turystyczne		szt.	0,00	1,00	Własne dane
w3.1	Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: młodzież, grupy defaworyzowane		szt.	0,00	1,00	Własne dane
w.3.2	Liczba osób które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		ilość osób	0,00	20,00	Zestawienie z rejestru usług doradczych
w.3.2	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych		ilość osób	0,00	120,00	Listy obecności
w.3.2	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD		ilość osób	0,00	60,00	Ankiety

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2013 rok	końcowa 2023 Rok	
3.1.1	Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru	organizacje pozarządowe, mieszkańcy, grupy defaworyzowane	projekt grantowy	Liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących i integrujących	szt.	0,00	8,00	Sprawozdania z realizacji operacji/dokumentacja zdjęciowa
				Liczba zorganizowanych wydarzeń specyficznych mających na celu promocję produktów lub usług lokalnych.	szt.	0,00	4,00	Sprawozdania z realizacji operacji/dokumentacja zdjęciowa
		młodzież, grupy defaworyzowane	projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym projektów współpracy międzynarodowej)	szt.	0,00	1,00	Własne dane

				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0,00	10,00	Własne dane
3.2.1	Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja	pracownicy biura LGD, organy LGD	koszty bieżące i aktywizacja	Liczba miesięcy pracy biura LGD	m-c	0,00	81,00	Własne dane – wnioski o płatność, sprawozdania
				Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	szt.	0,00	14,00	Listy obecności, umowy/faktury
				Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	szt.	0,00	53,00	Listy obecności, umowy/faktury
		przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, JST, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, lokalni liderzy		Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego wsparcia doradczego	szt.	0,00	80,00	Rejestr usług doradczych
		organizacje pozarządowe, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, lokalni liderzy		Liczba spotkań informacyjno konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	0,00	12,00	Sprawozdania z przeprowadzonych spotkań
SUMA							263,00	

5.3 Opis sposobu realizacji przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych

Tabela 20. Cel I. Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR

1.	**Cel ogólny**	Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR
2.	**Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego**	Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru
3.	Cele szczegółowe	1. Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR
		2. Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR
4.	Przedsięwzięcia w ramach celów szczegółowych	Do Cel 1. 1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej
		Do Cel 2. 2.1 Promocja obszaru LGD
5.	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Do Cel.1. - Liczba osób korzystających z nowej bazy turystycznej i rekreacyjnej - Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanej bazy turystycznej i rekreacyjnej
		Do Cel 2. - Liczba rozpowszechnionych publikacji promujących atrakcje turystyczne (aktywizacja) - Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby turystyczne (projekt współpracy) - Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: turyści (projekt współpracy)
6.	Wskaźniki produktu realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Liczba powstałych obiektów turystycznych i rekreacyjnych - Liczba zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych
		Przedsięwzięcie 2.1. - Liczba wydarzeń targowych w których uczestniczy LGD (aktywizacja) - Liczba publikacji promujących atrakcje turystyczne (aktywizacja) - Liczba zrealizowanych projektów współpracy (projekt współpracy) - Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (projekt współpracy)
7.	Zakres realizacji przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Wybudowanie lub przebudowanie obiektu turystycznego lub rekreacyjnego znajdującego się na obszarze LSR i mającego bezpośredni wpływ na rozwój turystyki i rekreacji. - Obiekt musi być ogólnodostępny i udostępniony nieodpłatnie.
		Przedsięwzięcie 2.1. - udział w targach, wydarzeniach podczas których LGD promuje obszar LGD w tym rozpowszechnia materiały promocyjne dotyczące atrakcyjności obszaru LGD (aktywizacja) - wydanie publikacji w formie folderów, map, broszur promujących turystyczny potencjał obszaru LGD - udział LGD w projekcie współpracy w zakresie promocji obszaru LGD (projekt współpracy)
8.	Beneficjenci przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Osoby prawne posiadające siedzibę na obszarze wiejskim objętym LSR będące jednostką samorządu terytorialnego z wyłączeniem województwa - JST

		- Osoby prawne posiadające siedzibę na obszarze wiejskim objętym LSR będące organizacją pozarządową - NGO
		Przedsięwzięcie 2.1. - Lokalna Grupa Działania Zielone Światło (aktywizacja i projekt współpracy)
9.	Grupy docelowe przedsięwzięć/ostateczni odbiorcy wsparcia	Przedsięwzięcie 1.1: mieszkańcy, turyści
		Przedsięwzięcie 2.1: mieszkańcy, turyści
10.	Tryb/y wyboru operacji w ramach przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1: konkurs
		Przedsięwzięcie 2.1: aktywizacja i projekt współpracy
11.	Poziom dofinansowania realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1 – Konkurs: - JST - Dofinansowanie do 500 000 zł, stanowiące nie więcej niż 63,63% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji w formie refundacji, po zakończeniu etapu lub operacji; - NGO - Dofinansowanie do 300 000 zł, stanowiące nie więcej niż 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji w formie refundacji, po zakończeniu etapu lub operacji;
		Przedsięwzięcie 2.1 – aktywizacja i projekt współpracy: - Refundacja do 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych
12.	Kryteria wyboru operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz dokumentacji konkursowej
13.	Procedura wyboru i oceny operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz dokumentacji konkursowej
14.	Źródło finansowania przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1 - konkurs: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność Przedsięwzięcie 2.1- aktywizacja i projekt współpracy:: - Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji - Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania
15.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celami przekrojowymi PROW 2014-2020: Środowisko oraz Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej	Do realizacji celów środowiskowo-klimatycznych przyczynią się: - promowanie walorów środowiska naturalnego - ogólnodostępna i niekomercyjna infrastruktura turystyczna - wykorzystanie i wspieranie usług nie oddziałujących negatywnie na środowisko - promowanie aktywnego trybu życia - podnoszenie świadomości ekologicznej - promowanie postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych
16.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celem przekrojowym PROW 2014-2020 - Innowacje	Zakłada się innowacyjność: - infrastruktury (nowe rozwiązania oraz nowatorskie obiekty) - oznakowania atrakcji turystycznych - proponowanych form turystyki - promowania aktywnego trybu życia - form komunikacji z turystami (materiały, środki przekazu) - przygotowanych materiałów promocyjnych - usług zagospodarowania czasu wolnego i poprawy wypoczynku - usług turystycznych

Tabela 21. Cel II. Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR

1.	**Cel ogólny**	**Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR**
2.	**Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego**	**- Liczba uczestników procesu wdrażania LSR, którzy deklarują poprawę sytuacji materialnej - Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub**

		zagrożonych wykluczeniem społecznym
3.	Cele szczegółowe	1. Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru
		2. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru
4.	Przedsięwzięcia w ramach celów szczegółowych	Do Cel 1. 1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej
		Do Cel 2. 2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy
5.	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Do Cel.1. - Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem - Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych
		Do Cel 2. - Liczba utworzonych miejsc pracy ogółem - Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób z grup defaworyzowanych - Liczba przedsiębiorstw w których utrzymano miejsca pracy
6.	Wskaźniki produktu realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa
		Przedsięwzięcie 2.1. - Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i zwiększeniu zatrudnienia - Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i utrzymaniu zatrudnienia
7.	Zakres realizacji przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Podjęcie działalności gospodarczej – nie dotyczy istniejących przedsiębiorstw - Dotyczy mikro (do 9 pracowników) lub małego przedsiębiorstwa (do 49 pracowników) - utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne i jest to uzasadnione zakresem operacji – samozatrudnienie. - utrzymanie miejsca pracy przez co najmniej 2 lata od dnia wypłaty płatności końcowej - operacja jest realizowana na podstawie biznesplanu
		Przedsięwzięcie 2.1. - Realizacja operacji mającej na celu rozwój działalności gospodarczej co przyczyni się do wzrostu konkurencyjności - Dotyczy mikro (do 9 pracowników) lub małego przedsiębiorstwa (do 49 pracowników) - utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne lub utrzymanie obecnych miejsc pracy w przedsiębiorstwie (mniejszy zakres wparcia) - utrzymanie utworzonego miejsca pracy przez co najmniej 3 lata od dnia wypłaty płatności końcowej - operacja jest realizowana na podstawie biznesplanu
8.	Beneficjenci przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Osoby fizyczne, pełnoletnie, posiadające obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, mające miejsce zamieszkania na obszarze realizacji LSR, które nie prowadzą i w okresie 24 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie pomocy nie prowadziły działalności gospodarczej - Jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, mające siedzibę na obszarze realizacji LSR
		Przedsięwzięcie 2.1. - Osoby fizyczne, pełnoletnie, posiadające obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, prowadzące

		działalność gospodarczą w formie mikro lub małego przedsiębiorstwa, pod adresem wpisanym do CEIDG, znajdującym się na obszarze realizacji LSR - Spółki cywilne, których wszyscy wspólnicy spełniają warunki określonej powyżej dla osoby fizycznej - Jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, mające siedzibę na obszarze realizacji LSR z wyłączeniem spółek kapitałowych w organizacji
9.	Grupy docelowe przedsięwzięć/ostateczni odbiorcy wsparcia	Przedsięwzięcie 1.1: mieszkańcy, grupy defaworyzowane
		Przedsięwzięcie 2.1: przedsiębiorstwa, mieszkańcy, grupy defaworyzowane
10.	Tryb/y wyboru operacji w ramach przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1: konkurs
		Przedsięwzięcie 2.1: konkurs
11.	Poziom dofinansowania realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1: - Premia finansowa 100 000 zł wypłacana w dwóch transzach: 70% po podpisaniu umowy i 30% po zakończeniu realizacji operacji; Możliwość uzyskania dofinansowania na rozwój przedsiębiorstwa po upływie 24 miesięcy od wypłaty drugiej transzy premii do łącznej maksymalnej wartości pomocy w ramach PROW 2014-2020 równej 300 000 zł
		Przedsięwzięcie 2.1 wraz z utworzeniem miejsca pracy: - Dofinansowanie do 300 000 zł, stanowiące nie więcej niż 70% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji w formie refundacji, po zakończeniu etapu lub operacji; - Minimalny koszt całkowity operacji to 50 000 zł; - Łączna maksymalna wartość pomocy w ramach PROW 2014-2020 wynosi 300 000 zł Przedsięwzięcie 2.1 wraz z utrzymaniem obecnych miejsc pracy: - Dofinansowanie do 25 000 zł, stanowiące nie więcej niż 70% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji w formie refundacji, po zakończeniu etapu lub operacji; - Minimalny koszt całkowity operacji to 50 000 zł; - Łączna maksymalna wartość pomocy w ramach PROW 2014-2020 wynosi 300 000 zł
12.	Kryteria wyboru operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz dokumentacji konkursowej
13.	Procedura wyboru i oceny operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz dokumentacji konkursowej
14.	Źródło finansowania przedsięwzięć	Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
15.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celami przekrojowymi PROW 2014-2020: Środowisko oraz Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej	Do realizacji celów środowiskowo-klimatycznych przyczynią się: - zastosowanie w budownictwie materiałów termoizolacyjnych - zakup energooszczędnych maszyn urządzeń, narzędzi sprzętów - zastosowanie nowoczesnych technologii odzyskiwania ciepła - zastosowanie ekologicznych rozwiązań gospodarki odpadami
16.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celem przekrojowym PROW 2014-2020 - Innowacje	Zakłada się innowacyjność: - rozwiązań podczas realizacji projektów (w budownictwie – wykorzystanie rozwiązań i materiałów, w technologii zakupionych maszyn, urządzeń, sprzętów) - docierania do konsumenta (metody inne niż dotychczas stosowane) - proponowanych towarów (towary i usługi dotychczas niedostępne)

Tabela 22. Cel ogólny III. Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR

1.	**Cel ogólny**	Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR
2.	**Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego**	- Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzmocnienie więzi społecznych - Zmniejszenie ilości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym - Liczba uczestników procesu wdrażania LSR deklarujących wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w rozwój lokalny i działania prospołeczne - Liczba uczestników procesu wdrażania LSR wskazujących na wzrost zaangażowania LGD w rozwój lokalny
3.	Cele szczegółowe	1. Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru
		2. Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych
4.	Przedsięwzięcia w ramach celów szczegółowych	Do Cel 1. 1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru
		Do Cel 2. 2.1 Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja
5.	Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Do Cel.1. - Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących (projekt grantowy) - Liczba uczestników wydarzeń aktywizujących i integrujących należących do grup defaworyzowanych (projekt grantowy) - Liczba uczestników wydarzeń specyficznych promujących lokalne produkty i usługi (projekt grantowy) - Liczba projektów współpracy wykorzystujących lokalne zasoby: kulturowe, historyczne, turystyczne (projekt współpracy) - Liczba projektów współpracy skierowanych do następujących grup docelowych: młodzież, grupy defaworyzowane (projekt współpracy)
		Do Cel 2. - Liczba osób które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD (aktywizacja) - Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych (aktywizacja) - Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (aktywizacja)
6.	Wskaźniki produktu realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - Liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących i integrujących (projekt grantowy) - Liczba zorganizowanych wydarzeń specyficznych mających na celu promocję produktów lub usług lokalnych (projekt grantowy) - Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej (projekt

		współpracy) - Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy (projekt współpracy)
		Przedsięwzięcie 2.1. aktywizacja: - Liczba miesięcy pracy biura LGD - Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD - Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD - Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego wsparcia doradczego - Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami
7.	Zakres realizacji przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. projekt grantowy: - Organizacja nieodpłatnych wydarzeń mających na celu aktywizację i integrację lokalnych społeczności - dodatkowo premiowane projekty skierowane do osób reprezentujących grupy defaworyzowane tj. wykluczonych społecznie, kobiet, osób do 25 lat i powyżej 50 lat. - dodatkowo premiowane będą projekty przewidujące działania w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego - możliwość organizacji imprez specyficznych dla obszaru LGD promujących lokalne produkty lub usługi (dotyczy wydarzeń specyficznych opisanych w LSR) - możliwość realizacji projektów inicjujących cykl wydarzeń (bez wydarzeń cyklicznych które już odbywały się na obszarze) - zakup sprzętu, programów oraz innych rzeczy niezbędnych przy organizacji ww. wydarzeń o wartości nieprzekraczającej 15% ogólnej wartości operacji. (nie ma możliwości wsparcia zakupu używanych maszyn, urządzeń, sprzętu lub innego wyposażenia objętego operacją) Przedsięwzięcie 1.1. projekt współpracy-międzynarodowy: - udział LGD w projekcie współpracy w zakresie aktywizacji i integracji młodzieży w tym grup defaworyzowanych
		Przedsięwzięcie 2.1. aktywizacja: - Przeprowadzenie szkoleń dla pracowników LGD mające na celu zwiększenie kompetencji personelu Biura LGD - Przeprowadzenie szkoleń dla organów LGD mające na celu zwiększenie kompetencji do zarządzania LGD oraz wyboru operacji w ramach LSR - Prowadzenie indywidualnego doradztwa dla beneficjentów LGD w zakresie warunków i zasad możliwości otrzymania wsparcia w ramach działań LSR Przedsięwzięcie 2.1. aktywizacja: animacja- Przez animację rozumie się podjęcie wszelkich działań mających na celu aktywizację mieszkańców, zwiększenie motywacji do podejmowania działań, informowanie, zwiększanie więzi społeczności lokalnych poprzez: - dotarcie do grup wykluczonych oraz aktywizacji i motywacji mieszkańców obszaru do zaangażowania się w rozwój lokalny na terenie obszaru LSR - stymulowania potencjalnych beneficjentów oraz pomoc lokalnym koordynatorom w realizacji ich działań - wspieranie słabszych członków społeczności w procesie rozwoju lokalnego
8.	Beneficjenci przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1. - projekt grantowy: - Osoby prawne posiadające siedzibę na obszarze wiejskim objętym LSR będące organizacją pozarządową nie prowadzącą działalności gospodarczej ani deklarującą jej podjęcie Przedsięwzięcie 1.1. – projekt współpracy: - Lokalna Grupa Działania Zielone Światło
		Przedsięwzięcie 2.1. – aktywizacja:

		- Lokalna Grupa Działania Zielone Światło
9.	Grupy docelowe przedsięwzięć/ostateczni odbiorcy wsparcia	Przedsięwzięcie 1.1: projekt grantowy - organizacje pozarządowe, mieszkańcy, grupy defaworyzowane Przedsięwzięcie 1.1: projekt współpracy – młodzież, grupy defaworyzowane
		Przedsięwzięcie 2.1: aktywizacja - Podnoszenie kompetencji: pracownicy LGD, organy LGD, mieszkańcy - Doradztwo indywidualne: przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe, JST, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, lokalni liderzy - spotkania informacyjno-konsultacyjne: organizacje pozarządowe, mieszkańcy, grupy defaworyzowane, lokalni liderzy
10.	Tryb/y wyboru operacji w ramach przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1: projekt grantowy Przedsięwzięcie 1.1: projekt współpracy
		Przedsięwzięcie 2.1: aktywizacja
11.	Poziom dofinansowania realizowanych przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1– Projekt grantowy: - Minimalny koszt całkowity grantu to 5 000 zł; - Maksymalny koszt całkowity grantu to 50 000 zł - Łączna maksymalna wartość przyznanych grantów w ramach PROW 2014-2020 wynosi 100 000 zł - Poziom dofinansowania 90 % - płatność ryczałtowa wypłacana w dwóch transzach: 70% po podpisaniu umowy i 30% po zakończeniu realizacji grantu; - wkład własny: finansowy lub niefinansowy (wkład rzeczowy w formie nieodpłatnej pracy)– 10% Przedsięwzięcie 1.1– projekt współpracy: - Refundacja do 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych
		Przedsięwzięcie 2.1 – aktywizacja: - Refundacja do 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych
12.	Kryteria wyboru operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz w dokumentacji naboru na granty
13.	Procedura wyboru i oceny operacji	Załącznik do Lokalnej Strategii Rozwoju – dostępny na stronie internetowej LGD oraz w Biurze LGD oraz w dokumentacji naboru na granty
14.	Źródło finansowania przedsięwzięć	Przedsięwzięcie 1.1 – projekt grantowy: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność Przedsięwzięcie 1.1 – projekt współpracy: - Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania Przedsięwzięcie 2.1 – aktywizacja: - Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji
15.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celami przekrojowymi PROW 2014-2020: Środowisko oraz Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej	Do realizacji celów środowiskowo-klimatycznych przyczynią się: - podnoszenie świadomości ekologicznej - promowanie postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych - przeciwdziałanie pogorszeniu stanu środowiska naturalnego i zmianom klimatycznym - zakup energooszczędnych maszyn urządzeń, narzędzi sprzętów - wykorzystanie usług nie oddziałujących negatywnie na środowisko

16.	Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celem przekrojowym PROW 2014-2020 - Innowacje	Zakłada się innowacyjność: - tematyki podejmowanych działań - form komunikacji z mieszkańcami (materiały, środki przekazu) - zaangażowania mieszkańców (warsztaty) - rozwiązań podczas realizacji projektów (angażowanie mieszkańców, wykorzystanie potencjału, innowacyjne usługi) - rozwiązań podczas realizacji projektów (w technologii zakupionych maszyn, urządzeń, sprzętów, w komunikacji z mieszkańcami)

5.4. Szczegóły projektów współpracy

W wyniku uwag i wniosków z konsultacji zdecydowano, w celu przeniesienia na obszar dobrych praktyk, nabycia wiedzy i umiejętności o realizacji projektów współpracy w tym co najmniej jednego międzynarodowego. Dwa projekty w tym międzynarodowy zostaną zakończone przed 2019 rokiem i określono dla nich wskaźniki, przypisano cele i przedsięwzięcia oraz określono budżet. Dla pozostałych projektów nie określono wskaźników ani nie ujęto ich w budżecie LSR. Jednak LGD zastrzega, iż zamierza zrealizować projekty współpracy do wartości 5% kosztów.

Tytuł projektu Współpracy: PolskieTrasy.pl

Projekt realizowany w ramach:
Celu ogólnego - Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR;
Celu szczegółowego - Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarze LSR;
Przedsięwzięcia - Promocja atrakcji turystycznych

Projekt Krajowy.

Partnerzy:
1. LGD ,,Lider Pojezierza" z siedzibą w Barlinku
2. LGD „Wiejska Inicjatywa Rozwoju" z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim
3. LGD „Szanse Bezdroży Gmin Powiatu Goleniowskiego" z siedzibą w Goleniowie
4. LGD „Pojezierze Razem" z siedzibą w Szczecinku
5. LGD „Zielona Dolina Odry i Warty" z siedzibą w Górzycy
6. LGD „Brama Lubuska" z siedzibą w Świebodzinie
7. LGD „Między Odrą a Bobrem" z siedzibą w Zaborze
8. LGD „Grupa Łużycka" z siedzibą w Lubusku
9. LGD Zielone Światło z siedzibą w Krośnie Odrzańskim
10. LGD „Regionu Kozła" z siedzibą w Kargowej
11. LGD „KOLD" z siedzibą w Lwówku z siedzibą w Lwówku
12. Stowarzyszenie „Partnerstwo Drawy z Liderem Wałeckim"

Cel i zakres projektu:
Stworzenie nowoczesnego narzędzia promocji (aplikacji na urządzenia mobilne) opisującego atrakcje turystyczne (przyrodnicze i antropogeniczne), bazę usługową (gastronomia, noclegi, lokalne rzemiosło, produkty lokalne), prezentującego aktualny kalendarz lokalnych wydarzeń wzbogaconego o elementy rywalizacji (questy, konkursy). Ponadto projekt zakłada wytworzenie drukowanych materiałów promocyjnych(map, przewodników, folderów) i gadżetów reklamowych promujących lokalne walory turystyczne, gospodarcze i kulturowe

Budżet projektu:
35 000 zł.

Tytuł projektu Współpracy: Młodzieżowa Akademia Komunikacji
Projekt Międzynarodowy

Projekt realizowany w ramach:
Celu ogólnego – Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR;
Celu szczegółowego - Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru;
Przedsięwzięcia - Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru

Partnerzy:

1. LGD ,,Lider Pojezierza" z siedzibą w Barlinku
2. LGD „Wiejska Inicjatywa Rozwoju" z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim
3. LGD „Szanse Bezdroży Gmin Powiatu Goleniowskiego" z siedzibą w Goleniowie
4. LGD „Pojezierze Razem" z siedzibą w Szczecinku
5. MAS „Opavsko" z siedzibą w Opavsku (Czechy)
6. LGD „Brama Lubuska" z siedzibą w Świebodzinie
7. LGD „Grupa Łużycka" z siedziba w Lubsku
8. LGD „Zielona Dolina Odry i Warty" z siedzibą w Górzycy
9. LGD Zielone Światło z siedzibą w Krośnie Odrzańskim
10. Stowarzyszenie „Partnerstwo Drawy z Liderem Wałeckim"

Cel i zakres projektu:
Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania Wspieranie transferu wiedzy, kompetencji i umiejętności. Wzmacnianie dialogu międzykulturowego i między etnicznego poprzez budowanie postaw otwartości i tolerancji wśród młodych ludzi. Włączanie młodzieży z mniejszymi szansami we wspólne inicjatywy. Promowanie międzynarodowej współpracy młodzieży z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Promowanie zainteresowania młodzieży edukacją ekologiczną, historia, tradycją i kulturą.

Zadania projektu:
Projekt przeznaczony dla grupy defaworyzowanej + 25.
Wspólne działania partnerów projektu mających na celu szkolenie dzieci i młodzieży w zakresie prac dziennikarskich. Warsztaty dziennikarskie dla uczestników z zakresu filmu, dziennikarstwa radiowego, reportażu itp.) Wykorzystanie nowoczesnych urządzeń (smartfony, tablety), aplikacji i internetu w relacjach dziennikarskich. Udział uczestników projektu w wydarzeniach kulturalnych, turystycznych oraz historycznych realizowanych przez partnerów LGD w charakterze młodych dziennikarzy relacjonujących te wydarzenia za pomocą różnych środków przekazu.

Budżet projektu:
60 000 zł.

5.5 Uzasadnienie wyboru grup docelowych

1. Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej:
- osoby fizyczne chcące podjąć działalność gospodarczą – mają umiejętności, często również doświadczenie, brak im finansów na start.
2. Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy - przedsiębiorcy chcący rozwinąć działalność gospodarczą - mają umiejętności i doświadczenie, dobrze radzą sobie na rynku i chcą inwestować tworząc miejsca pracy lub potrzebują podnieść poziom świadczonych usług, aby utrzymać zatrudnienie.
3. Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej:
- JST – posiadają doświadczenie i potencjał finansowy do realizacji dużych zadań, dysponują nieruchomościami i poprzez sołtysów znają potrzeby mieszkańców;
- NGO z celami statutowymi: rekreacja, turystyka – zrzeszają mieszkańców zaangażowanych w rozwój turystyki i rekreacji, mają doświadczenie w realizacji podobnych projektów, najlepiej znają lokalne potrzeby.
4. Promocja obszaru LGD - LGD – samodzielna organizacyjnie i finansowo, ma możliwość kompleksowego podejścia do całego obszaru przez co równomiernie obejmie całą społeczność, a w ramach współpracy przeniesie na obszar dobre praktyki.
5. Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru - NGO – zrzeszają mieszkańców zaangażowanych w aktywizację i integrację społeczną, mają doświadczenie w realizacji podobnych projektów, najlepiej znają lokalne potrzeby.
7. Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych - LGD – samodzielna organizacyjnie i finansowo, ma możliwość kompleksowego podejścia do całego obszaru przez co integruje społeczność, a w ramach współpracy przeniesie na obszar dobre praktyki.

Granty: LGD powierza granty jedynie osobom prawnym posiadającym siedzibę na obszarze wiejskim objętym LSR będącym organizacją pozarządową nie prowadzącą działalności gospodarczej ani nie deklarującą jej podjęcia – przy tak rozległym obszarze projekt grantowy o wartości 300 000 zł nie jest w stanie zaspokoić wszelkich potrzeb lokalnej społeczności, dlatego ważne jest, aby środki te wykorzystać jak najskuteczniej. Granty powierzane będą NGO, co zapewni współdecydowanie

mieszkańców, jednocześnie najlepiej spełni potrzeby mieszkańców a posiadane doświadczenie NGO w realizacji podobnych działań zapewni skuteczne i profesjonalne ich przeprowadzenie .

5.6 Ogólne zasady realizacji działań i ich uzasadnienie

1. Premia finansowa na rozpoczęcie działalności gospodarczej wynosi 100 000 zł – o przyjęciu tej kwoty wsparcia zdecydowano na podstawie, konsultacji społecznych podczas których mieszkańcy wielokrotnie wskazywali tę kwotę jako umożliwiającą kompleksowe otwarcie działalności gospodarczej. Osoby, które sięgały po środki z urzędów pracy w wysokości do 40 000 zł przyznawały, że kwota ta nie była w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb, niezbędnych do podjęcia działalności. Kolejnym powodem ustanowienia kwoty jest dorównanie warunkom pomocy oferowanym w ramach działania PROW 2014-2020 6. Rozwój gospodarstw i działalności rolniczej, poddziałania 6.2. Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w którym premia też wynosi 100 000 zł.
2. Intensywność pomocy na rozwój działalności gospodarczej wynosi do 70% poniesionych kosztów kwalifikowalnych – o przyjęciu najwyższej możliwej intensywności wsparcia zdecydowano na podstawie doświadczenia wyniesionego z doradztwa świadczonego w poprzednim okresie programowania. Potencjalni beneficjenci często rezygnowali z aplikowania o środki tłumacząc, że ten poziom dofinansowania nie rekompensuje licznych obowiązków związanych z gromadzeniem dokumentacji, zachowaniem konkurencyjności, tworzeniem i utrzymaniem miejsc pracy. Wskazywali, że wolą kupić używany sprzęt i uniknąć tych trudności. Mówiąc oględnie uznawali dofinansowanie na poziomie 50% jako mało atrakcyjne. Ten sam ton wypowiedzi prezentowali mieszkańcy podczas konsultacji i domagali się by dofinansowanie było na poziomie 70%. Przyjęcie tej intensywności wsparcia wpłynie pozytywnie na dynamikę osiągania wskaźników i realizacji budżetu LSR.
3. Dofinansowanie do 25 000 zł na rozwój działalności gospodarczej nie wymaga stworzenia miejsca pracy – przyjęto takie rozwiązanie, gdyż na rynku działają przedsiębiorstwa, w których istnieją zagrożone miejsca pracy. Modernizacja usług lub procesów wytwórczych, często z zastosowaniem innowacji, spowoduje wzrost obrotów i pozwoli utrzymać dotychczasowe zatrudnienie. Podejście to wpłynie pozytywnie na rynek pracy i konkurencyjność. Należy jednak mieć na uwadze, że koszty całkowite operacji nie mogą być niższe niż 50 000 zł.
4. Kwota wsparcia w ramach jednego grantu wynosi do 50 000 zł – przyjęcie kwoty wsparcia w tej wysokości wynika z doświadczenia, jakie przyniosła w poprzedniej perspektywie realizacja małych projektów często sięgała 50 000 zł. Przyjęcie tej kwoty nie wyklucza realizacji projektów o niższej wartości, a jednocześnie pozwala sfinansować duże, droższe inicjatywy. Przy ustanowieniu kwoty wsparcia brano przede wszystkim wynikające z diagnozy niskie możliwości finansowe organizacji, niedoinwestowane inicjatywy, braki w podstawowym sprzęcie w związku z powyższym intensywność pomocy ustalono na 90% poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Wkład własny w wysokości 10% organizacje mogą wnieść w formie pieniężnej lub formie niepieniężnej tj. w postaci wkładu rzeczowego w formie nieodpłatnej pracy. Organizacje mogą przeznaczyć 15% wartości projektu na zakup środków trwałych, rzeczy, sprzętu, programów niezbędnych do realizacji projektu i utrzymania jego trwałości.
5. Kwota wsparcia w ramach Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej którą będą mogły realizować JST oraz NGO została ustalona dla JST wg. rozporządzenia na nie więcej niż 63,63% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji oraz dla NGO nie więcej niż 100% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji w formie refundacji. Z uwagi na fakt, iż są to projekty inwestycyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej i wpływające zasadniczo na rozwój obszaru nie jest uzasadnione aby NGO realizujące te kapitałochłonne działania były zmuszone do pokrywania wkładu własnego.

5.7 Wskazanie zgodności celów z celami PROW 2014-2020

Cele LSR są zgodne ze wskazaną w PROW 2014-2020 potrzebą realizacji działań na rzecz „Aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich i wykorzystanie potencjałów endogenicznych na rzecz rozwoju lokalnego" w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich" poprzez wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (LSR) zawierających się w celu szczegółowym 6B) „Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich" oraz w działaniu „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność) (art. 35 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)."

Cele szczegółowe powiązane:
6A – ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy.
6C – zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości.

Dodatkowo wszystkie cele LSR są zgodne z trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020: Środowisko, Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, Innowacje.

Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

6.1 Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań

Narzędziem wdrażania LSR są przyjęte przez LGD Zielone Światło procedury wyboru operacji. Wszystkie przygotowane procedury charakteryzują się dużym stopniem przejrzystości i prostoty. LGD wypracowała procedury wyboru operacji kładąc nacisk, by zapewniały sprawny i transparentny wybór oraz skuteczne funkcjonowanie organów.

W ramach LSR mogą być realizowane następujące typy operacji:

1) **operacje składane w ramach ogłoszeń o naborach wniosków o udzielenie wsparcia** - w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez Radę, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa Lubuskiego. Ocena wg. procedury konkursowej.

2) **projekty grantowe** - zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy o rozwoju lokalnym projekt grantowy jest operacją, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym dalej „grantobiorcami", grantów będących środkami finansowymi programu powierzonymi przez LGD grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji. Ocena projektów grantowych przebiega wg. procedury grantowej.

Procedury są jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Aby zachować transparentność wyboru procedury zostały upublicznione na stronie internetowej LGD, umożliwiono również wgląd do procedury w biurze LGD, procedury są także jednym z elementów świadczonego w biurze doradztwa. Na transparentność procedury wyboru wpływa również publikowanie na stronie internetowej LGD dokumentacji z wyboru operacji, w szczególności: list operacji zgodnych z LSR, list operacji wybranych do realizacji, list operacji nie wybranych do realizacji, protokołu zawierającego informację o wyłączeniach z procesu decyzyjnego ze wskazaniem, których wniosków i członków Rady wyłączenie dotyczy.

Proces oceny i wyboru operacji został zaplanowany w taki sposób, aby był niedyskryminujący, pozwalał uniknąć konfliktu interesów i był zgodny z podejściem RLKS w tym gwarantował zachowanie odpowiedniego składu Rady. Uniknięcie konfliktu interesu gwarantuje deklaracja poufności i bezstronności, rejestr interesów, a także możliwość głosowania członków Rady nad wykluczeniem członka, którego ocena według kryteriów wyboru znacząco odbiega od oceny pozostałych członków Rady. Czuwać nad tym będzie pracownik biura odpowiedzialny za obsługę Rady, którego zadaniem będzie również czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, sporządzania dokumentacji i protokołowanie. Wybór operacji i grantobiorców dokonywany jest wyłącznie przez członków Rady.

Osoby wybrane do Rady w większości posiadają doświadczenie w ocenie i wyborze wniosków. Wszyscy członkowie każdorazowo przed naborem przechodzić będą szkolenie z zakresu oceny wniosków w LGD. Wśród członków znaleźli się przedstawiciele trzech sektorów, obu płci oraz osoba do 35 roku życia. Sektor publiczny w Radzie reprezentuje mniej jak 30% członków.

Dokumenty ustalające zasady oceny i wyboru zostały przygotowane przez grupę roboczą, w której skład weszli przedstawiciele wszystkich sektorów, a na ich kształt, w szczególności sposób informowania oraz dobór kryteriów wyboru, wpływ miały metody partycypacyjne: badanie ankietowe, FGI, moderowane spotkania otwarte, grupa robocza. Przygotowane dokumenty poddane zostały dalszym konsultacjom podczas dyskusji reprezentantów grup oraz otwartej przestrzeni. Zapisy skonsultowano również z członkami Rady. Dokumenty: Regulamin Rady oraz obie procedury zawierające w sobie kryteria wyboru, stanowiące fundamentalną część procesu wdrażania LSR, zostały przyjęte na mocy uchwał Walnego Zebrania Członków. Grupa robocza opracowując procedury zwracała szczególną uwagę, aby: były one zgodne z przepisami obowiązującymi dla podejścia RLKS i PROW 2014-2020, były one niedyskryminujące, przejrzyste, eliminowały wystąpienie konfliktu interesu, wymagały zachowanie frekwencji i parytetu, regulowały sytuacje wyjątkowe takie jak uzyskanie przez co najmniej dwie operacje jednakowej ilości punktów, zapewniały stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru, dawały możliwość i określały zasady wniesienia protestu.

W procesie oceny i wyboru operacji ogólne zastosowanie ma:

- Regulamin Rady Stowarzyszenia LGD Zielone Światło, a ze względu na zakres przedsięwzięć i sposób ich realizacji opracowano odrębne:
  - Procedurę oceny i wyboru operacji składanych w ramach ogłoszeń o naborach wniosków o udzielenie wsparcia,
  - Procedurę realizacji projektów grantowych w tym wyboru grantobiorców.

Regulamin Rady Decyzyjnej ustala ogólne zasady funkcjonowania Rady, a jego uzupełnieniem są odrębne procedury regulujące zasady ogłaszania naborów, oceny, wyboru, informowania, wskazując przy tym podmioty odpowiedzialne za poszczególne zadania inne dla projektów grantowych i inne dla ogłoszeń o naborach wniosków o udzielenie wsparcia.

Zarówno Regulamin Rady, jak i procedury zawierają szczegółowe rozwiązania oraz wzory dokumentów stosowane w procesie oceny i wyboru.

6.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Kryteria wyboru operacji są elementem: Procedury oceny i wyboru operacji, składanych w ramach ogłoszeń o naborach wniosków o udzielenie wsparcia.
Kryteria wyboru grantobiorców są elementem**:** Procedury realizacji projektów grantowych, w tym wyboru grantobiorców.
Kryteria zostały zatem ustanowione w tym samym trybie, co całość procedur. Proces ten został opisany powyżej.

Kryteria są adekwatne do diagnozy, a powiązanie kryteriów z diagnozą zostało opisane poprzez wskazanie:
- problemu, który rozwiązywany będzie przez premiowanie operacji przez kryterium (np.: problemem jest brak miejsc pracy – premiowane są operacje tworzące najwięcej miejsc pracy)
- potrzeby, która jest zaspokajana operacjami premiowanymi przez kryterium (np.: potrzebą jest zwiększenie konkurencyjności poprzez innowacyjne rozwiązania – premiowane są operacje innowacyjne)
- zasobu, który będzie wykorzystany przez operacje premiowane kryterium (np.: zasobem są surowce i produkty lokalne – premiowane będą operacje, które zakładają wykorzystywanie zasobów lokalnych),
- potencjału który będzie wykorzystany przez operacje premiowane kryterium (np.: potencjałem jest aktywność mieszkańców – premiowane będą operacje, które obejmą jak największą liczbę mieszkańców),
Ponadto premiowane będą operacje skierowane do grup dewaloryzowanych.

Zapewniają premiowanie operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów i wpływają na osiągnięcie wskaźników produktu i rezultatu, gdyż określono przykładowo premiowanie wskaźnika produktu jak liczba zbudowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej czy rezultatu jak liczba miejsc pracy.

Kryteria wyboru wypracowano dla poszczególnych celów głównych strategii oraz realizowanych w ramach nich przedsięwzięć. Poniżej przedstawiono te kryteria. Wagi punktowe poszczególnych kryteriów oraz ich definicje i sposoby ustalania wartości znajdują się w instrukcjach przy kartach oceny wniosków. Wśród wybranych kryteriów są:

Tabela 23. Kryteria wyboru operacji

Cel ogólny	**Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR**
Cel szczegółowy	**Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR**
Przedsięwzięcie	**Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej**
Kryteria	–Operacja wpłynie pozytywnie na sytuację grup defaworyzowanych na rynku pracy: kobiet, osób do 25 r.ż., osób powyżej 50 r.ż. –Operacja przewiduje utworzenie miejsc noclegowych –Operacja będzie wpływała pozytywnie na realizację celu ogólnego innego niż ten do którego przypisano przedsięwzięcie –Operacja generuje nowe miejsca pracy –Operacja będzie innowacyjna –Operacja przewiduje zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu –Operacja będzie wykorzystywała lub promowała lokalne produkty lub usługi –Operacja będzie ukierunkowana na potrzeby grupy defaworyzowanej ze względu na dostęp do rynku pracy –Miejscowość w której realizowana będzie operacja posiada Plan Odnowy Miejscowości –Operacja nie była realizowana z tego zakresu w miejscowości przy udziale środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 –Wnioskodawca skorzystał z doradztwa świadczonego w LGD –Przez miejscowość, w której ma być realizowana operacja przebiega szlak turystyczny –Na terenie miejscowości, w której planowana jest operacja funkcjonuje zarejestrowane gospodarstwo agroturystyczne –Obszar realizacji operacji: 2 miejscowości, 3-5 miejscowości, powyżej 6 miejscowości
Cel ogólny	**Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR**
Cel szczegółowy	**Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru**
Przedsięwzięcie	**Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej**
Kryteria	–Operacja wpłynie pozytywnie na sytuację grup defaworyzowanych na rynku pracy: kobiet, osób do 25 r.ż., osób powyżej 50 r.ż.

	–Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, tworzenia miejsc noclegowych Operacja będzie wpływała pozytywnie na realizację celu ogólnego innego niż ten do którego przypisano przedsięwzięcie –Operacja generuje nowe miejsca pracy –Operacja będzie innowacyjna –Operacja przewiduje zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu –Podstawę działalności będącej przedmiotem operacji będą stanowiły lokalne produkty rolne wytwarzane na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju –Operacja będzie ukierunkowana na potrzeby grupy defaworyzowanej ze względu na dostęp do rynku pracy –Operacja stworzy więcej miejsc pracy niż wymagają tego warunki przyznania pomocy –Liczba mieszkańców w miejscowości, w której realizowana będzie operacja wynosi mniej niż 5 tys osób, mniej niż 500 osób, mniej niż 200 osób –Wnioskodawca skorzystał z doradztwa świadczonego w LGD
Cel ogólny	**Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR**
Cel szczegółowy	**Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru**
Przedsięwzięcie	**Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy**
Kryteria	–Operacja wpłynie pozytywnie na sytuację grup defaworyzowanych na rynku pracy: kobiet, osób do 25 r.ż., osób powyżej 50 r.ż. –Rozwijanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, tworzenia miejsc noclegowych –Operacja będzie wpływała pozytywnie na realizację celu ogólnego innego niż ten do którego przypisano przedsięwzięcie –Operacja generuje nowe miejsca pracy –Operacja będzie innowacyjna –Operacja przewiduje zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu –Podstawę działalności będącej przedmiotem operacji będą stanowiły lokalne produkty rolne wytwarzane na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju –Operacja będzie ukierunkowana na potrzeby grupy defaworyzowanej ze względu na dostęp do rynku pracy –Operacja stworzy więcej miejsc pracy niż wymagają tego warunki przyznania pomocy –Liczba mieszkańców w miejscowości, w której realizowana będzie operacja wynosi mniej niż 5 tys osób, mniej niż 500 osób, mniej niż 200 osób –Wnioskodawca skorzystał z doradztwa świadczonego w LGD –Wkład własny wnioskodawcy przekracza określoną w LSR intensywność pomocy o: 5-10%, powyżej 10% do 20%, powyżej 20%
Cel ogólny	**Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR**
Cel szczegółowy	**Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru**
Przedsięwzięcie - Grant	**Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru**
Kryteria	–Operacja wpłynie pozytywnie na sytuację grup defaworyzowanych: kobiet, osób do 25 r.ż., osób powyżej 50 r.ż. –Operacja będzie wpływała pozytywnie na realizację celu ogólnego innego niż ten do którego przypisano przedsięwzięcie –Operacja generuje nowe miejsca pracy –Operacja będzie innowacyjna –Operacja przewiduje zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu –Operacja będzie wykorzystywała lub promowała lokalne produkty lub usługi –Operacja będzie ukierunkowana na potrzeby grupy defaworyzowanej ze względu na dostęp do rynku pracy –Wnioskodawca skorzystał z doradztwa świadczonego w LGD –Wkład własny wnioskodawcy przekracza określoną w LSR intensywność pomocy o: 5-10%, powyżej 10% do 20%, powyżej 20% –Obszar realizacji operacji: 2 miejscowości, 3-5 miejscowości, powyżej 6 miejscowości –Operacja przewiduje działania w zakresie zachowania dziedzictwa lokalnego

Kryteria są mierzalne, posiadają metodologię wyliczenia, opis wyjaśniający sposób oceny, dodatkowe opisy i sposób wyliczenia wag, a także są powiązane z diagnozą celami i wskaźnikami, co zostało szczegółowo opisane w:

- Załączniku nr 4 do Procedury oceny i wyboru operacji składanych w ramach ogłoszeń o naborach wniosków o udzielenie wsparcia,
- Załączniku nr 4 do Procedury realizacji projektów grantowych w tym wyboru grantobiorców.

Zmiana kryteriów wyboru

W trakcie realizacji LSR zaistnieć może konieczność zmiany kryteriów np. związana z dostosowaniem do zmienionych regulacji prawnych. Przesłanką do zmiany mogą zostać wypracowane lepsze rozwiązania niż wskazane pierwotnie, gdy zmiana taka będzie korzystna dla realizacji LSR. Głównymi przesłankami do zmiany kryteriów powinien być wybór operacji i grantobiorców gwarantujący sprawność wykorzystania budżetu LSR oraz wpływ na realizację wskaźników LSR. Przesłanki do zmiany kryteriów wyboru mogą pojawić się podczas posiedzeń Rady, w wyniku ewaluacji lub nawet monitorowania realizacji LSR.

Wniosek o zmianę kryteriów może wypłynąć od mieszkańca, członka Rady, pracownika Biura odpowiedzialnego za obsługę Rady. Wymagane jest, aby wniosek o zmianę kryterium skierowany do Zarządu zawierał projekt nowego kryterium lub kryteriów zawierający propozycje wag i przyznawania punktów. Wymagane jest aby wniosek zawierał uzasadnienie wskazujące zasadność tej zmiany. Po wpłynięciu wniosku o zmianę jest ona opiniowana przez:
- mieszkańców, którzy mogą wnosić uwagi do projektu zmiany zamieszczonego na stronie internetowej LGD,
- Radę na zwołanym w tym celu posiedzeniu.

Konsultacje trwają 7 dni. Po zakończeniu konsultacji projekt zmiany wraz z uwagami zebranymi podczas konsultacji opracowywany jest przez pracownika i przedstawiany oraz przedyskutowywany na posiedzeniu Zarządu. Ostateczny kształt kryterium zatwierdzony w głosowaniu przez Zarząd. Przy zmianie kryteriów zwraca się uwagę, aby zmienione kryteria zawsze nawiązywały do celów, przedsięwzięć, wskaźników i powiązane były z diagnozą obszaru. Wskazanie takich powiązań musi znaleźć się w uzasadnieniu do uchwały Zarządu. Następnie zmiana kryterium czy innej części procedury wymaga akceptacji Zarządu Województwa Lubuskiego.

6.3. Innowacyjność w kryteriach wyboru

W kryteriach oceny i wyboru operacji zastosowano kryteria premiujące innowacyjność projektów składanych w ramach LSR. Innowacja to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu, usługi, procesu), nowej metodyorganizacyjnej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem, nowatorskich, niestandardowych, o eksperymentalnym charakterze, w nietypowy sposób podchodzących do lokalnych zasobów, tradycji, przyczyniających się do pozytywnych zmian na obszarze każdej z gmin wchodzących w skład LGD. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, proces, metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla organizacji. Zalicza się tu produkty, procesy i metody, które dana organizacja opracowała jako pierwsza, oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów. Innowacyjność należy rozpatrywać w odniesieniu do obszaru LSR jako całości lub jego części (np. gminy).

Operacja uznawana jest za innowacyjną, gdy spełni ona co najmniej jeden z czterech warunków definicji innowacyjności:

1. przynajmniej jeden wskaźnik produktu założony do osiągnięcia przez operację, nie był dotychczas znany na terenie gminy, w której realizowana będzie operacja
2. operacja zakłada osiągnięcie wskaźnika produktu, który istnieje już na terenie gminy, w której będzie realizowana operacja, ale stosowany był on w innej dziedzinie
3. realizując operację do osiągnięcia celu wykorzystano proces, technologię lub podejście nie stosowane dotychczas na terenie gminy w której realizowana będzie operacja
4. realizując operację do osiągnięcia celu wykorzystano proces, technologię lub podejście znane już na terenie gminy w której realizowana będzie operacja, ale w innej dziedzinie

6.4 Realizacja projektów grantowych i operacji własnych

LGD zaplanowało realizację dwóch projektów grantowych w ramach LSR w ramach przedsięwzięcia: *Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru.*

Szerszy opis tych przedsięwzięć zawarty jest w rozdziale V. Cele i wskaźniki. Dla wdrożenia projektów grantowych ustanowiono odrębną procedurę, której częścią są kryteria wyboru dostosowane do charakteru z przeprowadzoną diagnozą. Procedura ta zawiera również wzory wniosku o przyznanie pomocy, wniosku o płatność i umowy spełniające wytyczne PROW i kontroli grantobiorców.

LGD nie przewidziało realizacji operacji własnych.

Rozdział VII. Plan działania

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR, gdyż poprzez założone terminy ogłaszania naborów, realizację projektów, pozwoli zrealizować cele ogólne prezentujące zamierzoną zmianę, wykorzystując przy tym środki finansowe ujęte w budżecie LSR. Sprawi, że poprawi się jakość życia na obszarze LGD, rozwinie się przedsiębiorczość i turystyka. Harmonogram osiągania wskaźników produktu i wykorzystania budżetu LSR jest racjonalny, gdyż został rozłożony w czasie równomiernie z uwzględnieniem potrzeb zdiagnozowanych podczas konsultacji. Środki budżetowe przypisane do poszczególnych przedsięwzięć w budżecie zostały rozparcelowane w planie działania w okresach przewidzianych dla realizacji tych przedsięwzięć w kwotach określonych w budżecie. Budżet poszczególnych przedsięwzięć został podzielony proporcjonalnie do założonych wartości wskaźników w okresach planu działania. W planie działania ujęto również wskaźniki produktu mierzące postęp w realizacji przedsięwzięć, które pozwolą osiągnąć zamierzone cele szczegółowe i cele ogólne.

Harmonogram realizacji wskaźników produktu oraz realizacji budżetu zawiera się w Załączniku nr 3 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan działania.

Realizacja LSR przewiduje finansowanie przedsięwzięć jedynie z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Poziom dofinansowania działań dla beneficjentów został określony w §18 Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Poziom dofinansowania działań dla beneficjentów został określony w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Zgodnie z §18. Pomoc jest przyznawana w wysokości określonej w LSR, lecz nie wyższej niż:

- 70% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku podmiotu wykonującego działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej,
- 100% - w przypadku pozostałych podmiotów (90% w przypadku projektów grantowych).
- 63,63% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku jednostki sektora finansów publicznych.

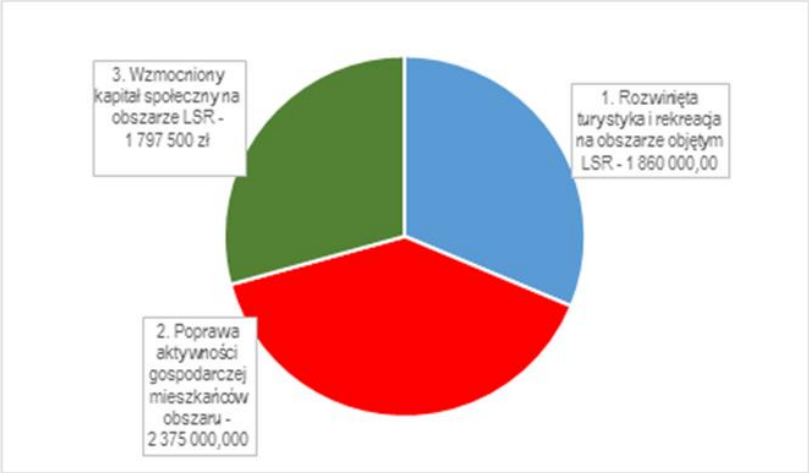
Wyjątek stanowią operacje z zakresu podejmowania działalności gospodarczej, gdzie pomoc na operację w tym zakresie jest przyznawana w formie płatności ryczałtowej w wysokości określonej w LSR i wynosi 100 tys. zł.

Dla przedsięwzięć LSR, biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą obszaru, przyjęto pewne zasady – sposób realizacji, pozostający w zgodzie z zapisami rozporządzenia, który został zaprezentowany w rozdziale V, podrozdziały: *5.3 Opis sposobu realizacji przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych; 5.5 Uzasadnienie wyboru grup docelowych; 5.6 Ogólne zasady realizacji działań i ich uzasadnienie.*

Rozdział VIII. Budżet

Funduszem EFSI stanowiącym źródło finansowania LSR w latach 2016-2023 jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wysokość planowanego wsparcia jest zgodna z wytycznymi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i wynosi łącznie 6 032 500,00 zł. Budżet podzielony jest na 3 cele wdrażania LSR, projekty współpracy, aktywizację i koszty bieżące.

Wykres 7. Powiązanie wartości budżetu z 3 celami głównymi LSR

Wszystkie cele wskazane w LSR będą finansowane w ramach działania 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 zawiera się w Priorytecie 6. Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego, w celu: 6B. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.

Tabela 24. Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach poszczególnych poddziałań

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)		
	PROW	Fundusz wiodący	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	4 750 000		4 750 000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	95 000		95 000
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 038 350	EFROW	1 038 350
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	149 150	EFROW	149 150
Razem	**6 032 500**	**EFROW**	**6 032 500**

Źródło: Opracowane własne LGD zgodnie z wytycznymi.

Tabela 25. Budżet LSR w podziale na poszczególne zakresy wsparcia

Budżet w podziale na przedsięwzięcia		Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)
CEL OGÓLNY 1	Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR				
PRZEDSIĘWZIĘCIE	Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej	1 775 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

	infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej				
	Promocja obszaru LGD	0,00 zł	35 000,00 zł	0,00 zł	50 000,00 zł
CEL OGÓLNY 2	Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR				
PRZEDSIĘWZIĘCIE	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej	1 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy	1 375 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
CEL OGÓLNY 3	Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR				
PRZEDSIĘWZIĘCIE	Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru	600 000,00 zł	60 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
	Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja	0,00 zł	0,00 zł	1 093 000,00 zł	99 150,00 zł
SUMA		4 750 000,00 zł	95 000,00 zł	1 038 350,00 zł	149 150,00 zł

Źródło: Opracowane własne LGD

Na poddziałanie 19.2 – realizacja LSR, przeznaczono kwotę 4 750 0000 zł, z czego 2 375 000 zł w ramach konkursów przyznane zostanie na tworzenie i utrzymanie miejsc pracy. W ramach pozostałej kwoty zaplanowano realizację 2 projektów grantowych o wartości 300 tys. zł każdy, co łącznie daje wartość 0,6 mln zł oraz 1 775 000 zł na projekty związane z budową lub przebudową ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej.
W ramach budżetu LGD zamierza zrealizować 2 projekty współpracy w kwocie 95 000,00 zł co stanowi 2% środków skierowanych na działanie 19.2.

Ze względu na odmienne montaże finansowe operacji realizowanych przez podmioty należące do sektora finansów publicznych w poniższej tabeli przedstawiono Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2.

Tabela 26. Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020				
	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 247 772,50 zł	1 300 227,50 zł		3 575 000,00 zł
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	747 652,50 zł		427 347,50	1 175 000,00 zł
Razem	**3 022 425,00 zł**	**1 300 227,50 zł**	**427 347,50 zł**	**4 750 000,00 zł**

Źródło: *Opracowane własne LGD zgodnie z wytycznymi.*

LGD wyznaczyła zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w PROW 2014-2020 – co opisuje kryterium wyboru operacji zawarte w procedurach. Podejście to pozwoli na zaspokojenie w większym stopniu zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców, gdyż pozwoli zrealizować w tym samym budżecie więcej projektów.
LGD nie przewiduje w ramach LSR realizacji operacji własnych, gdyż nie ma takiej potrzeby społecznej.

Rozdział IX. Plan komunikacji

Celem ogólnym Planu Komunikacji LSR LGD Zielone Światło jest promowanie LSR, a tym samym Wspólnych Ram Strategicznych 2014-2020, które odzwierciedlają cele Strategii EU2020 zwłaszcza wśród mediów i ogółu mieszkańców LGD oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach wsparcia przewidzianych w Strategii wśród potencjalnych Beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o przyznanie dotacji w ramach Funduszy Europejskich. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych Beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając liczbę zrealizowanych inwestycji, a przez to wzmocnić konkurencyjność i atrakcyjność Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło. Plan komunikacji ma posłużyć dynamicznemu wdrożeniu Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 i budować pozytywny wizerunek LGD Zielone Światło. Celem działań jest ponadto utrwalenie i pogłębienie akceptacji i przychylności mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania dla istnienia samych funduszy oraz skutków ich działania w gminach.

Szczegółowe informacje dotyczące planu komunikacji LGD Zielone Światło znajdują się w Załączniku nr 5 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło – Plan komunikacji.

Cel ogólny jest realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:
- informowanie i wsparcie beneficjentów w zakresie pozyskiwania środków w ramach LSR oraz w procesie realizacji projektów,
- budowanie pozytywnego wizerunku LGD wśród mieszkańców obszaru poprzez informowanie ich o możliwościach dofinansowania oraz o efektach realizacji LSR oraz bezpośrednich korzyściach wynikających z ich realizacji,
- zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców na temat korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej dla gmin obszaru LGD, uzyskiwanych dzięki napływowi Funduszy Europejskich,
- wzmocnienie pozytywnego wizerunku LGD jako organizacji efektywnie wykorzystującej szanse stwarzane przez członkostwo Polski w Unii Europejskiej,
- utrwalenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej LGD.

Grupy defaworyzowane
Działania komunikacyjne skierowane są do konkretnych grup docelowych, jednak ze względu na skierowanie znacznej części budżetu LSR do grup defaworyzowanych (osób do 25 r.ż., powyżej 50 r.ż., kobiet), wszystkie te działania skierowane są również do grup defaworyzowanych, co wymaga określenia sposobu dotarcia do nich. Ze względu na to, że grupy defaworyzowane nie są jednorodne, to sposobem dotarcia jest:
- zróżnicowanie środków przekazu, aby dotrzeć do różnych grup,
- zróżnicowanie formy informacji, aby była ona jasna, czytelna i interesująca dla różnych odbiorców, - dobór miejsc publikowania, zamieszczania informacji (np. bezpłatna prasa, urzędy pracy – tablice ogłoszeń)
- zbudowanie zaufania i zachęcenie do osobistego kontaktu, np. w formie doradztwa.

Działania komunikacyjne oraz odpowiadające im środki przekazu:
1. spotkania informacyjno-konsultacyjne m.in. z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych, warsztaty;
2. publikacja i dystrybucja materiałów informacyjnych i promocyjnych m.in. foldery, ulotki, plakaty;
3. udział w targach, wystawach, imprezy, spotkania o zasięgu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym;
4. strona internetowa oraz Facebook: prowadzenie strony internetowej LGD zawierającej m.in.: informacje o naborach wniosków, kryteria wyboru, dokumenty programowe oraz promocja na portalach społecznościowych;
5. promocja i informacja w lokalnych środkach masowego przekazu m.in. kampanie prasowe;
6. wykorzystanie logotypu LGD na narzędziach promocji typu: roll up, bannery, namiot, długopisy, smycze, torby reklamowe, teczki, opatrzonych logo LGD oraz UE.

Treść komunikatów dostosowana będzie do prowadzonych działań promocyjnych:
- informacyjne – tj. treści pozbawione emocji, czyli czysto fachowe i informacyjne, narzędzia: biuletyn, ulotki,
- wizerunkowe – reklama na materiałach promocyjnych, promująca styl, elegancję i profesjonalizm,
- perswazyjne – reklamy w telewizji lokalnej, radiowe, prasowe, na plakatach, na portalach społecznościowych.

Grupy docelowe:
1. Beneficjenci (projektodawcy) i potencjalni beneficjenci LSR.

Celem działań informacyjno promocyjnych adresowanych do ww. grupy docelowej jest zapoznanie z zasadami korzystania z dostępnej pomocy finansowej oraz zasadami rozliczania operacji. Informacja skierowana do tych grup powinna mieć ponadto charakter motywujący do składania wniosków oraz przedstawiać przykłady dobrych praktyk i zmian na obszarach wiejskich dokonywane w efekcie realizacji strategii.

2. Grupy defaworyzowane

Działania skierowane do tej grupy będą mieć charakter informacyjny i motywujący do podjęcia działań w kierunku podjęcia zatrudnienia. Działania skierowane do tej grupy to głównie spotkania informacyjne oraz warsztaty i szkolenia, a także komunikaty zachęcające do podjęcia aktywności udostępnione w miejscach ogólnodostępnych.

3. Społeczność lokalna

Informacja i promocja PROW 2014-2020 adresowana do społeczności lokalnej wsi w głównej mierze ma na celu informowanie o efektach PROW 2014-2020, zapoznawanie z przykładami dobrych praktyk i pozytywny odbiór programu LEADER.

4. Środki masowego przekazu

Celem działań skierowanych do środków masowego przekazu jest upowszechnienie informacji o działaniach wdrażanych przez LGD w ramach RLKS, o stanie wdrażania LSR, efektach tych działań, o zrealizowanych projektach, dobrych praktykach.

Rozdział X. Zintegrowanie

10.1. Opis zgodności i komplementarności i z innymi dokumentami planistycznymi

Lokalna strategia rozwoju to spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu. Jednym z podstawowych elementów LSR LGD Zielone Światło jest jej zintegrowany charakter. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi rozpatrywana jest w kontekście celów strategicznych i ich wzajemnych powiązań na poziomie różnych dokumentów strategicznych. Kompleksowe działania opisane w różnych dokumentach realizowane w najbliższych latach pozwolą na sprawniejsze osiągnięcie celów i łagodzenie negatywnych zjawisk i rozwiązywanie problemów.

Zrezygnowano z odniesienia się do dokumentów planistycznych o mniejszym zasięgu, takich jak strategie rozwoju gmin, gdyż w większości przypadków są one dopiero w przygotowaniu. Z uwagi na przeprowadzoną diagnozę obejmującą swym zasięgiem wszystkie gminy LGD Zielone Światło, która uwzględniała również analizę poprzednich strategii rozwoju gmin obszaru można stwierdzić, iż diagnozy i cele strategii gminnych są spójne z LSR w zakresie diagnozy, celów i działań priorytetowych. Wynika to przede wszystkim z dużej spójności obszaru, współpracy samorządów przy tworzeniu LSR oraz przeprowadzenia skutecznej i trafnej diagnozy. Dlatego w tym rozdziale wskazano dokumenty mające szerszy zasięg terytorialny niż LSR, ale wspólne z nią zamierzenia, podejście, rozwiązania, co przekłada się na podobne cele i przedsięwzięcia.

Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z celami przekrojowymi PROW 2014-2020 tj. *Środowisko oraz Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej* oraz *Innowacje* została zaprezentowana w rozdziale V *Cele i wskaźniki*, podrozdział 5.3 *Opis sposobu realizacji przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych.*

Tabela 27. Określenie powiązań i spójności LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Cele LSR	Cele strategii/planów/programów krajowych	Cele strategii/planów/programów wojewódzkich	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego
Cel ogólny I: **Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR** Cele szczegółowe: 1.1 Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR 1.2 Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR	**Strategia Rozwoju Kraju** Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo: Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe: I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela: I.3.2. Rozwój kapitału społecznego Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka: Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki II.2.1. Zwiększenie	**Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020** Oś Priorytetowa 4. Środowisko i kultura Oś Priorytetowa 9. Infrastruktura społeczna	Cel. 2 Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej oraz zapewnienie powszechnej dostępności do usług publicznych 2.2 Zapewnienie skutecznego systemu usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury i kultury fizycznej 2.4 Rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej Cel. 4. Rozwój przedsiębiorczości oraz reorientacja przedsiębiorstw na nowe technologie

	produktywności gospodarki II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki: II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego: II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna: Cel III.1. Integracja społeczna: III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych: III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej		i systemy zarządzania 4.1 Tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorstw 4.2 Wszechstronny rozwój obszarów wiejskich Cel. 5 Efektywne prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego 5.1 Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki
	PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 OŚ I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY: Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe OŚ II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI: Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym	**Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020** 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem	
	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020 Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej. Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.	**Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020** Cel. 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna: 1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa Cel. 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu: 3.4 Promocja włączenia zawodowego i	

		społecznego 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	
Cel ogólny II: **Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR** Cele szczegółowe: 1. Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru 2. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru	**Strategia Rozwoju Kraju** Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki: II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki: II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego: II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna: Cel III.1. Integracja społeczna: III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych	**Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020** Oś Priorytetowa 1. Gospodarka i innowacje Oś Priorytetowa 6. Regionalny rynek pracy	**Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego** Cel. 1 Poprawa jakości zasobów ludzkich 1.3 Wspieranie działań na rzecz zmniejszenia bezrobocia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy /kobiet, osób młodych ,starszych , długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych ,zamieszkujących na obszarach wiejskich Cel. 4. Rozwój przedsiębiorczości oraz reorientacja przedsiębiorstw na nowe technologie i systemy zarządzania 4.1 Tworzenie warunków rozwoju przedsiębiorstw 4.2 Wszechstronny rozwój obszarów wiejskich Cel. 5 Efektywne prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego 5.1 Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki
	PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 OŚ I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY: Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe OŚ II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI: Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym	**Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020** 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem	
	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020 Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Cel 2. Poprawa warunków życia	**Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020** Cel. 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna: 1.2 Rozwój przedsiębiorczości i	

	na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.	zwiększenie aktywności zawodowej 1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa Cel. 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu: 3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	
Cel ogólny III: **Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR** Cele szczegółowe: 1. Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru 2. Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych	**Strategia Rozwoju Kraju** Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel III.1. Integracja społeczna III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych	**Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020** Oś Priorytetowa 4. Środowisko i kultura Oś Priorytetowa 7. Równowaga społeczna	**Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego** Cel. 1 Poprawa jakości zasobów ludzkich 1.3 Wspieranie działań na rzecz zmniejszenia bezrobocia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy /kobiet, osób młodych ,starszych , długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych ,zamieszkujących na obszarach wiejskich Cel. 2 Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej oraz zapewnienie powszechnej dostępności do usług publicznych 2.2 Zapewnienie skutecznego systemu usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury i kultury fizycznej 2.3 Integrowanie społeczeństwa powiatu w oparciu o tradycje kulturowe i religijne
	PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 OŚ I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY: Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty konkursowe OŚ II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI: Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym	**Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020** 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem 4. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego	
	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020 Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej. Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.	**Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020** Cel. 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu: 3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej 3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	

		Cel 4. Region efektywnie zarządzany: 4.3 Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej	

Źródło: Opracowanie własne

10.2 Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów, branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Tabela 28. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów, branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Cele ogólne LSR	Zakres zintegrowania Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów		
	społeczny	gospodarczy	publiczny
Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcie: 1.1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej - NGO – realizujące działanie Współpraca z PTTK w zakresie wyznaczenia i oznaczenia szlaków turystycznych, współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie 1.2.1 Promocja obszaru LGD	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcie: 1.1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej - Branże: usługi budowlane, projektowe, transportowe, stolarskie,	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcie: 1.1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej - JST – realizujące działanie - JST – uzgadnianie przebiegu szlaków, zakresu i umiejscowienia inwestycji w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, współpraca w zakresie 1.2.1 Promocja obszaru LGD
Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 2.1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej 2.2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy - Członkowie rodzin jako osoby współpracujące z mikro i małymi przedsiębiorstwami, osoby bezrobotne i poszukujące pracy	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 2.2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy - Mikro i małe firmy, firmy produkcyjne i usługowe, branża turystyczna, wszystkie branże działalności gospodarczej	Zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 2.1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej 2.2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy Współpraca z podmiotami JST w zakresie promocji działania wśród osób wykluczonych społecznie - OPS
Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 3.1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru - NGO – realizujące działania Współpraca przy realizacji działania z mieszkańcami, lokalnymi twórcami ludowymi, stowarzyszeniami, wiejskimi ośrodkami kultury, liderami społecznymi	Zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 3.1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru Współpraca z podmiotami gospodarczymi w zakresie realizacji zadań dot. wzmocnienia kapitału społecznego poprzez branże: szkoleniowe, cateringowe, oferujące usługi rekreacyjne	Bezpośrednio zaangażowany w realizację przedsięwzięcia: 3.1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń - poprzez współpracę przy organizacji warsztatów, wydarzeń, udostępnianiu pomieszczeń do spotkań, szkoleń, wydarzeń, współpraca z instytucjami kultury

Źródło: Opracowanie własne

Lokalna Strategia Rozwoju ma charakter zintegrowany w obszarze:

- **sektorów życia społeczno-gospodarczego:** proponowane przedsięwzięcia zakładają udział w ich realizacji przedstawicieli sektora społecznego i gospodarczego w ścisłej współpracy z sektorem publicznym
- **sektorów gospodarki:** produkty lokalne, przemysłowe, turystyczne będą wytworem przedsiębiorców z kilku sektorów gospodarki; np. zdrowa żywność angażuje rolników, przetwórców, transportowców, handlowców.
- **wykorzystania lokalnych zasobów:** atrakcyjne środowisko naturalne, folklor, zabytki oraz przyjaźnie nastawione społeczeństwo to potencjał, który właściwie wykorzystany przyczyni się do realizacji LSR.

Realizacja LSR jest związana z integracją różnych branż działalności gospodarczej Wśród przewidywanych realizatorów zadań LSR wymienić należy przede wszystkim branże turystyczne, usługowe, produkcyjne.

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja

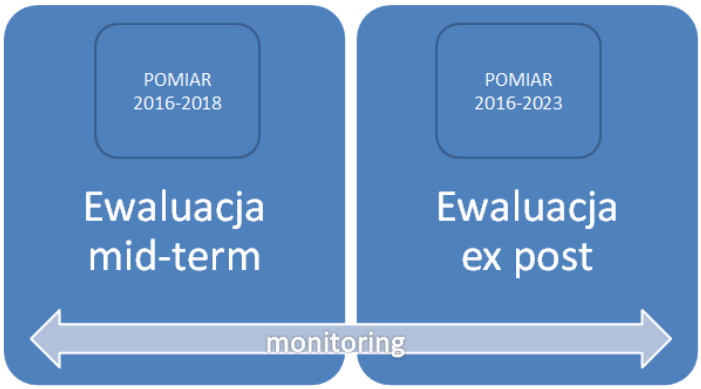
Procesy monitoringu i ewaluacji są względem siebie niezależne, choć pozostają w ścisłym związku, gdyż dotyczą tych samych zagadnień. Monitoring i ewaluacja LSR są kluczowymi elementami skutecznego procesu jej wdrażania, zapewniającymi pozyskanie informacji na temat postępów prowadzonych działań, w głównej mierze w kontekście realizacji przyjętych celów strategicznych i operacyjnych. Stanowią równocześnie narzędzia kontroli i oceny umożliwiające korektę nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, poprzez wprowadzenie niezbędnych modyfikacji i uaktualnień podczas wdrażania strategii.

Monitoring realizacji LSR stanowi równoległy do jej wdrażania, ciągły, rutynowy proces wymagający zbierania i analizy danych oraz raportowania wyników w określonych przedziałach czasowych. Dla sprawnej jego realizacji, przyjmuje się, iż proces monitorowania, z uwagi na charakter prowadzonych działań, w sposób ciągły i na bieżąco prowadzony będzie przez biuro LGD. Natomiast w odstępach rocznych dokonywana będzie przez Zarząd analiza monitoringu, by w razie potrzeby skorygować zaistniałe nieprawidłowości. Jako metodę raportowania przyjmuje się pisemne sprawozdania nt. postępów w realizacji LSR. Niezbędnych danych do opracowania niniejszych raportów dostarczać będzie Zarządowi biuro LGD.

Celem ewaluacji LSR jest ocena działań realizowanych przez LGD Zielone Światło ze względu na adekwatność i użyteczność tych działań w efektywnym wydatkowaniu środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w zgodzie z założeniami i kierunkami rozwoju nakreślonymi w LSR. Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie ewaluacji będzie Zarząd LGD, uprawniony do ewentualnego zlecania jej ekspertom oraz podmiotom zewnętrznym. W procesie ewaluacji LGD uwzględniony będzie głos społeczności m.in. badania ankietowe, wywiady, konsultacje. Wyniki ewaluacji przełożą się na konkretne działania (np. zmiana procedur, lokalnych kryteriów, planu komunikacyjnego, planu szkoleń).

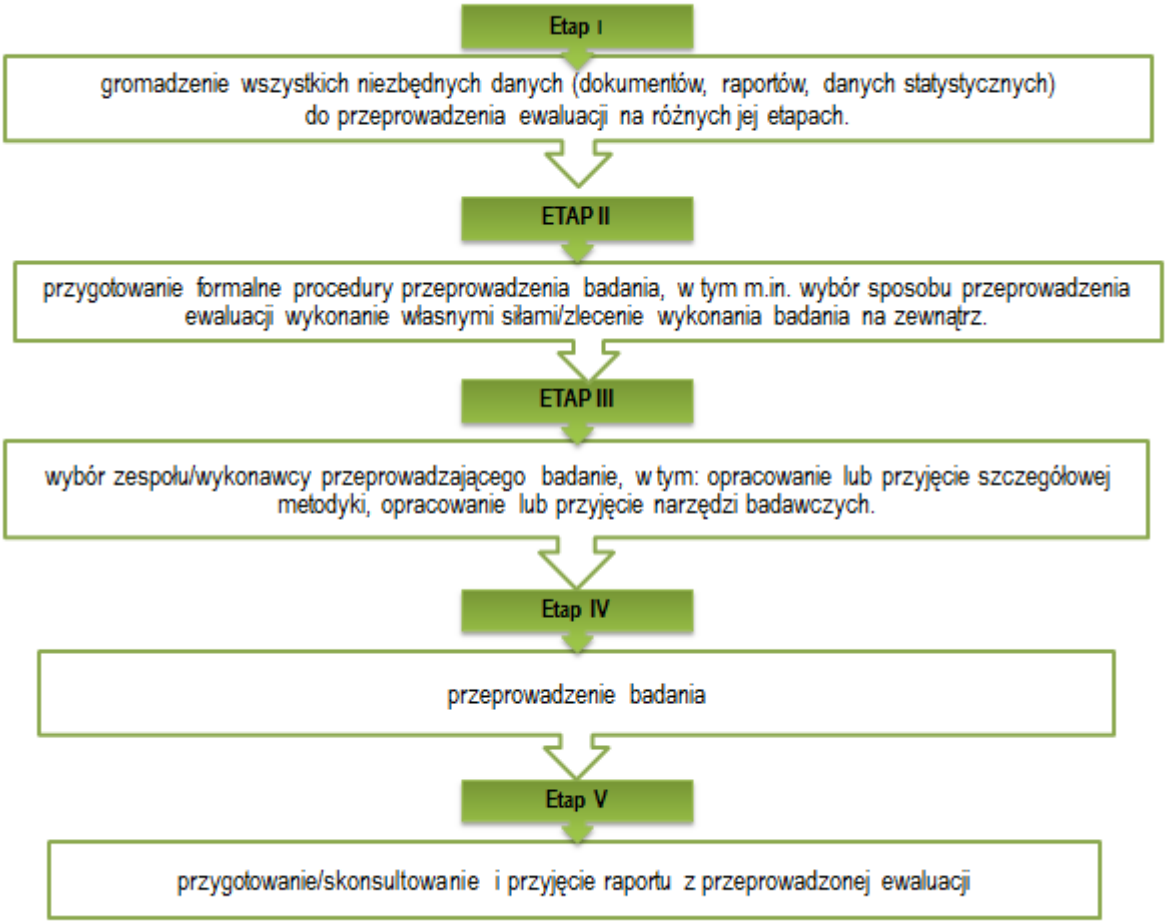
Szczegóły dotyczące monitoringu i ewaluacji określa Załącznik nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Ocena realizacji strategii rozwoju pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych oraz wdrażanych działań zgodnych z celami strategicznymi zapisanymi w dokumencie zostanie przeprowadzona:

1. Ewaluacja mid-term – w połowie okresu funkcjonowania, będąc narzędziem służącym podnoszeniu jakości oraz trafności programowania z uwagi na fakt, że daje możliwość modyfikowania pewnych założeń programu w trakcie jego realizacji w przypadku, gdy okaże się, że zmiana warunków społeczno-gospodarczych spowodowała dezaktualizację diagnozy, która była punktem wyjścia dla realizowanego programu,
2. Ewaluacja ex-post – po zakończeniu wdrożenia.

Etapy ewaluacji:

Monitorowanie:
- rejestrowanie postępów z prowadzonych działań,
- bieżące weryfikowanie zarówno tempa, jak i kierunku, w którym zmierza strategia;

Ewaluacja:
szersze spojrzenie na strategię oraz sposób jej realizacji. Zidentyfikowanie i ocena:
- celów przedsięwzięcia,
- sposobów realizacji, zamierzonych i niezamierzonych efektów wybiegających poza czas i miejsce wdrażania strategii

Uzyskane dane z prowadzonego monitoringu pozwolą odnosić osiągane efekty do zaplanowanych w sposób ciągły, co z kolei pozwoli na sprawą interwencję i nie dopuści do odstąpienia od założonego planu działania, szkoleń czy komunikacji. Uzyskane z ewaluacji wyniki prezentowane będą w formie raportów ewaluacyjnych zawierających w sobie zalecenia – konkretne rekomendacje.

Sposób wykorzystania wyników z:
- monitoringu – w przypadku odstępstw od założonych planów, polegać będzie na powrocie do pierwotnych założeń lub w wyniku znaczących przeszkód zmiany tych planów bez uszczerbku i zagrożenia dla wdrożenia LSR. Zasadniczo ma za zadanie utrzymania tempa pracy i właściwego kierunku podejmowanych działań, może ewentualnie wskazać działania nadprogramowe i zbędne lecz nie będzie powodował znaczącej ingerencji w zakres proceduralny.
- ewaluacji - wymagać będzie głębszych analiz i wprowadzenia zmian naprawczych. Wymagać zatem będzie interwencji w brzmienie regulaminów, procedur, planów, statutu czy LSR, co z kolei musi odbywać się z zachowaniem warunków opisanych w przepisach prawnych i zapisów umów ramowej i na funkcjonowanie. Istotne jest aby przy zmianach tych zachować warunki opisane w LSR takie jak: udział lokalnej społeczności czy procedury zmiany kryteriów, LSR , itp.

W ramach przeprowadzanych w latach 2019 i 2023 ewaluacji planuje się zastosowanie następujących kryteriów ewaluacyjnych:

I. Funkcjonowanie LGD

1. Adekwatność zadań do regulaminu biura
   - Przestrzeganie podległości służbowej
   - Przestrzeganie zakresów obowiązków
   - Zachowanie terminów
2. Skuteczność szkoleń
   - Skuteczność działań informacyjnych (koszty do frekwencji)
   - Frekwencja na szkoleniach
   - Liczba uczestników szkoleń zadowolona z ich zakresu, sposobu przekazu,
   - Liczba uczestników szkoleń, którzy nabyli wiedzę na temat pozyskania pomocy
3. Skuteczność doradztwa
   - Liczba osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa
   - % osób, którym udzielono wsparcia wśród beneficjentów
   - Prawidłowość udzielanych informacji
4. Prawidłowość realizacji zapisów statutu, regulaminów, procedur przez poszczególne organy
   - Zgodność uchwał z zakresami działań
   - Frekwencja na posiedzeniach
5. Terminowość realizacji budżetu i wskaźników
   - Przestrzeganie działów budżetu
   - Zgodność osiąganych wskaźników planem komunikacji
   - Zgodność osiąganych wskaźników planem szkoleń
6. Rozpoznawalność LGD
   - Rozpoznawalność logo
   - Rozpoznawalność nazwy
   - Identyfikacja działalności
   - Opinia na temat działalności

II. Wdrażanie LSR

1. Skuteczność osiągania celów
   - Wartość wskaźnika produktu w stosunku do adekwatnej części budżetu
   - Wartość wskaźnika rezultatu
   - Wartość wskaźnika oddziaływania (ewaluacja ex-post)
   - Wskaźniki sprawozdawcze
2. Trwałość realizowanych wskaźników
3. Prawidłowość kontraktowania środków
   - Zachowanie budżetów poszczególnych przedsięwzięć
   - Zachowanie terminów określonych w planie działania
4. Skuteczność ogłoszeń o naborze
   - Określenie grup odbiorców w kontekście źródła informacji
   - Kompletność informacji zawartej w ogłoszeniu
   - Zrozumienie ogłoszenia
5. Spójność rozwiązań proceduralnych
   - Kompleksowość rozwiązań
   - Jednoznaczność zapisów
   - Adekwatność i aktualność kryteriów w stosunku do diagnozy, wskaźników i celów

Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Odnosząc się do art. 49 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska stwierdzono, że LSR Lokalnej Grupy Działania Zielone Światło wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym realizowanych na obszarach objętych formami ochrony przyrody, z których najcenniejszymi są Najcenniejszym zasobem środowiska, który znajduje się na obszarze objętym strategią są Parki Krajobrazowe tj. Grażyński Park Krajobrazowy oraz Krzesiński Park Krajobrazowy oraz 13 obszarów Natura 2000 (PLH080053, PLH080068, PLH080069, PLH080034, PLH080035, PLH080011, PL080037, PL080067, PLH080004, PLH080028, PLH080031, PLH080048, PLH080056)., konieczne

było przeanalizowanie zapisów pod kątem ewentualnego spełnienia kryteriów kwalifikujących dokument do oceny oddziaływania na środowisko.

W wyniku analizy stwierdzono, że w LSR LGD Zielone Światło znalazły się zapisy pozwalające na realizację przedsięwzięć lub działań mogących potencjalnie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Poddano zatem analizie relacje zapisów LSR do obowiązujących na terenie woj. lubuskiego innych dokumentów strategicznych, które przed przyjęciem poddano strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Stwierdzono, iż dokumentami strategicznymi, które mają zbliżony zakres i podobny stopień szczegółowości, dla których przeprowadzona analiza uwzględniała wszystkie skutki mogące wystąpić w związku z realizacją LSR Zielone Światło, są: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 i Regionalny Program Operacyjny. Na podstawie powyższego wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim oraz Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wielkopolskim z wnioskami o odstąpienie od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zaznaczając, że:

- opracowywana LSR będzie stanowić instrument realizacji założeń zbieżnych w celach ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 i Regionalnym Programem Operacyjnym,
- zadania wdrażane za pośrednictwem LSR Zielone Światło mogą dotyczyć tylko niewielkich inwestycji, gdyż środki dystrybuowane w tym programie są stosunkowo niewielkie, zbyt skromne na średnie i większe inwestycje, co pozwala wykluczyć oddziaływanie skumulowane i transgraniczne,
- poszczególne inwestycje realizowane w ramach LSR Zielone Światło będą podlegały procesom uzgadniania z organami uprawnionymi do wydawania decyzji/opinii, co wyeliminuje wystąpienie ewentualnego negatywnego wpływu np. na zachowanie dziedzictwa kulturowego czy na środowisko przyrodnicze.
- brak jest szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych (jest to zależne od wniosków - przyszłych beneficjentów), takich jak ich lokalizacja, typ, skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji i nie jest możliwe wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania LSR Zielone Światło na środowisko, gdyż nie możliwa jest pełna kwantyfikacja oddziaływań.

Na podstawie złożonych wniosków Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim uzgodnił odstąpienie od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, uzasadniając swe postanowienia zbieżnością zadań i stopnia szczegółowości z innymi dokumentami, dla których przeprowadzona analiza uwzględniała wszystkie skutki mogące wystąpić w związku z realizacją LSR, a Lubuski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Gorzowie Wielkopolskim wskazał, iż jego zdaniem LGD Zielone Świtało nie ma obowiązku przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**.** W związku z powyższym, w myśl art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (jt. Dz. U. Z 2013 r., poz. 1235 ze . zm.), LGD jako organ opracowujący LSR Zielone Światło, po uzgodnieniu z właściwymi organami postanowił odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdyż uznał, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

<table>
<tr><th>Lp</th><th colspan="3">Działanie/ Narzędzie</th><th>Podmiot uprawniony</th><th>Termin</th></tr>
<tr><td>1</td><td colspan="3">Wniosek do Zarządu.
Wskazanie przyczyny i tematu zmian.</td><td>▪ Pracownik odpowiedzialny za zmianę LSR
▪ Organy LGD
▪ Zarząd Województwa Lubuskiego
▪ Mieszkańcy</td><td>W sposób ciągły</td></tr>
<tr><td>2</td><td colspan="3">Weryfikacja wniosku</td><td>▪ Zarząd</td><td>do 5 dni</td></tr>
<tr><td>3</td><td colspan="3">Opracowanie projektu LSR</td><td>▪ Pracownik odpowiedzialny za aktualizację LSR w porozumieniu z Zarządem Województwa Lubuskiego</td><td>do 7 dni</td></tr>
<tr><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">Konsultacja opracowanego projektu</td><td>Publikacja projektu LSR www. lgdzs.pl</td><td rowspan="2">Zgłaszanie uwag</td><td rowspan="2">▪ Pracownik odpowiedzialny za aktualizację LSR
▪ Ogół mieszkańców
▪ Organy LGD</td><td rowspan="2">7 dni</td></tr>
<tr><td>Informacja o rozpoczęciu konsultacji</td></tr>
<tr><td>5</td><td colspan="3">Opracowanie opinii, przygotowanie projektu zmienionej LSR</td><td>▪ Pracownik odpowiedzialny za aktualizację LSR</td><td>5 dni</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="3">Ustalenie ostatecznej wersji zaktualizowanej/zmienionej LSR oraz Zatwierdzenie ostatecznej wersji LSR.</td><td>▪ Zarząd</td><td>5 dni</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="3">Przedłożenie wniosku o zmianę LSR do Zarządu Województwa Lubuskiego</td><td>▪ Pracownik odpowiedzialny za aktualizację LSR</td><td>3 dni</td></tr>
</table>

Załącznik nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Elementy funkcjonowania i wdrażania podlegające ocenie	Podmiot wykonujący badanie	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Elementy funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji				
Pracownicy biura LGD	Zarząd	▪ ocena okresowa pracowników przez Zarząd ▪ ankieta oceniająca jakość obsługi wnioskodawców ▪ efektywność doradztwa ▪ ankieta oceniająca jakość doradztwa	▪ I kwartał 2019 /(pomiar: lipiec 2016-grudzień 2018) ▪ II kwartał 2023 (cały okres programowania)	▪ przestrzeganie regulaminu pracy biura oraz zapisów umów o pracę ▪ jakość świadczonych usług
Organ zarządczy, decyzyjny oraz kontrolny	Zarząd / podmiot zewnętrzny	▪ statut ▪ regulaminy ▪ listy obecności z posiedzeń i spotkań ▪ protokoły z posiedzeń ▪ ankiety - członkowie organów ▪ plan szkoleń	▪ I kwartał 2019 / (pomiar: lipiec 2016 – grudzień 2018) ▪ II kwartał 2023 / (cały okres programowania)	▪ frekwencja na posiedzeniach ▪ frekwencja na szkoleniach ▪ poziom wiedzy na podstawie testów ▪ realizacja uchwał ▪ przestrzeganie regulaminów pracy organów
Realizacja zadań dot. funkcjonowania, w tym ocena działalności LGD	Zarząd / podmiot zewnętrzny, ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	▪ umowa o przyznaniu pomocy ▪ sprawozdania ▪ wnioski o płatność ▪ ankiety – uczestnicy animacji	▪ I kwartał 2019 / (pomiar: lipiec 2016 – grudzień 2018) ▪ II kwartał 2023 / (cały okres programowania)	▪ realizacja budżetu i wskaźników LGD (planu szkoleń, planu komunikacji) ▪ opinia społeczności nt. działalności LGD ▪ rozpoznawalność LGD
Elementy wdrażania LSR podlegające ewaluacji				
Realizacja LSR, w tym: celów, przedsięwzięć, wskaźników, wydatkowania budżetu	Zarząd / podmiot zewnętrzny	▪ matryca celów LSR ▪ listy wybranych operacji ▪ informacje od instytucji wdrażającej o zawartych umowach i wypłatach ▪ ankieta monitorująca ▪ rozliczenie projektów grantowych	Każdorazowo po naborze; Zgodnie z harmonogramem naborów; Okres narastający (suma wszystkich naborów) oraz indywidualny dla każdego naboru ▪ I kwartał 2019 / (pomiar: lipiec 2016 – grudzień 2018) ▪ II kwartał 2023 / (cały okres programowania)	▪ stopień realizacji poszczególnych celów ▪ stopień realizacji wskaźników ▪ stopień kontraktowania i wydatkowania środków
Realizacja naborów, w tym: harmonogram, z kryteriami procedury wyboru operacji zainteresowanie społeczne naborem	Zarząd / podmiot zewnętrzny / ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	▪ informacje z naborów ▪ strona internetowa LGD – licznik pobrań informacji o naborze ▪ listy doradztwa ▪ procedury wyboru operacji i realizacji projektów grantowych ▪ protokoły Rady ▪ ankiety - wnioskodawcy	▪ I kwartał 2019 / (pomiar: lipiec 2016 – grudzień 2018) ▪ II kwartał 2023 / (cały okres programowania)	▪ zgodność działań z harmonogramem ▪ dostępność informacji oraz poziom zainteresowania społeczności podejmowaniem działań w ramach

				naborów ▪ jasność, przejrzystość, aktualność kryteriów ▪ spójność i trafność rozwiązań proceduralnych
Elementy funkcjonowania LGD podlegające monitorowaniu:				
Szkolenia LGD	Pracownicy biura LGD	▪ listy obecności ▪ ankieta oceniająca ▪ plan szkoleń	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów rocznych)	▪ harmonogram szkoleń ▪ frekwencja
Doradztwo LGD	Pracownicy biura LGD	▪ lista doradztwa ▪ informacje od instytucji wdrażającej o zawartych umowach i wypłatach ▪ ankieta oceniająca doradztwo ▪ listy wybranych operacji ▪ ocena doradztwa	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów rocznych)	▪ ilość i jakość świadczonych usług doradczych przez LGD
Zainteresowanie działalnością LGD	Pracownicy biura LGD	▪ strona internetowa LGD ▪ listy ze spotkań aktywizacyjnych ▪ ankiety kierowane do lokalnej społeczności	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów w odstępach rocznych)	▪ licznik wejść na www ▪ frekwencja na spotkaniach ▪ efektywność realizacji planu komunikacji
Działalność organów LGD	Pracownicy biura LGD	▪ listy obecności z posiedzeń	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów rocznych)	▪ frekwencja na posiedzeniach
Elementy wdrażania LSR podlegające monitorowaniu				
Realizacja LSR oraz budżetu LGD	Pracownicy biura LGD	▪ matryca celów LSR ▪ plan działania ▪ informacje od instytucji wdrażającej o zawartych umowach i wypłatach ▪ listy wybranych operacji ▪ ankieta monitorująca ▪ rozliczenie projektów grantowych	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów w odstępach rocznych)	▪ osiąganie wskaźników ▪ budżety na projekty konkursowe, grantowe, projekty współpracy, funkcjonowanie LGD
Nabory wniosków o przyznanie pomocy	Pracownicy biura LGD	▪ harmonogram naborów ▪ informacje z naborów wniosków ▪ plan komunikacji	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów w odstępach rocznych)	▪ ogłaszanie konkursów wg harmonogramu wykorzystanie środków ▪ ilość osób korzystających z doradztwa LGD
Projekty grantowe LGD	Pracownicy biura LGD	▪ plan działania ▪ ankieta monitorująca ▪ karta kontrolna grantu ▪ listy wybranych grantobiorców	▪ na bieżąco (sporządzanie raportów w odstępach rocznych)	▪ ponoszenie wydatków zgodnie z umowami ▪ terminowość realizacji zadań grantowych

Załącznik nr 3 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan działania

CEL OGÓLNY I Rozwinięta turystyka i rekreacja na obszarze objętym LSR	Lata	2015-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie / zakres Programu
	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy I.1 Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej na obszarze LSR														
Przedsięwzięcie I.1.1 Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej	Liczba powstałych obiektów turystycznych lub rekreacyjnych	7 sztuk	50%	600.000	7 sztuk	100%	575.000	0	100%	0	14 sztuk	1.175.000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
	Liczba zmodernizowanych obiektów turystycznych lub rekreacyjnych	3 sztuki	50%	300.000	3 sztuki	100%	300.000	0	100%	0	6 sztuk	600.000		
Razem cel szczegółowy I.1				**900.000**			**875.000**			**0**		**1.775.000**		
Cel szczegółowy I.2 Poprawa dostępu do informacji turystycznej i promocji obszaru LSR														
Przedsięwzięcie I.2.1 Promocja obszaru LGD	Liczba wydarzeń targowych i promocyjnych w których uczestniczy LGD	7 sztuk	41%	16.500	6 sztuk	76%	14.200	4 sztuki	100%	9.300	17 sztuk	40.000	PROW	Aktywizacja
	Liczba publikacji promujących atrakcje turystyczne	1 sztuka	50%	5.000	0 sztuk	50%	0	1 sztuka	100%	5.000	2 sztuki	10.000		
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1 sztuka	100%	35.000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	1 sztuka	35.000		Projekt współpracy
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	12 LGD	100%		0 LGD	100%		0 LGD	100%		12LGD			

Razem cel szczegółowy I.2		**56.500**		**14.200**		**14.300**		**85.000**		
Razem cel ogólny 1		**956.500**		**889.200**		**14.300**		**1.860.000**		

CEL OGÓLNY II Rozwinięta przedsiębiorczość i zwiększone zatrudnienie na obszarze LSR	**Lata**	**2015-2018**			**2019-2021**			**2022 -2023**			**RAZEM 2016-2023**		**Program**	**Poddziałanie / zakres Programu**
	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy II.1 Poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru														
Przedsięwzięcie II.1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	5 sztuk	50%	500.000	5 sztuk	100%	500.000	0 sztuk	100%	0	10 sztuk	1.000.000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
Razem cel szczegółowy II.1				500.000			500.000			**0**		1.000.000		
Cel szczegółowy II.2 Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach obszaru														
Przedsięwzięcie II.2.1 Wsparcie inwestycyjne w przedsiębiorstwach i tworzenie nowych miejsc pracy	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i zwiększeniu zatrudnienia	3 sztuki	50%	662.500	3 sztuki	100%	662.500	0 sztuk	100%	0	6 sztuk	1.325.000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa i utrzymaniu zatrudnienia	0 sztuk	0%	0	2 sztuki	100%	50.000	0 sztuk	100%	0	2 sztuk	50.000		

Razem cel szczegółowy II.2		**662.500**		**712.500**		**0**		**1.375.000**		
Razem cel ogólny II		**1.162.500**		**1.212.500**		**0**		**2.375.000**		

CEL OGÓLNY III Wzmocniony kapitał społeczny na obszarze LSR	**Lata**	**2015-2018**			**2019-2021**			**2022 -2023**			**RAZEM 2016-2023**		**Program**	**Poddziałanie / zakres Programu**
	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy III.1 Poprawa aktywności i integracji mieszkańców obszaru														
Przedsięwzięcie III.1.1 Organizacja wydarzeń aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru w tym organizacja wydarzeń specyficznych dla obszaru	Liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących i integrujących	4 sztuki	50%	300.000	4 sztuki	100%	300.000	0 sztuk	100%	0	8 sztuk	600.000	PROW	Realizacja LSR – projekt grantowy
	Liczba zorganizowanych wydarzeń specyficznych mających na celu promocję produktów lub usług lokalnych.	2 sztuki	50%		2 sztuki	100%		0 sztuk	100%	0	4 sztuki			
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym projektów współpracy międzynarodowej)	1 sztuka	100%	60.000	0 sztuk	100%	0	0 sztuk	100%	0	1 sztuka	60.000	PROW	Projekt współpracy - międzynarodowy

	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	10 LGD	100%		0 LGD	100%		0 LGD	100%		10 LGD			
Razem cel szczegółowy III.1				**360.000**			**300.000**			**0**		**660.000**		
Cel szczegółowy III.2 Zapewnienie skutecznego wdrażania LSR oraz prowadzenie animacji na rzecz budowy więzi społecznych														
Przedsięwzięcie III.2.1 Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego i animacja	Liczba miesięcy pracy biura LGD	30 m-c	38%	421.850	36 m-c	78%	505.620	15 m-c	100%	210.030	81 m-c	1.137.500	PROW	Koszty bieżace i aktywizacja
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	6 osobodni	42,8%		6 osobodni	85,7 %		2 osobodni	100%		14 osobodni			
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	30 osobodni			15 osobodni			8 osobodni	100%		53 osobodni			
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	70podmiotów	87,5%		10 podmiotów	12,5 %		0 podmiotów	100%		80 podmiotów			
	Liczba spotkań informacyjno konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	5 sztuk	50%		5 sztuki	100%		0 sztuk	100%		10 sztuk			

Razem cel szczegółowy III.2		**421.850**		**505.620**		**210.030**		**1.137.500**		
Razem cel ogólny III		**781.850**		**805.620**		**210.030**		**1.797.500**		

Załącznik nr 4 do Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Budżet LSR

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020				
	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	2 274 772,50 zł	1 300 227,50 zł		3 575 000,00 zł
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	747 652,50 zł		427 347,50 zł	1 75 000,00 zł
Razem	**3 022 425,00 zł**	**1 300 227,50 zł**	**427 347,50 zł**	**4 750 000,00 zł**

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach poszczególnych poddziałań

Zakres wsparcia	**Wsparcie finansowe (PLN)**		
	PROW	**Fundusz wiodący**	**Razem EFSI**
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	4 750 000		4 750 000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	95 000		95 000
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 038 350	EFROW	1 038 350
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	149 150	EFROW	149 150
Razem	**6 032 500**	**EFROW**	**6 032 500**

Załącznik nr 5 Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Zielone Światło na lata 2014-2020 – Plan komunikacji

Działania	Adresaci	Środki przekazu	Termin								Wskaźniki	Wartość docelowa								Wartość w całym okresie	Budżet	Rezultaty działań
			2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		2016	###	2018	2019	2020	2021	###	2023			
CEL1 Skuteczne zarządzanie wsparciem rozwoju lokalnego																						
Przekazywanie szczegółowych informacji dotyczących warunków i zasad udzielania pomocy.	Ogół mieszkańców: Potencjalni beneficjenci JST NGO, Przedsiębiorcy, Rolnicy, Bezrobotni, Młodzież tym Grupy defaworyzowane	Facebook	x	x	x	x	x	x	-	-	Liczba artykułów internetowych informacyjnych (szt.)	2	2	2	2	2	2	0	0	12	0,00	Zwiększenie poziomu wiedzy ogólnej i szczegółowej dotyczącej PROW 2014-2020, w tym zapewnienie informacji dotyczących warunków i trybu przyznawania pomocy, dla potencjalnych beneficjentów w zakresie praktycznej wiedzy i umiejętności o sposobie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy.
		www.lgdzs.pl	x	x	x	x	x	x	-	-	Liczba osób odwiedzających stronę	24000	40000	40000	33500	25000	20000	0	0	182500	11000,00	
		strony internetowe www.	x	x	x	x	x	x	-	-	Liczba stron internetowych na których zamieszono informację (szt.)	5	5	5	5	5	5	0	0	30	0,00	
		Spotkania informacyjne	x	x	x	x	x	x	-	-	Liczba uczestników spotkań	40	40	30	20	0	0	0	0	130	5000,00	
											Liczba materiałów informacyjnych i promocyjnych (np. broszury, ulotki, prezentacje	2	2	2	2	1	1	1	1	12	5000,00	
Informowanie o rezultatach realizacji LSR	Mieszkańcy Potencjalni Beneficjenci Beneficjenci	Facebook	x	x	x	x	x	x	x	x	liczba informacji na facebook (szt.).	1	2	2	2	2	2	2	2	15	0,00	Informowanie zainteresowanych o wynikach naborów, Informowanie ogółu społeczeństwa o stanie realizacji LSR. Pobudzenie do aplikowania.
		www.lgdzs.pl	x	x	x	x	x	x	x	x	liczba informacji na stronach www	20	5	5	5	5	3	4	1	48	0,00	
		Opinie społeczeństwa	x	x	x	x	x	x	x	x	liczba opinii uczestników (listy, dyplomy, podziękowania (szt.))	1	3	3	3	3	3	2	1	19	0,00	
Uzyskanie informacji zwrotnej na temat realizacji LSR	Beneficjenci Potencjalni Beneficjenci UMW	Badanie monitorujące	-	-	-	x	-	-	-	x	liczba badań monitorujących beneficjentów (szt.).	0	0	0	1	0	0	0	1	2	1400,00	Ocena stanu wdrażania, monitorowanie postępu realizacji projketów.
		Raport - stan wdrażania ZWL	-	x	x	x	x	x	x	x	liczba raportów – stan wdrażania ZWL	0	1	2	2	2	2	2	1	11	0,00	
Uzyskanie informacji zwrotnej na temat jakości usług świadczonych przez LGD	Organy stowarzyszenia Goście biura Uczestnicy szkoleń	Ocena efektywności doradztwa	x	x	x	x	x	x	-	-	liczba podmiotów, którym udzielono doradztwa	30	20	20	10	0	0	0	0	80	0,00	Podniesienie jakości usług świadczonych przez LGD.
		Ankieta monitorująca jakość obsługi przez pracowników biura	x	x	x	x	x	x	x	x	liczba ankiet oceniających jakość obsługi biura	10	10	10	10	10	10	10	5	75	0,00	
		Ankieta monitorująca jakość szkoleń/spotkań	x	x	x	x	x	x	-	-	liczba ankiet oceniających szkolenia	50	30	30	30	20	10	5	0	175	500,00	
CEL2 Budowa pozytywnego wizerunku i marki LGD Zielone Światło - animacja																						
Kampania Informacyjna na temat założeń LSR i Informowanie i promocja działalności LGD	Ogół mieszkańców: Potencjalni beneficjenci JST NGO, Przedsiębiorcy, Rolnicy, Bezrobotni, Młodzież tym Grupy defaworyzowane	Punkt informacyjny biuro LGD	x	x	x	x	x	x	x	x	Liczba osób korystjacych z usług biura (osobiście, telefn,e-mail)	40	40	40	40	30	30	30	7	257	0,00	Zainteresowanie działalnością LGD. Poinformowanie o przedsięwzięciach LSR. Motywowanie, pobudzanie do działania lokalnej społeczności. Budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację mieszkańców. Wzrost zaangażowania w kształtowanie własnego otoczenia. Wzrost poczucia tożsamości z regionem.
		Facebook	x	x	x	x	x	x	x	x	Liczba artykułów internetowych informacyjnych lub promocyjnych (szt.).	7	14	14	14	14	14	14	2	93	0,00	
		www.lgdzs.pl	x	x	x	x	x	x	x	x	Liczba osób odwiedzających stronę	24000	40000	40000	33500	25000	20000	10000	1000	193500	10000,00	
		Strony internetowe: Gminy Członkowskie, PUP, OPS	x	x	x	x	x	x	x	x	Liczba stron internetowych, na których umieszczono artykuły informacyjne lub promocyjne (szt.).	7	7	7	7	7	7	7	7	56	0,00	
		Lokalna prasa	-	-	x	x	x	x	x	x	Liczba artykułów	0	0	1	1	1	1	1	1	6	600,00	
		Publikacje	-	-	x	-	-	x	-	-	Liczba publikacji	0	0	1	0	0	1	0	0	2	10000,00	
		Audycje/programy edukacyjne emitowane w telewizji, radio.	-	-	x	x	x	x	-	-	Liczba audycji emitowanych w lokalnych mediach	0	0	1	1	1	1	0	0	4	3000,00	
		Wydarzenia eventowe	x	x	x	x	x	x	x	x	Liczba zrealizowanych konkursów, przedsięwzięć kulturalno-edukacyjne	4	2	2	2	2	2	2	2	18	40000,00	
											Liczba wydarzeń, w których LGD wzięło udział	3	2	2	2	2	2	2	2	17	40000,00	
Zapewnienie odpowiedniej wizualizacji Programu, LGD	Ogół społeczeństwa Potencjalni beneficjenci Beneficjenci Instytucje zaangażowane pośrednio i bezpośrednio we wdrażanie LSR	Materiały promocyjne.	x	x	x	x	x	x		-	liczba nośników znaków UE, PROW, LEADER (szt.)	4	2	2	2	2	2	0	0	14	22650,00	Zwiększenie rozpoznawalności znaku LGD. Zbudowanie i utrzymanie wysokiej rozpoznawalności EFRROW i PROW 2014-2020 na tle innych programów oraz funduszy
																				Razem	149150,00	

***Legenda:**

	brak działań
	działania o natężeniu umiarkowanym
	działania intensywne

Budżet na działania komunikacyjne:
LGD zaplanowało do realizacji w planie komunikacyjnym takie działania, których wykonanie nie wymaga zbyt wielu nakładów finansowych i będzie mieściło się w ramach kosztów bieżących i aktywizacji. Główny koszt będzie dotyczył opłaty za bieżącą obsługę strony internetowej tj, za prowadzenie usług szkoleniowych, wydarzeń targowych i wydarzeń eventowych. Całkowity budżet 149.150,00 zł